

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Vliv volnočasových aktivit na rozvoj obcí Středního Povltaví

**Influence of leisure activities on development of
municipalities in Střední Povltaví**

Diplomová práce

Bc. Václav Charvát

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného či stejného akademického titulu.

V Praze dne 30. 6. 2015

.....

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval zejména své vedoucí diplomové práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Dále bych rád poděkoval všem dotázaným respondentům v jednotlivých obcích za ochotu a vstřícnost při rozhovorech zabývajících se tématem volnočasových aktivit.

V neposlední řadě bych rád poděkoval své rodině a své přítelkyni za podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Seznam zkratk a příloh	6
Seznam tabulek	6
Seznam obrázků	7
1. Úvod a cíle práce	9
2. Teoretická část	11
2.1. Rozvoj obcí	11
2.2 Sociální kapitál	12
2.2.1 Koncept Pierra Bourdieu	14
2.2.2 Koncept Jamese Colemana	14
2.2.3 Koncept Roberta Putnama	15
2.2.4 Typologie sociálního kapitálu	17
2.3 Volný čas	20
2.3.1 Historický kontext volného času	20
2.3.2 Funkce volného času	23
2.4 Komunita	25
2.4.3 Typologie komunity	29
2.5 Občanská participace	31
3. Metodická část	33
4. Základní charakteristika zkoumaného území	38
4.1 Geografická charakteristika řešeného území	38
4.1.1 Zvíkovské Podhradí	38
4.1.2 Oslov	39
4.1.3 Temešvár	39
4.1.4 Kučeř	40
4.1.5 Květov	41
4.1.6 Jetětice	42
4.1.7 Podolí I	42
5. Presentace výsledků terénního šetření	43
5.1 Obec Oslov	43
5.2 Obec Zvíkovské Podhradí	48
5.3 Obec Temešvár	51
5.4 Obec Kučeř	54

5.5 Obec Květov	58
5.6 Obec Jetětice	61
5.7 Obec Podolí I.....	64
5.8 Srovnání obcí.....	69
5.9 Schéma vlivu spolkových aktivit na rozvoj obce	71
6. Závěr.....	73
Seznam literatury a zdrojů.....	77
Přílohy	82

Seznam zkratk a příloh

CVVM	Centrum pro vědu a výzkum
ČSU	Český statistický úřad
JPO	jednotka požární ochrany
MS	myslivecký spolek
ORP	obec s rozšířenou působností
OÚ	obecní úřad
SK	sportovní klub
SDH	Sbor dobrovolných hasičů

Příloha 1:	Otázky k rozhovoru – představitelé obcí
Příloha 2:	Otázky k rozhovoru – představitelé spolků
Příloha 3:	Otázky k rozhovoru – obyvatelé obcí
Příloha 4:	Přehled respondentů v terénním šetření
Příloha 5:	Mapa počtu volnočasových spolků v obcích
Příloha 6:	Příklad otevřeného kódování
Příloha 7:	Příklad schématu vztahů mezi kódy
Příloha 8:	Ukázka transkripce rozhovoru s obyvatelkou obce Podolí I

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Srovnání třech nejvýznamnějších konceptů sociálního kapitálu
Tabulka 2:	Počet volnočasových občanských sdružení v Česku v roce 2009
Tabulka 3:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Oslov
Tabulka 4:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Zvíkovské Podhradí
Tabulka 5:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Temešvár
Tabulka 6:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Kučeř
Tabulka 7:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Květov
Tabulka 8:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Jetětice
Tabulka 9:	Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Podolí I
Tabulka 10:	Aktivita volnočasových spolků v řešeném území

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb
- Obrázek 2: Typy komunit dle Brinta
- Obrázek 3: Mapa vymezeného území – obce Středního Povltaví
- Obrázek 4: Hrad Zvíkov
- Obrázek 5: Podolský most
- Obrázek 6: Stavba ve stylu jihočeského selského baroka v obci Květov
- Obrázek 7: Úvodní stránka kroniky SDH Oslov
- Obrázek 8: Úvodní stránka kroniky SDH Oslov
- Obrázek 9: Budova SDH Oslov – v současné době v rekonstrukci
- Obrázek 10: Budova OÚ a SDH Zvíkovské Podhradí
- Obrázek 11: Hotel Zvíkov - místo konání plesů pořádaných spolky
- Obrázek 12: Budova SDH Temešvár
- Obrázek 13: Společenské místo v obci Temešvár
- Obrázek 14: Budova bývalého hostince v obci Temešvár
- Obrázek 15: Budova SDH Kučeř
- Obrázek 16: Sportovní areál v obci Kučeř
- Obrázek 17: Hostinec v obci Kučeř
- Obrázek 18: Budova SDH Květov
- Obrázek 19: Budova SDH Jetětice
- Obrázek 20: Budova hostince v obci Jetětice
- Obrázek 21: Budova SDH Podolí I
- Obrázek 22: Kulturní dům v obci Podolí I
- Obrázek 23: Budova sportovního klubu, tzv. Koliba
- Obrázek 24: Sportovní hřiště v obci Podolí I
- Obrázek 25: Schéma vlivu spolkových aktivit na rozvoj obce

VLIV VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT NA ROZVOJ OBCÍ STŘEDNÍHO POVLTAVÍ

Abstrakt

Předložená diplomová práce se věnuje problematice působení volnočasových spolků a vlivu jejich činnosti na rozvoj vybraných obcí Středního Povltaví. Po teoretickém vstupu, kdy jsou diskutovány klíčové pojmy používané v této práci jako sociální kapitál, volný čas, spolková aktivita či rozvoj obcí, je představena metodika práce vycházející z tzv. zakotvené teorie. Stručně jsou charakterizovány obce, ve kterých probíhala případová studie spočívající ve vyhodnocení provedených řízených rozhovorů se starosty obcí, představiteli volnočasových spolků a obyvateli obcí. Závěrečná část práce je věnována cílům, které byly stanoveny před začátkem výzkumu.

Klíčová slova: rozvoj obcí; sociální kapitál; Střední Povltaví; spolková aktivita; volnočasové spolky; volný čas

INFLUENCE OF LEISURE ACTIVITIES ON DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES IN STŘEDNÍ POVLTAVÍ

Abstract

This diploma thesis deals with leisure associations in municipalities, especially with influence of their activities on development of selected municipalities in Střední Povltaví. In the first theoretical part, there are analyzed key concepts for theme of diploma thesis such as social capital, leisure time, activity of association or development of municipalities. The next part presents the methodology of the thesis based on the grounded theory. The thesis contains a characteristic of municipalities where the case study was performed. This case study consisted in the evaluation of conducted guided structured interviews with municipal representatives, leisure association representatives and with residents of municipalities. The final part is focused on goals set before the research.

Key words: development of municipalities; social capital; Střední Povltaví; activity of association; leisure association; leisure time

1. Úvod a cíle práce

Člověk, který chce být v životě úspěšný, musí v dnešní moderní době obětovat velké množství času své práci. Z tohoto důvodu je o to cennější volný čas, který si člověk dokáže najít pro své koníčky či dobrovolné aktivity. Každý se snaží svůj volný čas efektivně využít. Už není tak populární angažovat se ve volnočasových spolcích, jako tomu bylo dříve, kdy téměř každý obyvatel, zejména menších obcí, byl členem nějakého volnočasového spolku, nejčastěji sboru dobrovolných hasičů. S vývojem času a s postupem rozvoje moderních technologií, se změnila povaha naší volnočasové volby. Dříve lidé brali v úvahu několik možností, jak strávit svůj večerní volný čas, ale zejména u starší generace lidí přítomnost televize v domácnostech tyto možnosti shrnula prakticky do jediné otázky: „Co dávají dnes v televizi?“ (Arai, Pedlar 2003). Většina mladé generace tráví v dnešní době podstatnou část svého volného času na internetu, zejména na sociálních sítích jako jsou např. Facebook, Twitter či Instagram.

Jak uvádí ve své práci Kůsová (2013) *„za podstatný mechanismus fungování a prosperity demokratické společnosti je v současné době nejen na vědeckém, ale i na politickém poli, považována sociální soudržnost“* (Kůsová 2013, s. 372). A právě sociálně soudržná společnost dává šanci obyvatelům obcí či měst lepší šance uskutečňovat své cíle. Tento fakt potvrzoval Američan L. J. Hanifan (1916), který již na začátku 20. století tvrdil, že když je jedinec ponechán sám sobě, je společensky bezmocný. Sociálně soudržná společnost je nejčastěji budována v občanských komunitách. A právě v rámci těchto komunit se buduje sociální kapitál, který členové komunit dokážou využít ve svůj prospěch. Kůsová (2013) považuje za generátory sociálního kapitálu volnočasová občanská sdružení, tedy volnočasové spolky, které přispívají k socializaci a občanské angažovanosti v lokalitách. Existence volnočasových spolků, zejména ve venkovských obcích, je v dnešní době velmi ceněna. Činnost těchto spolků si můžeme označit jako aktivní formu trávení volného času, který je dozajista přínosnější pro jedince i pro celou společnost než pasivní trávení volného času, jako je například sledování televize či čas strávený vysedáváním u počítače (Arai, Pedlar 2003). Aktivita těchto spolků může napovídat o kvalitě života v dané lokalitě a o podmínkách pro trávení volného času, zároveň může také pomáhat ke zlepšování vztahů mezi občany. Svou aktivní činností občanům nabízejí více možností k osobnímu setkávání, než kdyby spolky byly pasivní. Již jen samotná existence volnočasových spolků může vypovídat o životě v obcích či městech, ale z hlediska hodnocení kvality života je důležitější míra aktivity těchto spolků.

Jelikož jsem již od svého narození vyrůstal v obci, kde se vyskytují volnočasové spolky, je toto téma pro mě osobně velmi zajímavé. Proto se v této diplomové práci budu zabývat volnočasovými spolky, které se vyskytují v těch nejmenších venkovských sídelních jednotkách. Jsem toho názoru, že na vědeckém poli by se dalo toto téma označit jako poměrně nové. Práce bude vycházet z článku zabývajícím se prostorovou diferenciací spolkových aktivit od Kůsové (2013). Tato práce se bude zabývat vlivem volnočasových aktivit na rozvoj obcí, na jejichž území se volnočasové spolky angažují. Jako zkoumané území byla zvolena oblast Středního Povltaví, zejména z toho důvodu, že z této oblasti pocházím a dovolím si tvrdit, že ji velmi dobře znám.

Součástí diplomové práce jsou i stanovené cíle práce. Hlavním cílem práce je pokusit se o nalezení souvislostí mezi úrovní společenského života a dalšími socioekonomickými jevy na úrovni vybraných obcí. Dále byly stanoveny dílčí cíle a pracovní otázky, jejichž zodpovězení by mělo přispět k celkovému obrazu volnočasových aktivit v řešeném území. Dílčími cíli jsou:

- Zmapovat nabídku volnočasových aktivit v obcích středního Povltaví.
- Posoudit, jaký vliv mají volnočasové aktivity na rozvoj jednotlivých zvolených obcí.
- Zjistit, jak se volnočasové spolky angažují v jednotlivých obcích.
  - Samotná existence volnočasového spolku nevypovídá o jejich aktivitě.
- Zjistit, zda se liší vliv volnočasových aktivit na obou březích Vltavy.
  - Zda v řešeném území funguje řeka Vltava jako bariéra.

Diplomová práce je dělena do několika částí. V úvodní kapitole je představeno zvolené téma, jsou uvedeny cíle práce a pracovní otázky a také nastíněna celá struktura diplomové práce. Druhá kapitola se týká teoretického zarámování tématu práce. V této části jsou diskutovány pojmy, jako je rozvoj obcí, sociální kapitál, volný čas, komunita či občanská participace. Třetí kapitola se zabývá metodikou celé práce. Je zde zmíněn postup, v jakém byla diplomová práce vypracovávána a metody, které byly použity. Čtvrtá kapitola je věnována základní geografické charakteristice řešeného území a jednotlivých obcí, které se v daném území nacházejí. V páté kapitole, která tvoří stěžejní část diplomové práce, jsou charakterizovány volnočasové spolky a jejich aktivity na území jednotlivých obcí. V poslední části této kapitoly došlo ke srovnání situace ve zkoumaných obcích. V závěrečné kapitole této diplomové práce je uveden konečný souhrn všech zjištěných výsledků a jsou diskutovány cíle práce.

2. Teoretická část

2.1. Rozvoj obcí

Každý stát, každé město, každá obec, všechny tyto celky usilují svými aktivitami a jednáním o svůj vlastní rozvoj, tedy o to, ubírat se směrem kupředu ke zlepšení momentálního stavu. Ale jak ve své práci uvádějí autorky Fialová a Horáková: „rozvoj musí být chápán v nejširším slova smyslu zahrnující komponentu ekonomickou, sociální, psychologickou a environmentální“ (Horáková, Fialová 2014, s. 37). Jinak řečeno, k pozitivnímu rozvoji je třeba brát v úvahu všechny složky, nikoli se soustředit vyloženě jen na jednu, což by mohlo vést k zániku jiných oblastí, na první pohled tolik nepotřebných. Jak uvedl ve svém příspěvku Perlín (2015), je třeba, aby si každý aktér (např. město či obec) rozvoje před začátkem své aktivity uvědomil, o jaký typ rozvoje se mu jedná. Můžeme rozlišovat rozvoj kvantitativní a kvalitativní. Ve kvantitativním rozvoji se může jednat o cíle, které mohou vést ke zvyšování počtu obyvatel či snižováním negativních dopadů. V tomto případě se spíše než o rozvoj jedná o růst. V kvalitativním rozvoji se daný aktér soustředí např. na zvyšování kvality lidského potenciálu či zvyšování kvality pospolitosti. Aktér se tedy skutečně soustředí na rozvoj.

Největší vliv na rozvoj nejmenších celků, tedy obcí, mají samotní obyvatelé těchto celků, jelikož ve většině obcí se nevyskytuje nějaký významný podnikatelský subjekt, který by v rámci své činnosti přispíval cíleně k rozvoji obce. Perlín (2015) vidí jako hlavní faktor rozvoje na venkově sociální sítě, které označuje jako platformu sloužící k možnosti setkávání občanů, jejich diskuzi o případných rozvojových aktivitách a poté vytváření programu k jejich realizaci. Je možné pokusit se z pohledu obce o rozvoj v rámci investice, kupříkladu díky dotacím, ale i tato investice by byla málo účinná, nebýt podpory a snahy samotných místních občanů. Je však nutné si uvědomit, že rozvoj nemusí znamenat jen dynamické aktivity, které produkují pozitivní změny. Rozvojem mohou být i aktivity, které vedou k udržení aktuálního stavu, se kterým jsou lidé spokojeni. V rámci rozvoje tedy nemusí nutně docházet ke změně věcí, obzvláště těch, které fungují (Bínek a kol. 2009). Jak uvádí ve své práci Taičmanová (2015), investice do dopravní a technické infrastruktury nemusejí být známkou rozvoje, ale jen dosažením standartu či nápravou nežádoucích aktuálních podmínek.

K úspěšnému rozvoji je potřebné zintenzivňovat podporu aktivního jednání lidí, občanů, díky čemuž se budou sami snažit dosáhnout zlepšení kvality svého okolního prostředí

a osobního života. Nejprínosnější je postupovat dle přístupů bottom up, přístupů tzv. „zezdola“, v rámci kterých je kladen důraz na uskutečňování cílů místními společenstvy, které díky nejlepším znalostem místních podmínek mají největší šanci těchto cílů dosáhnout. Tomuto může pomoci decentralizace, přesunutí kompetencí na orgány nižší úrovně, či princip subsidiarity, respektování pravomocí orgánů nižší úrovně (Taičmanová 2015). Tyto přístupy, založené na místních aktérech a vycházející z místních podmínek, mohou vést ke zvýšení kvality života a nastavovat novou úroveň života v obcích (Perlín 2015). *„Hlavními nositeli rozvoje a strážci skutečných místních zájmů jsou zejména zástupci lokálních občanských hnutí, tradičních komunit a neformálního sektoru“* (Horáková, Fialová 2014, s. 36). Ovšem vliv na tyto procesy mohou mít i komunity, či jednotlivci, kteří mají rozdílný názor na rozvoj dané lokality, či komunity. Těmito skupinami se rozumí obyvatelé, kteří v lokalitách tráví jen určitou část roku, tedy tzv. dočasní migranti jako jsou např. chataři nebo turisté. Rozdílný názor na rozvoj se může často vyskytovat přímo v rámci komunit, což je dané charakterem obyvatelstva. Jiný názor mohou mít též tradiční venkovští obyvatelé, žijící se např. zemědělstvím, či obyvatelé, kteří se přistěhovali do lokality z města.

V této práci se pojmem rozvoj rozumí *„souhrn sociálních procesů a soubor komplexních změn v lokalitě, jejichž prostřednictvím lze dosáhnout vyšší kvality života v dané lokalitě“* (Horáková, Fialová 2014, s. 40). K základním charakteristikám, které vedou k úspěšnému rozvoji obce, patří mezilidská důvěra, existence sociálních sítí, normy reciprocit a altruismu, schopnost akceptovat myšlenkovou různorodost a schopnost mobilizace zdrojů. *„Konkrétním projevem těchto znaků je vysoká míra občanské participace v obci, vyjádřená členstvím v občanských sdruženích a spolcích, účastí na dobrovolných aktivitách pro obec, účast na politickém dění v obci apod.“* (Bernard 2011, cit. v Horáková, Fialová 2014, s. 42)

2.2 Sociální kapitál

Jak uvádí ve svém příspěvku Perlín (2015), v dnešní době se při průzkumu rozdílů mezi regiony také berou v úvahu osobní vztahy či vzájemná důvěra jednotlivců. Ty se mohou brát v úvahu jako možná příčina rozdílů mezi regiony či jednotlivými oblastmi. Na základě osobních vztahů a intenzity kontaktů mezi jedinci se vytváří sociální kapitál, který poté může přispívat k lepšímu rozvoji daných oblastí.

Téma sociálního kapitálu se do pozornosti společnosti dostalo zhruba v posledních 30 letech. Samotným pojmem sociální kapitál může být označována suma aktuálních i potencionálních zdrojů, které má možnost určitá osoba využívat díky tomu, že se zná s druhými lidmi. Je to bohatství styků, které může být užitečné (Linhart, Petrusek, Vodáková, Maříková 1996). Jinak řečeno, sociální kapitál se vytváří pomocí navazování kontaktů s jinými osobami, kdy získané kontakty můžeme v budoucnu využít k osobním potřebám.

Způsob, jakým se vytváří sociální kapitál, je jistou formou všeobecné reciprocity (dnes pomůžu já tobě, v budoucnu mohu tvou pomoc potřebovat já). Během této reciprocity se vytváří snaha pomoci ostatním. Díky této snaze si jedinec může zajistit přístup i k pomoci, která není v současné době k dispozici. Tento stav nazvali autoři Bramoullé a Saint-Paul (2004) jako latentní sociální kapitál. Jako příklad autoři uvádí situaci, kdy jedinec bude ochoten půjčit finanční částku sousedovi, který je momentálně ve finanční tísní, ale jedinec nedisponuje takovou finanční částkou, aby mohl sousedovi vyhovět. I přes neuskutečnění půjčky představuje ochota danou částku půjčit potenciální pomoc, která je také velmi ceněna. Tato ochota, i přes reálné neuskutečnění pomoci, vytváří právě také sociální kapitál, který může být v budoucnu využit (Bramoullé, Saint-Paul 2004). Důležitým faktorem pro tvorbu sociálního kapitálu je prostředí, kultura, ve které člověk vyrůstá a způsoby podle kterých je člověk vychován. Je zřejmé, že když člověk bude již během svého dětství vidět ve svém okolí navazování kontaktů, tedy tvorbu sociálního kapitálu, bude v budoucnu lépe navazovat kontakty, které může využít ve svůj prospěch.

Jak již naznačuje ve své práci Pileček, existuje velké množství různorodých pohledů na sociální kapitál (Pileček 2010). Proto je nutné alespoň částečně nastínit historii, vývoj a zmínit některé významné autory v souvislosti se sociálním kapitálem pro lepší pochopení významu a samotné podstaty sociálního kapitálu.

První zmínky sahají již do roku 1916, kdy tento termín použil Lyda Judson Hanifan. L. J. Hanifan byl státním vedoucím venkovských škol v Západní Virginii v USA a pojmem sociální kapitál se snažil označit význam vstřícné a přátelské pospolitosti pro úspěšné vzdělávání dětí. Hanifanovým předpokladem sociálního kapitálu byla dobrá vůle, přátelství a vzájemné sympatie. Hanifan byl toho názoru, že jedinec je společensky bezmocný, když je ponechán sám sobě, avšak pokud přichází do kontaktu se svým sousedem a oni poté s ostatními sousedy, bude se sociální kapitál akumulovat a může poté sloužit k uspokojení jedincových sociálních potřeb (Hanifan 1916).

2.2.1 Koncept Pierra Bourdieu

Sociální kapitál jako první ucelený koncept v sociologii byl použit v 80. letech Pierrem Bourdieu, což byl francouzský sociolog, antropolog, filozof a renomovaný veřejný intelektuál. Jeho teorie vycházely z myšlenek takových osobností, jakými byli např. Martin Heidegger, Karl Marx nebo Max Weber. Bourdieu rozšířil myšlenku kapitálu na 3 kategorie: kulturní, sociální a symbolický. Svými názory se vyjadřoval tím směrem, že pozice každého jedince v multidimenzionálním sociálním prostoru není určena jen příslušností v určité sociální třídě, ale také prostřednictvím množství sociálních vztahů. Bourdieu byl tedy představitelem individuálního sociálního kapitálu. Objem sociálního kapitálu jedince závisí na velikosti sociální sítě, ke které je daný jedinec připojen, a na velikosti sociálního kapitálu ostatních jedinců v dané síti. Síť vztahů jsou produktem individuálních nebo kolektivních investičních strategií, které jsou vědomé či nevědomé. Cílem těchto strategií je tvorba sociálních vztahů, které člověk může v budoucnu využít. Tyto vztahy se mohou tvořit v rámci rodiny, se sousedy nebo v pracovním prostředí (Bourdieu 1986). Bourdieu definuje sociální kapitál, jako „*množinu aktuálních nebo potenciálních zdrojů, která vychází z vlastnictví trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů a známostí, jinými slovy z členství ve skupině, které vybavuje každého člena kolektivně vlastněným kapitálem, tedy různými oprávněními*“ (Bourdieu 1986, s. 51).

2.2.2 Koncept Jamese Colemana

Dalším významným představitelem sociálního kapitálu je James Samuel Coleman, který charakterizuje své pojetí sociálního kapitálu v práci *Social Capital in the Creation of Human Capital* (Coleman 1988). Dalo by se říci, že jeho pojetí je na pomezí Bourdieovi (Bourdieu 1986; viz. kap. 2.2.1) a Putnamovi teorie (Putnam 1995; viz. kap. 2.2.3). Coleman říká, že „*sociální kapitál je definován svou funkcí. Není to jednoduchá entita, ale skládá se z více entit, které mají společné dvě charakteristiky: všechny se skládají z některých aspektů sociální struktury a usnadňují určité činnosti jednotlivců, kteří jsou uvnitř struktury*“ (Coleman 1988, s. 98). Sociální kapitál zde není pojímán tak, že by z něho čerpal pro své potřeby sám jedinec, ale jako příslušnost k určité komunitě nebo společenství, kde je velká míra důvěry a jasně stanovené normy, doplněné o sankce za případné jejich porušení. Míra důvěry hraje velkou roli v produktivitě sociálního kapitálu, jelikož skupiny, kde je míra důvěry velmi malá, nejsou schopny dosáhnout takových cílů, jako podobné skupiny uvnitř které je míra důvěry velká.

Sociální kapitál funguje jako veřejný statek, jelikož není soukromým majetkem jedince, ale podstatným znakem sociální struktury, kde se jedinec nachází (Veselý 2007).

„Colemanův koncept rozlišuje tři základní formy sociálního kapitálu: závazky a očekávání, které závisí na důvěryhodnosti sociálního prostředí, kapacitu sociální struktury z hlediska toku informací a normy doprovázené účinnými sankcemi“ (Sedláčková, Šafr, 2005, s. 4-5). Coleman (1990) ve své práci *Foundations of Social Theory* tyto tři formy rozvádí. Závazky a očekávání si člověk vytváří, když pro někoho něco udělá, vytvoří si u dotyčného závazek do budoucna a očekává, že mu dotyčný tento závazek splatí. Vytvoří si tzv. „Credit slip“, což je nesplacený závazek. Čím více takových nesplacených závazků má, tím větší má sociální kapitál, protože tyto závazky může v budoucnu využít. Toky informací jsou utvářeny díky sociálním vztahům, v rámci kterých je snazší získávat potřebné informace. Jako příklad Coleman uvádí situaci, kdy člověk, který se o aktuální dění nezajímá, ale chtěl by si tyto informace zjistit, nemusí ztrácet čas čtením novin, ale může se zeptat známého, který se o aktuální dění pravidelně zajímá. Dodržováním norem se člověk zaváže vzdát kusu sebe ve prospěch kolektivu. Existence účinného kapitálu může značit silnou formu sociálního kapitálu. Stanovené normy jsou občas doprovázené sankcemi, které zajišťují správné dodržování norem. Odměnou za dodržování norem se člověku může dostat uznání a podpory. Účinné normy, které mohou značit silný sociální kapitál, však někdy nemusí být jen ku prospěchu, ale jedince mohou také omezovat a zabraňovat případným inovacím (Coleman 1990).

2.2.3 Koncept Roberta Putnama

Posledním z nejvýznamnějších autorů, zabývajícím se sociálním kapitálem, je americký politolog Robert David Putnam. Do podvědomí americké společnosti se dostal nejvíce v roce 1995, kdy vyšel v americkém časopise *Journal of Democracy* jeho článek *Bowling Alone: America's Declining Social capital* (Putnam 1995). Tento článek hovořil o velkém poklesu sociálního kapitálu v USA od 60. let 20. století. Zejména proto, že lidé přestali věřit ve veřejné instituce (Smith 2007). Tato práce byla podnětem pro začátek zkoumání sociálního kapitálu působící na individuální a společenský život jako samostatného odvětví (Sedláčková, Šafr 2005).

Putnam byl netypičtější představitelem tzv. kolektivního sociálního kapitálu. Navázal na přístup J.Colemana (viz. kap. 2.2.2), který se vázal na užší komunitu, a rozšířil ho na pohled celospolečenský. Tedy jaký mají vliv soukromé vztahy na celou sféru společnosti

(Sedláčková, Šafr 2005). Putnam pohlížel na sociální kapitál jako na „*rysy sociální organizace jako důvěra, normy a sítě mohou zlepšit efektivitu fungování společnosti usnadňováním koordinovaných akcí*“ (Putnam 1993, cit. v Pileček 2010, s. 66). „*Sociální kapitál odkazuje k vlastnostem sociální organizace, jako je důvěra, normy a sítě, které usnadňují koordinované jednání a tak přispívají k výkonnosti společnosti*“ (Putnam 1993, cit. v Sedláčková, Šafr 2005, s. 5).

Sociální kapitál v tomto pojetí vychází převážně z minulého vývoje společnosti (path-dependence) a jeho základem jsou převážně sítě občanské angažovanosti (Šafr, Sedláčková 2006). Právě velký pokles občanské angažovanosti na veřejném dění považoval Putnam za velký pokles sociálního kapitálu v USA.

Putnam identifikoval veřejnou a soukromou tvář sociálního kapitálu. Soukromá – člověk může najít díky kontaktům novou práci, veřejná – člověk s malým sociálním kapitálem může těžit z bydlení ve společnosti s bohatým sociálním kapitálem i jen tak, že sousedé odklízí sněh z ulice nebo kampaní na získání lepšího pouličního osvětlení (Conrad 2007).

Tabulka 1 - Srovnání třech nejvýznamnějších konceptů sociálního kapitálu

Představitel	Typ sociálního kapitálu	Stěžejní dílo	Aktér sociálního kapitálu	Podstata konceptu
Pierre Bourdieu	Individuální	<i>Forms of capital (1986)</i>	Samotný jedinec	Vztahy ve společnosti využije jedinec ve svůj prospěch.
James Coleman	Individuální/ Kolektivní	<i>Social Capital in the Creation of Human Capital (1988)</i>	Jedinec s příslušností ke skupině či komunitě	Komunita čerpá z důvěrných vztahů jedinců ve svůj prospěch.
Robert Putnam	Kolektivní	<i>Bowling Alone: America's Declining Social capital (1995)</i>	Celá společnost	Vliv soukromých vztahů na prospěch celé společnosti.

Zdroj: Šafr, Sedláčková 2006, vlastní zpracování

2.2.4 Typologie sociálního kapitálu

Jak už bylo zmíněno výše, náhledů na sociální kapitál existuje velké množství, proto je pochopitelné, že sociální kapitál není jen jeden, ale existuje více jeho typů. Tato typologie uvádí typy sociálního kapitálu podle jeho charakteristik ve společnosti. Typy sociálního kapitálu uvedli ve svých pracích významní autoři jako např. Putnam (1995), Uphoff (1999) a další.

Individuální x kolektivní

Při rozlišování individuálního a kolektivního kapitálu se používá kritérium přínosu sociálního kapitálu. Zda je tedy zisk individuální (přínos jedinci či uzavřené skupině jako je např. rodina) nebo kolektivní (přínos celé společnosti) (Sedláčková, Šafr 2005; Šafr, Sedláčková 2006).

Individuálním sociálním kapitálem se rozumí sociální zdroje, které může jedinec využívat díky kontaktům s ostatními osobami a využít je ve svůj osobní prospěch. Nejtypičtějším představitelem individuálního sociálního kapitálu je Pierre Bourdieu (viz. kap. 2.2.1). Dále se sem dají zařadit autoři Flap a de Graf (1986), jejichž definice sociálního kapitálu je: „*Sociální síť jedince a všechny zdroje, které může prostřednictvím této sítě mobilizovat*“ (Flap, de Graf 1986, cit. v Akçomak 2011, s. 6). Ve své práci Sedláčková a Šafr (2005) rozlišují individuální sociální kapitál na interakční a mobilizační. Interakční je vyjádřen vysokou frekvencí společenských aktivit. Mobilizační představuje takový sociální kapitál, díky němuž může jedinec mobilizovat celou sociální síť a využít ji ke svému prospěchu, jako je třeba získat nedostatkové statky.

Nejtypičtějším představitelem kolektivního sociálního kapitálu je Robert Putnam (viz. kap. 2.2.3). Jako další představitele je třeba zmínit L. J. Hanifana (viz. kap. 2.2) nebo Jamese Colemana (viz. kap. 2.2.2), který ovšem bývá zařazován na pomezí individuálního a kolektivního kapitálu, jelikož vznik sociálního kapitálu vnímá jako spolupráci jedinců ve společnosti, tedy podobně jako tomu je u interakčního sociálního kapitálu (Sedláčková, Šafr 2005).

Svazující, přemost'ující, spojující, kooperační

Další významné rozdělení sociálního kapitálu na přemost'ující a svazující má na svědomí Robert Putnam (2000). Tyto dva typy pomohly Putnamovi rozlišit různé fungování sociálních vztahů, identit a důsledků, které mají pro společnost.

Svazující sociální kapitál je kapitál se silnými vazbami, které fungují zejména v homogenních skupinách, tedy ve skupinách, kde lidé disponují stejnými či podobnými charakteristikami. Existují zde velmi silné vztahy, velká důvěra a loajalita mezi členy skupiny. Členové skupin mohou společně čelit vnějším negativním vlivům. Takovými skupinami se rozumí např. rodina, nejbližší přátelé nebo etnická skupina. (Pileček 2010)

Přemostující sociální kapitál se na rozdíl od svazujícího vyznačuje slabými vazbami, které jsou navazované se vzdálenějšími kontakty. Tyto vazby mohou sahát přes rámec společenských skupin, takovéto vazby jsou např. ve sportovních spolcích, s obchodními partnery, s přáteli z odlišných etnických skupin, s přáteli přátel atd. „*Tato forma vazeb spojuje lidi napříč odlišnými sociálními skupinami a vrstvami, napomáhá šíření informací a vytváří lidskou vzájemnost i širší identity*“ (Šafr, Häuberer 2007, s. 86).

Praktickým příkladem může být večerní posezení venku se sklenkou vína nebo hraní karet s přáteli či rozeslání vánočního přání sousedům, tím se snažíme vytvářet svazující sociální kapitál. Avšak když se místo hraní pokeru s přáteli rozhodneme jít např. na otevření nové soukromé galerie, budeme se snažit zde vytvářet přemostující sociální kapitál. Ten nám bude díky nově získaným kontaktům otevírat nové možnosti, i přesto, že to bude na úkor zesilování svazujícího kapitálu se svými přáteli (Conrad 2007). Příklad z námi řešeného území a oblasti volnočasových aktivit může být následující. V obci fungují dva volnočasové spolky, myslivecký spolek a sbor dobrovolných hasičů, a občan je členem jen mysliveckého spolku. Pokud svůj zbylý volný čas věnuje tak, aby zintenzivnil svou aktivitu v mysliveckém spolku, bude posilovat svazující sociální kapitál se členy spolku, kterého je již členem. Ale kdyby se místo toho rozhodl zbylý volný čas investovat do nového členství ve sboru dobrovolných hasičů, pak by aktivním členstvím a navazováním nových kontaktů v tomto spolku vytvářel s jeho členy přemostující kapitál.

Ve své práci Conrad (2007) zmiňuje definici Xaviera Briggse (1998, cit. v Conrad 2007) říkající, že přemostující sociální kapitál, kdy se člověk pokouší o vytváření sociálního kapitálu, je dobrý pro postup dopředu. Zato svazující sociální kapitál, kdy se člověk snaží o utužování sociálního kapitálu, je výhodný pro zanechání v té situaci, kde jsme teď. Svazující sociální kapitál vybudovaný s našimi sousedy je kladný pro náš každodenní současný život, avšak přemostující sociální kapitál nám může pomoci zlepšit tyto okolnosti.

Ke svazujícímu a přemostujícímu sociálnímu kapitálu se přidává třetí forma, sociální kapitál spojující. Tato forma sociálního kapitálu propojuje sociální skupiny nižší úrovně s aktéry, kteří disponují velkou mocí a mají klíčovou pozici v sociálních systémech (Majerová, Kostecký, Sýkora a kol. 2011). „*Obvykle jde o hierarchické vztahy mezi aktéry*

zastávajícími rozdílné mocenské pozice“ (Majerová, Kostelecký, Sýkora a kol. 2011, s. 20). Jak uvádí ve své práci Pileček (2010), tento druh sociálního kapitálu se dá také označit za formu lobbingu.

Kooperační sociální kapitál jako čtvrtý typ sociálního kapitálu přidává Fabio Sabatini (2009, cit. v Pileček 2010), který zastával myšlenku, že charakter sociálního kapitálu je ovlivňován pozitivně či negativně v různých organizacích sociálními sítěmi. Pozitivní sociální kapitál, který podporuje důvěru ve společnosti a její růst, všeobecně představuje dobrovolnické organizace a sdružení (ekologická, na ochranu lidských práv apod.). Na druhou stranu negativní sociální kapitál, který neprospívá a snižuje sociální soudržnost, nejčastěji představuje profesní sdružení, dělnické odbory či politické strany prosazující své specifické zájmy. Nejextrémnějším příkladem takové organizace může být mafie. (Sabatini, 2009 v Pileček, 2010)

Strukturální x kognitivní

Rozdělení na strukturální a kognitivní sociální kapitál má na svědomí Norman Uphoff (1999) který toto rozdělení popsal ve své práci *Understanding social capital: learning from the analysis and experience of participation*. Autor je názoru, že tyto kategorie jsou základem pro pochopení sociálního kapitálu a jsou spolu navzájem spojeny.

Strukturální sociální kapitál je spojen s různými formami sociální organizace, jako jsou např. sociální role, pravidla či sociální síť, které mohou přispívat ke vzájemné spolupráci a akcím, z kterých mohou mít jedinci užitek a prospěch. Uphoff (1999) tento fakt označuje jako tok výhod, který plyne ze sociálního kapitálu. Kognitivní sociální kapitál označuje kooperační chování či vzájemnou spolupráci vycházející z duševních procesů, kultur ideologií, specifických norem, hodnot, postojů a názorů (Uphoff 1999).

Občanský x vládní

Rozdělení sociálního kapitálu na občanský a vládní se pohybuje na pomezí politického a sociálního prostředí. Tyto formy jsou na sobě vzájemně závislé. Silné občanské komunity svou aktivitou mohou napomáhat k podpoře vlády. Z druhé strany vládní stabilita a její podpora se odvíjí od spokojenosti obyvatel, sociální stability společnosti. (Pileček 2010)

2.3 Volný čas

Volný čas je sociální fenomén, který se zdá na první pohled velmi jednoduchý a každému srozumitelný, ale i tento termín je dozajista komplikovaný, jeikož není pravděpodobné, že by si pod tímto termínem, každý představil to samé. Je patrné, že na volný čas může každý pohlížet trochu jinak, i proto je předmětem zájmu mnoha odborníků a různých oborů, jako je například sociologie, psychologie nebo geografie.

Velký sociologický slovník definuje volný čas jako „čas, v němž člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce nebo z nutnosti zachování bio fyziologického či rodinného systému“ (Linhart, Petrusek, Vodáková, Maříková 1996, s. 156).

Jak uvádí web Centra výzkumu geografie volného času, vymezit volný čas lze několika způsoby¹:

1. Veškerý čas zbývající z 24 hodin dne po odečtení pracovní doby, doby na cestování do práce a z práce, doby věnované spánku, provádění nezbytných domácích prací a uspokojování nezbytných potřeb člověka.
2. Čas, v němž člověk nevykonává činnosti pod tlakem pracovních závazků či z nutnosti zachování svého bio fyziologického či rodinného systému. Bývá charakterizován svobodnou volbou, očekáváním příjemných prožitků apod.
3. Další možností je vymezení aktivit volného času podle hlediska svobody volby těchto aktivit, tedy absence nutnosti.

2.3.1 Historický kontext volného času

V průběhu vývoje různých společností se měnil pohled jak na pozici a roli volného času ve společnosti, tak i na činnosti, které se v jeho rámci odehrávají. Například pasivní odpočinek by pro někoho byl odsouzeníhodnou zahálkou, pro jiné nezbytnou regenerací pracovní síly pro další pracovní den či zaslouženou odměnou po náročné práci (Patočková 2014).

Nejstarší výzkum volného času sahá až do dob starověkého Řecka, kdy se jím zabýval jeden z nejvýznamnějších filozofů historie Aristoteles. Ten pojímal volný čas jako rozjímání

---

¹ Převzato z webových stránek Centra výzkumu geografie volného času (<http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geovoc/index.php?scn=read&id=1278024586>), které působí na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

(nazýval ho „scholé“), které vedlo člověka k tomu být moudrým a samostatným, se zvláštním důrazem na vnitřní hodnotu, která není směřována k praktickému cíli. Volný čas nebyl brán tak jako dnes, ale jako čas k rozvíjení talentu z radosti. Aristoteles viděl volný čas tedy jako čtení veršů, poslech hudby, přátelská setkání s rozumováním. (Hodaň, Dohnal 2008)

V době renesance byl kladen velký důraz na práci, která byla označována jako životní dominanta. Mimopracovní doba má sloužit jako relaxace k tomu, aby si člověk odpočinul a byl připraven dál pracovat.

Utopičtí myslitelé byli nakloněni radostné práci a dostatku volného času. Požadavek volného času vytyčil Thomas More (1478 – 1535) ve svém díle „Utopia“, kde pracuje člověk pouze 6 hodin a s volným časem pak má nakládat dle libosti a svobodného rozhodnutí. Thomasso Campanella (1568 – 1639) byl ještě více nakloněn volnému času, jelikož pracovní dobu zkrátil na 4 hodiny denně a volný čas měl člověk trávit příjemným studiem, rozhovory, čtením, vypravováním, psaním, procházkami, rozvíjením tělesných a duševních vloh a to vše radostným způsobem. Nebylo dovoleno pouze hrát kostky, šachy či jiné deskové hry. (Hodaň, Dohnal 2008)

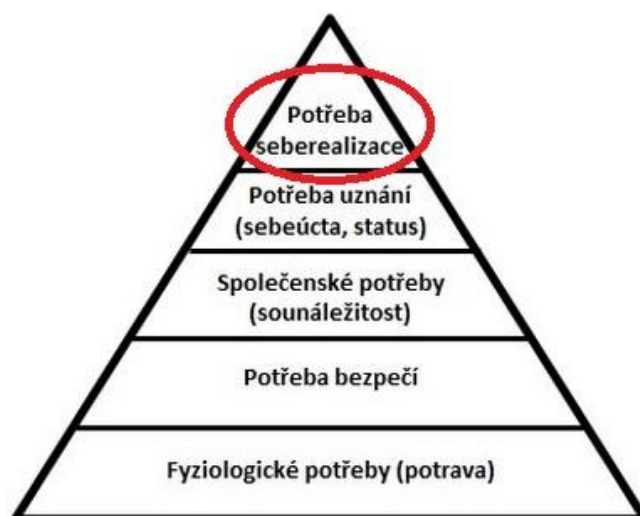
Významu, v jakém je volný čas v dnešní době chápán, nabyl až v době kapitalismu. Volný čas je samostatná věc v kompetenci každého člověka. Každý člověk si s ním nakládá tedy podle svého, na rozdíl od společností, kde je čas člověka řízen různými pravidly, jako může být například náboženství. Volný čas je protějškem pracovní doby a disponuje jím většina moderní společnosti, i když na začátku doby kapitalismu probíhaly velké politické boje o zkrácení tehdy dlouhé pracovní doby, aby měli lidé volný čas (Linhart, Petrusek, Vodáková, Maříková 1996).

V 19. století se problematikou volného času zabýval také významný německý filosof Karl Marx. Volný čas chápe jako sféru svobody člověka, díky níž se člověk může svobodně rozhodovat a vykonávat svobodné činnosti. Množství volného času svědčí o míře společenského bohatství. (Hodaň, Dohnal 2008)

Práce o volném čase jako samostatném vědním oboru vznikaly již před první světovou válkou, jedním z prvních autorů byl Michel Damay (Damay 1939, cit. v Hofbauer 2004), jehož práce se zabývaly volným časem u dětí a mládeže. Damay rozdělil volný čas na jednotlivé dimenze a to politickou, biologickou, sociální a pedagogickou. (Hofbauer 2004)

Zde je vhodné zmínit amerického psychologa Abrahama Harolda Maslowa (Zelenka, Pásková 2002). Ten v roce 1943 vytvořil hierarchii lidských potřeb, známá jako Maslowova pyramida (viz. Obrázek 1). Dle Maslowa má člověk 5 základních lidských potřeb.

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: www.intuitivnimarketing.cz, vlastní zpracování

Na vrcholu, který v pyramidě většinou není znázorňován, je potřeba sebetranscendence, tedy potřeba duchovní. Základní princip pyramidy je, aby mohly být realizovány potřeby na vyšších stupních pyramidy, musí být nejdříve naplněny potřeby na nižším stupni. A právě na pátém stupni uvedl Maslow potřebu seberealizace. K té by měl sloužit právě volný čas, v rámci kterého by měl člověk tuto potřebu možnost naplňovat.

Asi nejvýznamnější osobností novodobé historie zabývající se teorií volného času byl francouzský sociolog Joffre Dumazedier (Váhovská 2011). Jeho dílo *Vstříc civilizaci volného času* (1962) se dodnes pokládá za jedno z prvních děl o volném čase specializované západní sociologie. Dumazedier ve svém díle uvádí, že existence volného času je úspěch a výhoda, kterou disponuje moderní společnost. Není tedy názoru, že hlavní výhodou moderní společnosti je materiální blahobyt. Tento názor o velkém významu volného času způsobil v tehdejší době velký podnět pro další rozvoj a výzkum volného času. Společnost se začala také orientovat na vliv volného času na kulturu, životní styl a sociální vztahy člověka (Váhovská 2011). Dumazedier charakterizoval volný čas následujícími několika vlastnostmi. Dle něho je volný čas svobodnou volbou, člověk v tomto čase jedná svobodně, ne na základě povinností. Tato volba uspokojuje člověka po osobní stránce a volný čas je nezainteresovaný, tedy že nemá nějaký vedlejší podtext (Hodaň, Dohnal 2008). Od 2. poloviny 20. století začal hrát volný čas významnou roli v životě člověka. Dumazedier byl názoru, že volný čas je vše, co není pro člověka povinností, protože mezi mimopracovní povinnostmi patří potřeby biologické (např. spánek nebo strava) a rodinné (např. výchova dětí nebo úklid domácnosti) (Hodaň, Dohnal 2008).

Od 2. poloviny 20. století se volný čas dostal do povědomí společnosti ještě více, jelikož již vznikla samostatná vědecká disciplína v sociologii zabývající se volným časem – sociologie volného času (Hofbauer 2004). Většina vědeckých pohledů na volný čas a jeho definic v současné době vychází ovšem z Dumazedierova pohledu na volný čas. Buď ho částečně kopírují nebo se ho snaží rozšířit o nové skutečnosti, které přicházejí s novou dobou. Jak uvádějí ve své práci Hodaň a Dohnal (2008), dá se současné chápání volného času rozlišit na dva směry. První směr je postaven na myšlenkách Dumazediera, druhý přináší nové možnosti a nové názory, které částečně mohou zpochybňovat původní myšlení. Tyto zpochybnění vyplývají z toho, že s pokrokem doby se mění okolní prostředí, životní styl člověka, sociální role a celkově se proměňuje celá společnost. Je tím myšleno např. to, že činnosti ve volném čase už nemusí být ekonomicky nezávislé, protože v moderní době se při volnočasových aktivitách mohou domlouvat obchodní záležitosti mezi partnery, kteří si jdou zahrát golf. Volný čas již nemusí být zaměřen na odpočinek či regeneraci, jelikož lidé chodí ve volném čase sportovat. Je to všechno otázka životního stylu současné generace, která volný čas vnímá trochu jinak než lidé v době minulé. Životní styl vyplývá z profese člověka, jeho přítomností v určité sociální vrstvě, věku nebo vzdělání (Hodaň, Dohnal 2008). *„Volný čas tedy není objektivní kategorie, ale subjektivní kategorie, závislá na individuálních potřebách, preferovaných hodnotách atd. Je to něco, co nelze reálně postihnout, co není použitelné jako pojem, poněvadž ho nelze přesně vymezit“* (Hodaň, Dohnal 2008, s. 66).

2.3.2 Funkce volného času

Za charakteristické prvky volného času se dají považovat jeho funkce. V průběhu historie měly různou podobu, ať už za doby Aristotela v podobě navazování nových kontaktů při přátelských setkáních, rozvíjení osobnosti člověka, či za dob renesance, kdy hlavní funkcí byl odpočinek na nadcházející práci. Funkce volného času mohou být charakterizovány rozdílně, ale podstatu budou mít stejnou, volný čas dopomáhá člověku k odpočinku jak po fyzické, tak psychické stránce a k jeho osobnímu rozvoji.

Jak uvádí ve své práci Váhovská (2011), tak již Joffre Dumazedier charakterizoval tři základní funkce volného času, zábavu, relaxaci a rozvoj osobnosti. *„Relaxační funkce – veškerý odpočinek, zahálení, lenošení, poflakování se. Patří sem veškerý fyzický odpočinek všeho druhu, ovšem nepatří sem fyziologicky nutný spánek. Zábavná funkce – aktivní odpočinek, včetně tzv. receptivních činností (tzv. pasivní zábava: televize, poslech CD, zábavné rozhlasové pořady, film, divadlo, koncerty, diskotéky, posezení s přáteli, atd.).*

Sebevzdělávací funkce – všechny aktivity, ve kterých si děti rozšiřují svůj vědomostní obzor i dovednosti – různé kroužky, spolky a zařízení sloužící k volnočasovým aktivitám“ (Váhovská 2011, s. 13,14).

Autorem další užívané charakteristiky je německý odborník Horst Opaschowski, který sestavil 7 funkcí volného času (Opaschowski 1977, v Váhovská 2011) :

- Zotavení
- Vyrovnání toho, co se v ostatním životě nedostává či nedaří
- Osvobození a odreagování od potlačených emocí a napětí
- Ventil k uvolnění přebytečné energie
- Prostředek k užívání věcí a produktů
- Protiklad vůči práci
- Doba podobná práci

Celkově shrnuto, volný čas disponuje třemi základními charakteristickými funkcemi - odpočinek, rozptýlení a rozvoj osobnosti. Funkcí odpočinek se rozumí zotavení, reprodukce pracovní síly, osvobození od únavy, odstranění fyzické či nervové poruchy vyvolané napětím a výkonem povinností (především práce). Funkce rozptýlení v sobě zahrnuje zábavu, rozptýlení a únik z monotónnosti práce. Poslední funkcí je fyzický, kulturní, sociální rozvoj osobnosti. (www.ceskojede.cz)

2.3.3 Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity jsou v Česku provozované také v rámci občanských spolků, jejichž aktivita je nejčastějším generátorem spolkového života v obcích. Činnost a působnost těchto spolků je nejčastěji finančně podporovaná státem, který to bere jako službu vůči občanovi.

Vymezení volnočasových aktivit uvádí na svých internetových stránkách Ministerstvo vnitra: „Mezi volnočasové aktivity patří nejrozumnější zájmové a vzdělávací kroužky, komunitní a nízkoprahová centra, kluby, sportovní aktivity a soutěže atd. Volnočasové aktivity lze samozřejmě pořádat i pro dospělé (nejrozumnější aktivity ve „Tvořivých dílnách“, řada sportovních aktivit či kulturní podniky. Obec může tyto aktivity buď finančně podporovat (když realizátorem je např. nezisková organizace) nebo sama realizovat.“ (mvcr.cz)

Jak zmiňuje ve své práci Kůsová (2013), „občanský sektor hrál také velkou roli v socialistické minulosti. Spolková a dobrovolnická činnost byla částečně zneužita k politické agitaci a ideologizována, některé tradičně dobrovolné činnosti se staly povinně vykonávanými

či alespoň vykazovanými činnostmi, mnohá tradiční sdružení jako dobrovolní hasiči či sportovní kluby byla centralizována či přímo zrušena“ (Kůsová 2013, s. 375). Avšak většina volnočasových spolků svou činnost nepřerušila a svou činnost dále provozovala i po roce 1989. Volnočasové spolky mají význam v českém prostředí především pro venkov. Díky menšímu počtu obyvatel zde dochází k intenzivnějším a hlubším kontaktům mezi obyvateli, z nichž většina participuje na spolkové činnosti v obci. Význam volnočasových občanských sdružení závisí také na typu a zaměření sdružení, protože někteří obyvatelé nemusejí uznávat a mít v oblibě aktivity určitých spolků. (Kůsová 2013)

Tabulka 2 – Počet volnočasových občanských sdružení v Česku v roce 2009

Typ sdružení	Počet sdružení
Hasiči	8 245
Myslivci	5 046
Sport a rekreace	25 537
Děti (zaměřená na volný čas dětí)	2 498
Kultura	3 370
Chovatelé	3 563
Zahradkáři	2 272
Celkem	50 531

Zdroj: Registr ekonomických subjektů k 31. 1. 2009, ČSU (převzato z Kůsová 2013)

Mezi nejčastější volnočasové aktivity v rámci občanských sdružení na úrovni obcí patří hasiči (sbory dobrovolných hasičů), myslivecká sdružení a sportovní celky. Tyto statistiky nejsou překvapující, jelikož sbory dobrovolných hasičů jsou historicky nejstarší volnočasové spolky v rámci venkovských obcí. Dá se tedy očekávat, že i v řešeném území této diplomové práce se budou vyskytovat nejčastěji právě tyto tři typy sdružení, avšak co se týče frekvence výskytu, nepředpokládám, že by nejčastějším typem sdružení měl být typ zaměřený na sport a rekreaci.

2.4 Komunita

Jak už bylo zmíněno výše, v rámci komunity vzniká sociální kapitál, který přispívá k budování sociálně soudržné společnosti. Komunita se dá také označovat za základ

volnočasových spolků, protože k jejich vytvoření vedou vztahy a interakce, které probíhají právě v komunitách. Na základě těchto interakcí vznikají v rámci komunit sociální sítě, které přispívají k uspokojování členů, jako může být pocit bezpečí nebo podpora od ostatních členů komunity.

V následujících řádcích se pokusím nastínit vývoj chápání slova komunita v historickém kontextu, její pojetí v rámci několika významných autorů, její definice a bude zmíněna typologie komunit.

2.4.1 Pojem komunita

Výraz komunita pochází z latinského slova *communitas*, což znamená v českém překladu společenství, společnost (skipcr.cz). Komunita označuje společenství živých bytostí, které navazují vzájemné interakce kvůli nějakému společnému zájmu či sdílejí stejnou lokalitu.

Existuje mnoho různých pojetí pojmu komunita, proto je prakticky nemožné najít jednotnou definici, která by byla všeobecně uznávána, není tedy překvapením, že je často tento pojem chápán velice nejednoznačně. Tento fakt potvrzuje již ta skutečnost, že v polovině 60. let 20. století G. A. Hillary (1955) vydal publikaci *Definitions of Community: Areas of Agreement*, kde nashromáždil skoro 100 definic pojmu komunita.

Zima (1999) v knize *Komunita a komunikace* pod pojmem lidská komunita chápe soubor jedinců se společnými rysy, či pouhým jedním rysem, který je bude rozlišovat od ostatních jedinců. Váně (2012) ve své knize *Komunita jako nová naděje?* popisuje slovo komunita jako „menší sociální jednotku, kterou spojuje společný cíl, normy a strategie realizace záměrů, jejíž každodenní činnost a působnost je územně ohraničena“ (Váně 2012, s. 18).

Poměrně rozsáhle je popsán význam slova komunita ve Velkém sociologickém slovníku (Linhart, Petrusek, Vodáková, Maříková, 1996), jež komunitu označuje jako sociální útvar, který charakterizuje zvláštní typy vazeb uvnitř komunity, vazby mezi členy komunity a specifické postavení navenek v rámci širšího sociálního prostředí.

Americký sociolog Steven Brint (2001) charakterizuje komunitu jako „*uskupení lidí, kteří sdílejí společné aktivity nebo víry a kteří jsou propojeni společnými vztahy, jež jsou principiálně ovlivňovány (určovány) loajalitou, společnými hodnotami nebo osobními zájmy*“ (Brint 2001, cit. v Váně 2012, s. 45).

Hartl (1997) zmiňuje ve své knize *Komunita občanská a komunita terapeutická* autora Petera Jarvise (1990), který velké množství definic shrnul do 5 základních okruhů:

- 1) Společně žijící či pracující skupina lidí.
- 2) Jakákoliv geografická oblast, kde žijí lidé.
- 3) Mezi těmito lidmi v geografické oblasti také probíhají vzájemné interakce.
- 4) Vzdělávací činnost skupiny lidí vzdělávající se mimo školské instituce.
- 5) Ideální uspořádání lidí žijící a pracující v dokonalé harmonii.

Toto shrnutí čerpá především z definic z 60. a 70. let 20. století, jelikož nástup industrializace, urbanizace a vývoj technologií způsobil změnu v životě lidí. Lidé již nejsou nutně svázáni s místem prací. V moderní době internetu může k setkání docházet skrze webové aplikace, přičemž každý účastník se může v dané chvíli nacházet na jiném kontinentě. Člověk si vytváří prostředí, kde komunikuje s lidmi prostřednictvím internetu. Touto komunikací si poté člověk vytváří tzv. virtuální komunitu.

2.4.2 Historický vývoj pojmu komunita

Historie výzkumu pojmu komunita sahá až do druhé poloviny 19. století. Tímto sociologickým termínem se zabývalo několik autorů, je těžké určit, který autor byl tím prvním. Dalo by se říci, že sdružováním lidí, společenskou aktivitou a celkově komunitou se snažili zabývat všichni velcí sociologové 19. století, jakými byli např. Comte, Simmel, Marx. Všichni sociologové, kteří se ve svém bádání chtěli zabývat komunitou, se dozajista snažili odpovědět na otázku, proč se vlastně lidé sdružují, co je vlastně vede k tomu, aby se setkávali, jaký z toho mají užitek? Do velké trojice autorů, kteří se důkladněji zabývali tímto termínem mezi prvními, byli vybráni autoři Ferdinand Tönnies, Max Weber a Emile Durkheim. (Váně 2012)

Durkheimův přístup vyplýval z empirických dat, které se snažil analyzovat. Ve svém díle *Společenská dělba práce* z roku 1893 popsal sociální soudržnost v moderních a tradiční společnosti. „Na tomto základě však vyjádřil obavu, že v moderní společnosti hrozí nebezpečí rozkladu fungující solidarity kvůli šíření nadměrného individualismu“ (Váně 2012, s. 19). Svými pracemi a názory velmi ovlivnil pozdější sociology, zabývající se komunitou. Durkheim zastával názor, že komunita nemusí být založena vyloženě jen na tradičních formách, držící se ve venkovské kultuře, ale může se vyskytovat také v moderních městech. Ke vzniku komunity dochází na základě mezilidských interakcí, není tedy podstatné, kde se

tyto interakce vyskytují. Další významný sociolog Max Weber vycházel ve svých studiích společnosti také z empirických dat. Weber proslul v sociologických vrstvách svým konceptem ideálního typu, který podle Webera slouží k poznání skutečnosti. „Weber předpokládá, že možnost vzniku komunity a její existence je všude tam, kde se sociální aktéři angažují a vytváří tak společný zájem, který definuje intenzitu, trvalost a podobu soudržnosti“ (Váně 2012, s. 20).

Za nejvýznamnějšího vědce v počátku zkoumání oblasti sociologie komunity může být považován Ferdinand Tönnies, který zavedl v sociologii rozdíl mezi společenstvím a společností. Společenství neboli komunity Tönnies charakterizuje jako „malé skupiny, které jsou vzdáleny centrální moci, utvářejí se na principu důvěrnosti, kontinuity, emočních poutech“ (Tönnies 2001, cit. v Váně 2012, s. 22). Komunitu dělil Tönnies do třech typů, kterými jsou příbuzenství, sousedství, přátelství. Naproti tomu společnost vidí jako velké skupiny s velkým počtem členů, kteří mezi sebou navazují málo interakcí. Společnost je tedy podle něho „nový, přechodný, povrchní a mechanicky vytvořený agregát“ (Tönnies 2001, cit. v Váně 2012, s. 22).

Ke studiu komunit přispěl také významně americký sociolog Erving Goffman, který se ve svých pracích zabýval studiem sítí interakcí mezi jedinci a postavení jedince v rámci této sítě. Goffman tvrdil, že jedinec se snaží v rámci sítě zachovat svou identitu a dosáhnout tzv. interakčního řádu². Goffman je názoru, že interakce mezi jedinci neznamena základ stabilního řádu, tedy i interakce v rámci komunit jsou dočasné, proto vidí komunitu jako interakce krátkodobé povahy. Opačný názor, tedy pohlížení na komunitu jako na dlouhodobý subjekt, zastával Mark Granovetter. Granovetterovo studium komunit přineslo také fakt, že se na komunitu již nenahlíželo jen z hlediska emočního, ale také materiálního. Tedy že jedinec má z členství v komunitě prospěch, z kterého může čerpat materiální statky, ne jen duchovní uspokojení a podporu. (Váně 2012)

Ve 20. století byla pozornost zaměřena na sociální strukturu sociálních aktérů, tedy procesům, které nastávají na základě osobních setkání – sociální sítě, příbuzenské vazby a vztahy. Typickým znakem, podle kterého byla komunita určována, byla i v této době její lokalizace, tedy oblast kde komunita působí. Autoři ve svých výzkumech navazovali na myšlenku Emilé Durkheima, která s postupem času byla brána jako samozřejmá, že oblast výzkumu nebyla vztahována jen na venkovské prostředí, ale již také na prostředí moderních

---

² Interakční řád = „Jedná se o řád, který je udržován díky určitému konsensu a je reprodukován každodenní rutinou, jež je současně jakousi jeho předběžnou zárukou. Interakční řád se vztahuje na prostory příležitosti a setkání, v rámci kterých jednotlivci dospívají k pracovnímu konsensu o povaze reality. Vznikají situace sociálních pravidel, které mají svůj relativně autonomní soubor pravidel.“ (Šubrt, 2001)

měst. Jak uvádí Váně (2012), díky etnografickým výzkumům, které poskytly dostatek empirických dat, byly zpochybněny často se vyskytující názory, že lepší sociální soudržnost mají malé komunity působící na vesnici, než stejně velké komunity působící v městském prostředí. V 60. letech se začal výzkum soustředit i na komunity, jejichž členové jsou členy na základě vlastní volby, tedy výzkum byl určován na základě vlastního jednání a motivace jedinců, než na základě lokality komunity. Jedná se o komunity typu např. virtuální, tedy komunita, která funguje na základě spolupráce lidí, kteří k fungování komunity nepotřebují osobní setkání (např. komunita v rámci sociální sítě, telefonního kontaktu nebo v rámci internetové hry).

Proměna chápání pojetí komunity byla prakticky dovršena na konci 20. století, kdy známý americký politolog Benedict Anderson (1991) ve své práci uvedl, že „*všechny komunity, které jsou větší než prvotní (původní) vesnice, jsou pouze domnělé*“ (Anderson 1991, cit. v Váně 2012, s. 30), tzn. označování např. městské aglomerace za komunitu považuje za chybné. Dalším významným autorem v této době byl britský sociální vědec Anthony P. Cohen (2007), který zastával myšlenku, že existence komunity je nemožná bez „*metafor, zvyků, rituálů, vymezujících (hraničních) procesů, které nabývají symbolické povahy a přispívají k utváření elementárního významu společenství tak, že se spolupodílejí na tvorbě klíčových mentálních konstrukcí*“ (Cohen 2007, cit. v Váně 2012, s. 30).

Jak můžeme vidět, výzkumu komunity se věnují vědci již mnoho let. Zkoumání v podání jednotlivých vědců se liší v přístupu k výzkumu. Vnímání komunity z pohledu krátkodobého či dlouhodobého, na základě geografického umístění či na základě motivace jedinců jako jsou např. virtuální komunity. I přes dlouhodobé zkoumání a odlišné přístupy mají všechny tyto přístupy stejný cíl, kterým je zkoumání forem lidských vztahů v rámci komunitních společenství.

2.4.3 Typologie komunity

K lepšímu pochopení konceptu komunity je dozajista přínosné zmínit typologii tohoto konceptu. Váně (2012) ve své knize zmiňuje typologii od amerického sociologa Stevena Brinta (2001, cit. Váně 2012) a jeho dílo *Gemeinschaft Revisited: A Critique and Reconstruction of the Community Concept*. Jeho typologie se zakládá na dominantních proudech sociologie komunit, které berou v úvahu kritéria volby a lokality. Jsou to tedy geografická lokace nebo volba činnosti komunity, které považuje Brint za klíčový impuls při

utváření finální podoby komunity. Brint charakterizuje komunitu na základě 6 společných vlastností:

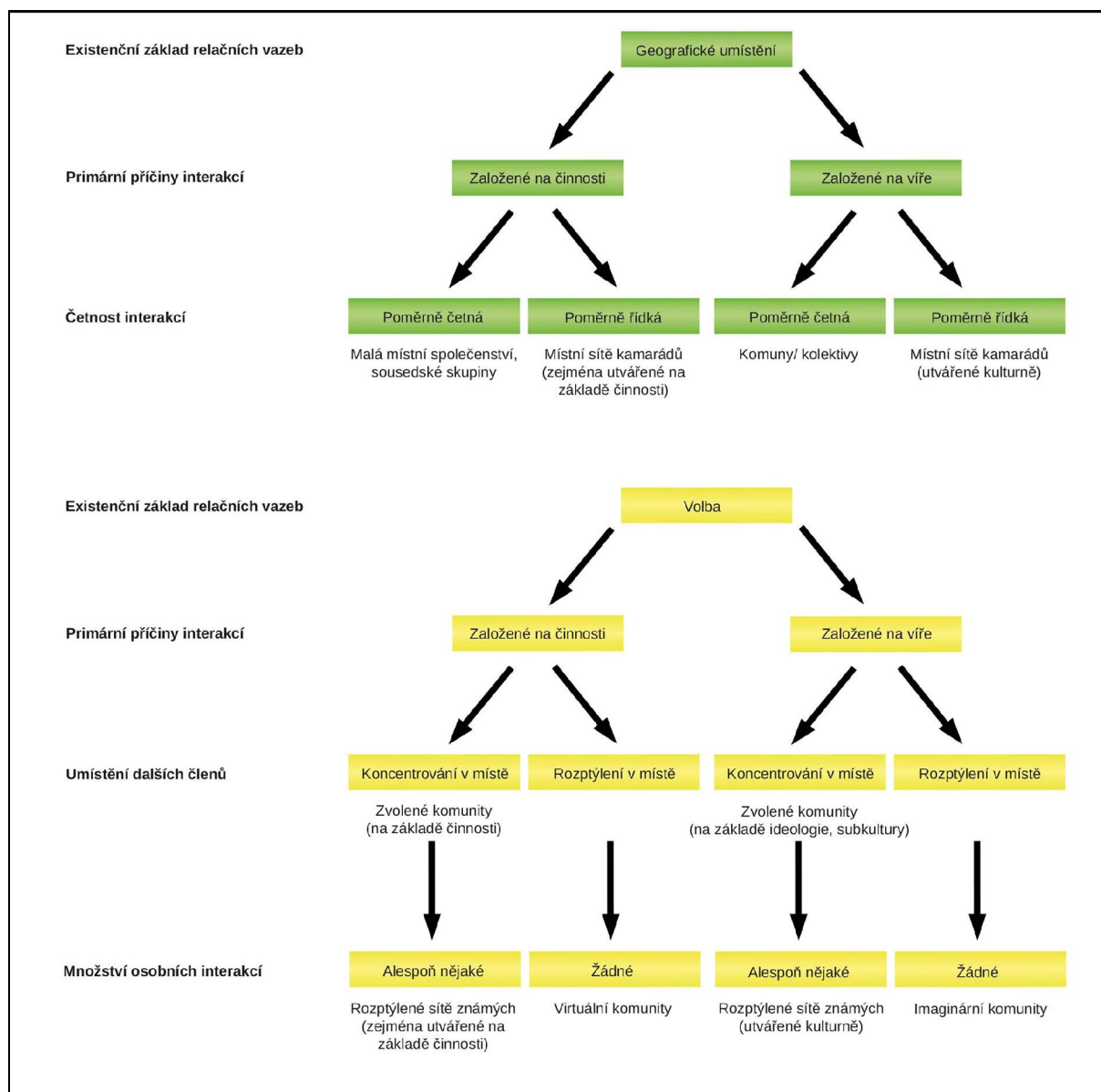
- husté a náročné sociální vazby
- sociální vazby na instituce
- rituální účely
- malý rozsah skupiny
- vnímání podobností s fyzickými charakteristikami
- společná víra v ideje systému, morální řád a skupiny.

(Váně 2012, s. 38)

Na základě zmíněných společných vlastností a klíčových impulsů v podobě geografické lokace a volbě činnosti, sestrojil Brint svou typologii do grafické podoby, kde znázornil možné varianty podob komunity (viz. Obrázek 2).

Hartl (1997) rozlišuje komunitu na 3 typy: komunitu **sídelní**, komunitu **morální** a komunitu **terapeutickou**. Sídelní komunita neboli ekologická je charakterizována sociálně vymezeným fyzickým prostředím spojující členy, kteří ho obývají. Morální neboli psychická komunita je společenství, jejichž členy spojují duchovní vazby (víra, původ, duchovní hodnoty). V těchto komunitách může být členství latentní, kdy se lidé osobně nemusejí stýkat, společná činnost je pouze potenciální (např. náboženství), nebo aktivní členství, v rámci kterého členové udržují časté a pravidelné kontakty a jejich vzájemné vazby jsou velmi těsné. (Hartl 1997)

Obrázek 2: Typy komunit dle Brinta

Zdroj: Steven Brint: *Gemeinschaft Revisited* v Váně (2012), vlastní zpracování

2.5 Občanská participace

Občanská participace je jednou z charakteristik demokratického politického systému, kdy se občané mohou podílet a ovlivňovat veřejný život společnosti. V demokratickém státě, jako je Česká republika, má občan právo podílet se na veřejných věcech již od dovršení věku 18 let, kdy může ovlivňovat veřejné věci prostřednictvím volebního procesu. Toto právo je uvedeno v Ústavě České republiky. Avšak i občané mladší než 18 let se mohou podílet na veřejném životě v obcích, a to přes členství v lokálních spolcích, jako mohou být sbor dobrovolných hasičů, sportovní kluby nebo různé místní spolky. Míra aktivity občanů podílet se na lokálním

životě v obcích, ať už je to přes politické strany nebo přes různé spolky, může vypovídat o kvalitě společenského života v obci.

Občanská participace by se dala definovat jako „*zapojení občanů do řešení věcí veřejných nezávisle na státu a ekonomické sféře (např. řešení problémů uvnitř obce). Občanská participace může (ale nemusí) být institucionalizována ve formě občanských sdružení či neziskových organizací*“ (suburbanizace.cz). Na tuto participaci může být nahlíženo jak na mikroúrovni, tak makroúrovni. Na mikroúrovni se za občanskou participaci považuje aktivní účast v dobrovolnických organizacích, které pomáhají občanům k realizaci specifických cílů, které by sami jen těžko mohli splnit. Na makroúrovni se občanskou participací rozumí proces, kterého se aktivně účastní organizovaní občané usilující o prosazení svých zájmů do rozhodovacích procesů. Občané se tak aktivním jednáním snaží ovlivnit politiku (Rakušanová 2003). Jak uvádí Pehe (2000), za jednu ze základních forem účasti nebo angažování na veřejném životě se v moderní společnosti považuje racionální diskuze o věcech veřejných v prostoru, který bývá označován jako veřejnost.

Ve své práci Rakušanová (2003) popisovala výsledky CVVM³ z roku 2003, kdy se 71% občanů aktivně podílí na veřejném životě a 56% dotázaných bylo členem neziskové organizace, nejčastěji se dotázaní angažovali ve sportovních spolcích 22%, zájmových organizacích 19% a místních sdruženích 13% (Rakušanová 2003). Tyto ukazatele naznačují, že se lidé v české společnosti poměrně často angažují na veřejném životě. Je otázkou, zda v řešeném území bude občanská angažovanost také na vysoké úrovni a zda se občané budou aktivně podílet na dění v obci, v našem případě tedy na aktivitě volnočasových spolků.

---

³ CVVM= Centrum pro výzkum veřejného mínění je výzkumné oddělení Sociologického ústavu Akademie věd ČR zabývající se hlavně výzkumem veřejného mínění české populace, který probíhá na občanech ČR starších 15 let a musí být reprezentativní (účast je minimálně 1000 respondentů). Zdroj: <http://cvvm.soc.cas.cz/o-nas/kdo-jsme>

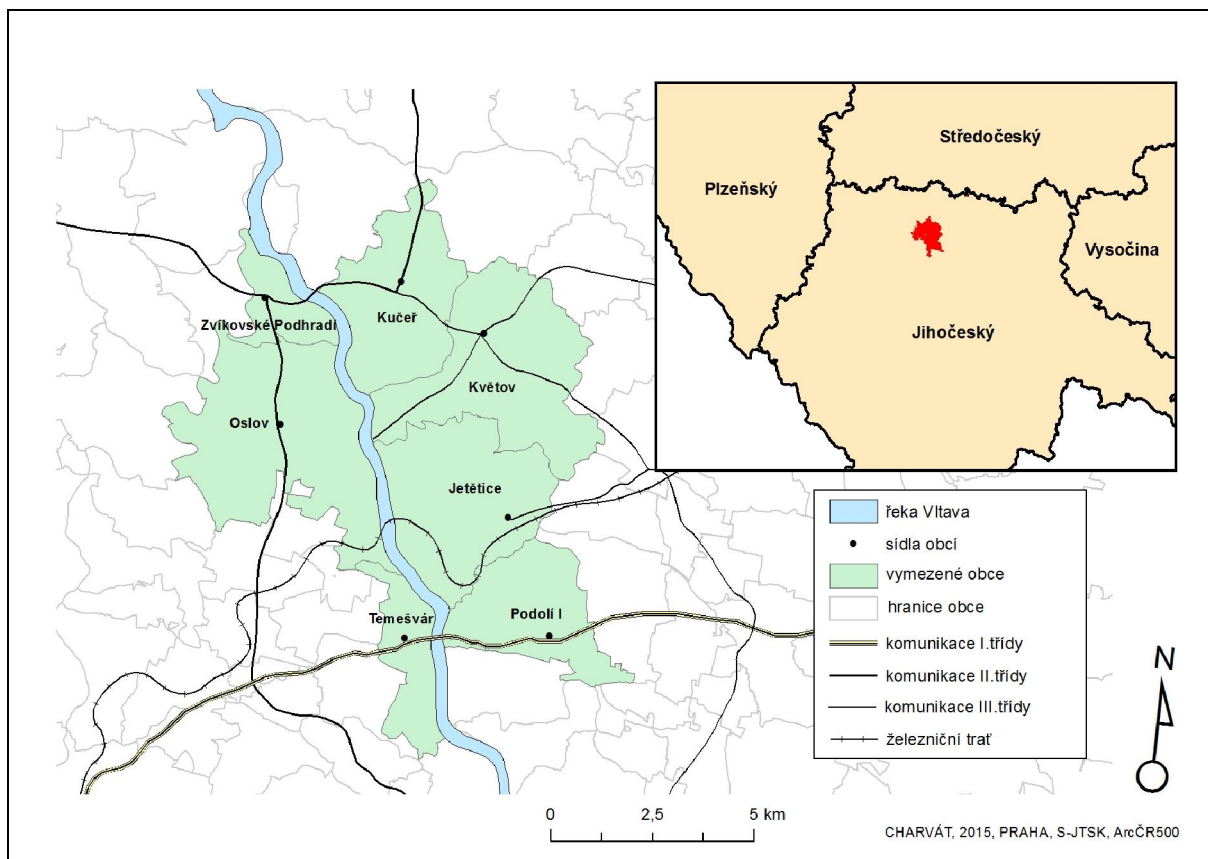

3. Metodická část

V následující kapitole bude popsán metodický postup, dle kterého byla diplomová práce vypracována.

Nejdříve byla vyhotovena teoretická část, která rozebírá jednotlivé teoretické koncepty pomáhající k porozumění tématu práce. V rámci této části byla nastudována literatura, česká i zahraniční, která souvisí s tématem diplomové práce. Poté byla vypracována charakteristika řešeného území, kde bylo částečně čerpáno z vlastní bakalářské práce (Charvát 2013), která svou působností zasahuje do řešeného území. Za řešené území byla zvolena oblast, která je mi velmi dobře známa, protože se zde nachází také mé rodné bydliště. Řešené území bylo stanoveno právě na základě dobré znalosti, jelikož se v ní pohybuji již od narození, ale také že v rámci terénního šetření ve své bakalářské práci jsem již dříve celou oblast navštívil. Řešené území se nachází v Jihočeském kraji v okrese Písek. Obsahuje 7 obcí, které se nacházejí po obou březích řeky Vltavy před jejím soutokem s řekou Otavou. Těmito obcemi jsou Zvíkovské Podhradí, Oslov, Temešvár, Kučeř, Květov, Jetětice a Podolí I. Hraničními body byly zvoleny mosty přes řeku Vltavu nacházející se v území, na severním konci Zvíkovský most, na jižním konci most Podolský.

Obrázek 3: Mapa vymezeného území - Obce středního Povltaví

Stěžejní a nejdůležitější částí diplomové práce byl terénní výzkum. Jako typ výzkumu byl zvolen kvalitativní výzkum, který probíhal v rámci řízených rozhovorů. Jak ve své práci uvádějí Strauss a Corbinová (1999), pod slovním spojením kvalitativní výzkum se nachází jakýkoliv výzkum, k jehož závěrům a výsledkům nedojde výzkumník pomocí statistických procedur nebo jiných možností kvantifikace. Tento typ výzkumu se může zabývat životem lidí, jejich chováním, aktivitou, také např. chodem a organizací společenských hnutí, organizací nebo vzájemných vztahů (Strauss, Corbinová, 1999). Hendl (2005) uvádí, že kvalitativní výzkum bývá někdy vnímán spíše jako doplněk kvantitativních výzkumných strategií, ale zároveň i zmiňuje i tu skutečnost, že postupem času se s ostatními formami výzkumu v sociálních vědách dostal na stejnou úroveň, neboť tyto výzkumy přinášejí do sociálních věd významné poznatky, které by jen díky kvalitativním výzkumům nebyly známy. Kvalitativní výzkum také definoval významný metodolog Creswell (1998, cit. v Hendl 2005, s. 50) jako *„proces hledání porozumění založen na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“*

Zvolenou metodou získávání dat v kvalitativním výzkumu byl v případě této diplomové práce polostrukturovaný rozhovor neboli strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Tento typ metody získávání dat se skládá z předem připravených otázek, na které mají odpovědět určení respondenti. Hlavním účelem je *„co nejvíce minimalizovat efekt tazatele na kvalitu rozhovoru“* (Hendl 2005, s. 173). Získaná data je díky stejným otázkám možné snadněji analyzovat, kvůli stejné lokalizaci jednotlivých témat v rozhovoru. Tento typ výzkumu je také možné díky jeho struktuře opakovat i v jiném časovém období. Určité omezení tohoto typu výzkumu vidí Hendl (2005) v tom, že *„různým respondentům klademe stejně formulované otázky a tím přehlížíme situovanost rozhovoru“* (Hendl 2005, s. 173). Nebere se tedy v úvahu okolní prostředí, momentální situace a individuální rozdíly jednotlivých respondentů.

Na počátku, než bylo započato samotné terénní šetření, byly stvořeny otázky na řízené rozhovory. Tyto otázky byly konzultovány s vedoucí práce Dr. Danou Fialovou a s Dr. Danielem Čermákem, pro jistotu, že dané otázky pomohou v řešení daného tématu diplomové práce. Otázky pro řízené rozhovory se v určitých částech lišily, byly trojího typu, jelikož řízené rozhovory byly prováděny s třemi druhy skupin respondentů. Těmito skupinami jsou představitelé obcí, představitelé volnočasových spolků a samotní obyvatelé obcí v řešeném území. Mělo tím být plně vystihnuto vnímání působnosti volnočasových spolků. V každé obci

byl uskutečněn rozhovor s představitelem obce, starostou, aby bylo zjištěno, jak na aktivitu volnočasových spolků pohlíží samotné vedení obce. Dále se konaly rozhovory s představitelem volnočasového spolku, předsedou či jednatelem, pro seznámení s fungováním a aktivitou volnočasového spolku a se spoluprací s obyvateli obcí, dále bylo zjištěno, jaké názory na samotnou aktivitu a činnost spolků mají obyvatelé obcí, v níž daný spolek působí. V této části je nutno podotknout, že rozhovory probíhaly jen s představiteli volnočasových spolků, které se snaží aktivně podílet nějakým způsobem na dění v obci. Takovými spolky, které nebyly zkoumány ve všech obcích, byly v řešeném území některé myslivecké spolky, které hospodaří na katastru obce, ale na životě obce se nikterak nepodílí. Je běžné, že jeden myslivecký spolek působí na katastru 2-3 obcí, ale svou aktivitu soustředí převážně do obce, kde má tento spolek sídlo. Co se týče rozhovorů s obyvateli obcí, v každé obci byly uskutečněny 4 rozhovory z důvodu reprezentativnosti výzkumu. Kdyby byl zvolen v každé obci jen 1 rozhovor s obyvatelem obce, bylo by zde jisté riziko střetnutí se silně subjektivně zaměřeným člověkem, tudíž by mohlo dojít k vytvoření zcela zkresleného názoru na aktivitu spolků a následně pracování s mylnými informacemi. Ze 4 rozhovorů byly uskutečněny 2 rozhovory se členy spolku a 2 rozhovory s nečleny z toho důvodu, aby došlo k seznámení s názory z uvnitř volnočasových spolků i mimo ně.

Před samotným začátkem výzkumu byl proveden tzv. pilotní výzkum, ve kterém bylo nutné ověřit, zda otázky splní svůj účel a jestli budou pro respondenty srozumitelné. Tento pilotní výzkum byl proveden s autorovými třemi členy rodiny. I když žádný z členů nevykonává ani nevykonával funkci představitele spolků či představitele obcí, tento pilotní výzkum splnil svůj účel, protože všichni dotázaní odpovídali jasně a neshledali nějaké nesrozumitelnosti.

Schéma rozhovorů bylo nastaveno před terénním výzkumem tak, že nejdříve byly uskutečněny rozhovory s představiteli obcí, poté s představiteli volnočasových spolků a na závěr s obyvateli obcí. Toto schéma bylo zvoleno záměrně, aby došlo nejdříve k seznámení s představiteli obce, jaké volnočasové spolky se v obci vůbec nacházejí a jak je na ně nahlíženo z vedení obce. Poté nastalo seznamování s představiteli spolků o samotných spolcích a s obyvateli obce, jak pohlíží na spolky samotní občané.

Výběr respondentů v terénním šetření probíhal tzv. účelovým výběrem, protože již před samotným výzkumem bylo částečně zjištěno, s kým budou řízené rozhovory prováděny. U výběru skupiny obyvatel bylo současně využito metody sněhové koule, když na dané respondenty bylo odkázáno od představitele volnočasového spolku, jelikož má přehled kdo je členem spolku a kdo ne. Kdyby nedošlo k poukázání na konkrétní osoby, bylo by zde velké

riziko, že všichni dotázaní obyvatelé by např. mohli být členy spolku. Nebyly by tedy zjištěny názory obyvatel, kteří členy nejsou a jejich názory na činnost spolku mohou být velmi rozdílné.

Samotné terénní šetření trvalo v době od 3. ledna do 30. dubna 2015. Před začátkem rozhovorů byli všichni respondenti vždy seznámeni s tématem diplomové práce a účelem řízených rozhovorů a zároveň byli požádáni, zda je možné nahrávat si rozhovory na nahrávací zařízení (konkrétně na telefon Samsung Galaxy SIII mini), aby nebyli zbytečně zdržováni. Příjemným překvapením bylo, když ani v jednom případě nedošlo k negativní odezvě nebo nějakým problémům ze strany respondentů s nahráváním rozhovorů či vůbec s poskytnutím rozhovoru.

Prvotní kontakt proběhl přes emailovou komunikaci s vedením obce, kam byl zaslán email se žádostí o schůzku. Tato komunikace místy poněkud vázla, protože skoro na polovinu žádostí nepřišla odpověď, proto poté musela následovat telefonní komunikace, která již byla úspěšná. Rozhovorů s představiteli obce proběhlo celkem 7, protože 7 je právě počet obcí v řešeném území. V rámci těchto rozhovorů byly poskytnuty telefonní kontakty na představitele volnočasových spolků pro domluvu dalších rozhovorů. Řízených rozhovorů s představiteli volnočasových spolků proběhlo celkem 13, s obyvateli obcí celkem 28. Celkem tedy bylo uskutečněno 48 rozhovorů.

Pro zpracování nahrávaných rozhovorů bylo použito transkripce, tedy přepisu nahrávaných rozhovorů do písemné podoby (viz. Příloha 8). Tato časově velmi náročná fáze kvalitativního výzkumu je velmi důležitá, aby bylo možné získaná data analyzovat. Důležitá místa je pak možno podtrhávat nebo jiným způsobem zdůrazňovat a jednotlivá místa v textu vzájemně srovnávat. (Hendl 2005)

Klíčová analýza řízených rozhovorů byla provedena pomocí metody zakotvené teorie, tzv. Grounded theory. Cílem této metody je vytvořit teorii zabývající se zkoumaným jevem. Průběh této metody se skládá ze třech částí, a to z otevřeného kódování, teoretického neboli axiálního kódování a selektivního kódování (Hendl 2005, Strauss, Corbinová 1999, Řiháček, Hytych 2013). V první fázi otevřeného kódování (viz. příloha 6) dochází k prvnímu průzkumu získaných dat a jednotlivým událostem či jevům přiřazujeme určité pojmy. Tyto vytvářené pojmy jsou induktivně zakotveny v datech a díky své abstraktní povaze vyjadřují danou myšlenku či zkušenost, které jsou obsaženy v daných událostech (Řiháček, Hytych 2013). V průběhu druhé fáze, axiálním kódování (viz. příloha 7), dochází k podrobné specifikaci a analýze vztahů mezi koncepty a pojmy z první fáze otevřeného kódování. Jsou analyzovány různé příčiny, strategie, procesy a důsledky, které propojují jednotlivé kategorie (Hendl

2005). Strauss a Corbinová (1999, s. 70) tuto fázi definují jako „*soubor postupů, pomocí nichž jsou údaje po otevřeném kódování znovu uspořádány novým způsobem, prostřednictvím vytváření spojení mezi kategoriemi*“. Třetí fází je kódování selektivní, při kterém se vybere centrální koncept. Ten se stane jádrem nově vznikající teorie a bude integrovat ostatní kategorie, tedy vést jednotlivé části teorie ke komplexní organizaci (Hendl 2005). Vztahy mezi hlavním konceptem a ostatními kategoriemi se ověřují a kategorie, u nichž se to zdá být potřebné, se mohou rozvíjet a případně zdokonalovat (Strauss, Corbinová 1999). „*Postup interpretace dat a sběr dalšího datového materiálu se přeruší v okamžiku teoretické saturace - když žádné další kódování nepřináší nové poznatky. Celý postup má být tak pružný, aby výzkumník mohl v kterémkoliv okamžiku klást na materiál nové otázky a přecházet k jiným tématům*“ (Hendl 2005, s. 251). Kódování je třeba doprovázet jednotlivými poznámkami, které komentují jednotlivé kódy a přispívají k jejich lepšímu vysvětlení. Hendl (2005) ve své práci již uvedl, že nová teorie vzniká právě z řetězců poznámek při daném kódování. Finální schéma metody zakotvené teorie je znázorněno v kapitole 5.9. Při analýze a kódování získaných dat byl použit program pro analýzu kvalitativních data používaného se v kvalitativních výzkumech Atlas.ti 7.

Je nutno ještě uvést, že v každé obci v řešeném území funguje tzv. jednotka požární ochrany (JPO) či jednotka sboru dobrovolných hasičů. Tyto JPO jsou zřizovány přímo danou obcí a to na základě zákona č. 133/1985 sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. JPO jsou v pravomoci dané obce, s cílem zabezpečování požární ochrany na území obce (www.hzss.cz). JPO se dělí do několika jednotek na základě jejich působnosti, resp. na základě jejich plošného pokrytí, velikosti obce a technické vybavenosti jednotky. Nejvyšší JPO dosahuje v řešeném území obec Podolí I, která má územní působnost JPO III. Jak jsem se dozvěděl z rozhovorů se starosty sborů dobrovolných hasičů, JPO v území dostávají informace o případných zásazích od centrály, která sídlí v Českých Budějovicích. Rozhovory byly zaměřeny na činnost sborů dobrovolných hasičů, nikoli na jednotky požární ochrany.

4. Základní charakteristika zkoumaného území

4.1 Geografická charakteristika řešeného území

Řešené území, v práci označené jako Střední Povltaví, se nachází v okolí řeky Vltavy. Jako geografické hranice území by se daly označit na severní části Zvíkovský most přes řeku Vltavu a na jižní části Podolský most, který spojuje území obcí Temešvár a Podolí I. Celkově bylo území vymezeno na základě administrativních hranic jednotlivých obcí. V řešeném území se nachází celkem 7 obcí, Zvíkovské Podhradí, Oslov, Temešvár, Kučeř, Květov, Jetětice a Podolí I. Administrativně tyto obce spadají do Jihočeského kraje, do okresu Písek a dvou obcí s rozšířenou působností, Milevsko a Písek. Území je charakteristické velmi atraktivní přírodou, což je dáno přítomností řeky Vltavy, která protéká středem řešeného území, několika přírodních rezervací a výskytem ptačí oblasti „Údolí Otavy a Vltavy“, součást systému chráněných oblastí Natura 2000 (nature.cz). Vedle zástavby jednotlivých obcí se v řešeném území vyskytuje i několik chatových osad (Charvát 2013).

4.1.1 Zvíkovské Podhradí

Obec Zvíkovské Podhradí, která se nachází v severozápadní části řešeného území, administrativně spadá obec do ORP Písek a svou rozlohou je nejmenší obcí v řešeném území. Obec hraničí pouze s jedinou obcí, a to s obcí Oslov na své jižní straně. Z ostatních stran ji ohraničují řeky Vltava a Otava, která se na severní straně území obce vlévá do řeky Vltavy. Obec se nachází v průměrné nadmořské výšce 400 m. n. m. a disponuje katastrálním územím o rozloze 436 hektarů (zvikovskepodhradi.cz). K 1. 1. 2015 se zde nacházelo 197 trvale žijících obyvatel. V posledních letech byl zaznamenán mírný pokles obyvatel, oproti roku 2013 byl úbytek o 9 obyvatel (mvcr.cz). Hlavní dopravní tepnou vedoucí přes území obce je silnice druhé třídy II/121, která je hojně využívána na trase Plzeň – Tábor, vedoucí přes město Milevsko. Obec je velice atraktivní z hlediska cestovního ruchu. Už jen velice atraktivní poloha obce na soutoku řek Vltavy a Otavy s pěknou okolní přírodou je velkým lákadlem pro turisty, zejména v době letních měsíců. Na území obce se také nachází celorepublikově známý hrad Zvíkov. Tento hrad ze 13. Století, který navštíví za rok kolem 25 tisíc návštěvníků, je velkým lákadlem pro filmové štáby, protože se tu poměrně často točí různé historické filmy a pohádky. Dále se v obci nachází Hotel Zvíkov a místní pivovar Pivovarský dvůr Zvíkov.

Obrázek 4: Hrad Zvíkov

Zdroj: <http://www.bohemiayacht.com/>

4.1.2 Oslov

Obec Oslov se nachází v západní části řešeného území, administrativně spadá pod ORP Písek. Obec na severní straně hraničí s obcí Zvíkovské Podhradí, na západní a východní straně je ohraničena řekami, Otavou a Vltavou, a na jižní straně hraničí s obcemi Temešvár, Vlastec a Vojníkovi. Skládá se celkem ze 3 místních částí, a to Oslov, Svatá Anna a Tukleky. Území obce se rozkládá na ploše s rozlohou 1937 hektarů a v nadmořské výšce 421 m.n.m. (mesta.obce.cz). Na území obce žilo k 1. 1. 2015 celkem 340 trvale žijících obyvatel. Je zde vidět nepatrný populační nárůst, v roce 2013 žilo na území obce 333 obyvatel (mvr.cz). Hlavní dopravní komunikací, která vede územím obce, je silnice druhé třídy II/138. Z kulturních památek se v obci nachází kostel sv. Linharta. Obec disponuje pěknou okolní přírodou, jelikož na jejím území se nachází dvě přírodní rezervace, a to přírodní rezervace Krkavčina a přírodní rezervace Výří skály u Oslova. Atraktivní je obec také z hlediska chataření, jelikož na jejím území se nachází čtyři chatové osady, ve kterých se nachází celkem 70 chat (Charvát 2013).

4.1.3 Temešvár

Druhou nejmenší obcí v řešeném území je obec Temešvár, která se nachází v jihozápadní části území. Tato obec leží při levém břehu řeky Vltavy, která ohraničuje její východní část, ze severní strany sousedí s Temešvárem obce Oslov a Vlastec, z jižní strany Albrechtice nad Vltavou, ze západní strany sousedí s obcí Záhoří. Administrativně obec spadá pod ORP Písek.

Celková rozloha obce je 526 hektarů, s průměrnou nadmořskou výškou 414 m. n. m. (temesvar.cz). Počet trvale žijících obyvatel k 1. 1. 2015 byl 136, oproti roku 2013 byl zaznamenán menší nárůst v podobě 4 obyvatel (mvcr.cz). Obec Temešvár se může pyšnit dobrou dopravní polohou, protože se nachází na hlavním tahu, silnice první třídy I/29, který spojuje okresní města Písek a Tábor. Z významných staveb se u obce nachází, již výše zmíněný, Podolský most, který ve 40. letech 20. století na architektonické soutěži v Paříži byl oceněn zlatou medailí a byl nazván jako Krásný most Evropy (temesvar.cz). Na území obce se nachází dvě zahrádkové osady, kde se nachází 52 chat, a jedna chatová osada se 14 chatami (Charvát 2013).

Obrázek 5: Podolský most

Zdroj: <http://www.pribramsko.eu/>

4.1.4 Kučeř

Obec Kučeř, situovaná v severovýchodní části řešeného území, patří k středně velkým obcím v území. Sousedí s obcemi Jickovice a na severozápadním kraji s městem Milevsko, resp. s osadou Velká, která spadá pod Milevsko, a na jižním okraji s obcí Květov. Obec administrativně spadá pod ORP Milevsko. Rozloha obce je 1095 hektarů s průměrnou nadmořskou výškou 432 m. n. m. (www.obceamesta.info). K 1. 1. 2015 měla obec 178 trvale žijících obyvatel, oproti roku 2013 nastal nepatrný úbytek o 3 obyvatele (mvcr.cz). Obec Kučeř se nachází v těsné blízkosti silnice druhé třídy II/121, která nabízí dobrou dostupnost

do města Milevsko. Na severozápadním okraji obce se vyskytují dvě chatové osady, kde se nachází celkem 41 chat (Charvát 2013).

4.1.5 Květov

Obcí s druhým největším katastrálním územím v řešeném území je obec Květov. Rozloha obce činí 1574 hektarů a její průměrná nadmořská výška je 441 m. n. m. (obeckvetov.cz). Sousedními obcemi jsou na severní straně obec Kučeř a město Milevsko, resp. část Velká, na východní straně obec Osek a obec Branice, na jižní straně obec Jetětice. Obec se skládá celkem z 2 místních částí, Květov a Vůsí, a administrativně spadá pod ORP Milevsko. Obec Květov je v řešeném území ta nejméně zalidněná, její počet trvale žijících obyvatel je 109 (k 1. 1. 2015), oproti roku 2013 se tento počet prakticky nezměnil (rok 2013 – 111 obyvatel) (mvcr.cz). Obcí nevede žádná významná silniční komunikace, procházejí tu dvě komunikace třetí třídy (III/12121, III/10542), které propojují okolní obce. Na okraji místní části se vyskytuje jedna chatová osada s 69 chatami (Charvát 2013).

V obci stojí několik staveb ve stylu jihočeského selského baroka (viz. Obrázek 6), díky kterým je obec od roku 1995 vesnickou památkovou zónou. Významnou kulturní památkou na katastru obce je kostel sv. Jana Křtitele a Panny Marie z 16. století. Tento kostel je vybudován v pozdním gotickém stylu a nachází se v osadě Svatý Ján, která je vyhledávaným poutním místem. Dále se kousek od obce nachází Rukávečská obora, v které se nachází tzv. Tyrolský dům, který byl vybudován rodem Schwarzenbergů. (milevskem.cz)

Obrázek 6: Stavba ve stylu jihočeského selského baroka v obci Květov

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

4.1.6 Jetětice

Obec Jetětice se nachází ve východní části řešeného území. Jejím sousedními obcemi jsou obec Květov, obec Podolí I, obec Stehlovice a obec Křenovice. Administrativně spadá pod ORP Milevsko. Se svojí rozlohou 1375 hektarů patří k větším obcím v řešeném území, průměrná nadmořská výška obce je 447 m. n. m. (obceamesta.info). Obec k 1. 1. 2015 měla na svém území 289 trvale žijících obyvatel a je třetí nejlidnatější obcí v řešeném území. Stejně jako u obce Květov se počet obyvatel v posledních letech prakticky neměnil, v roce 2013 měla obec 292 trvale žijících obyvatel (mvcr.cz). Obec se skládá ze dvou místních částí, Jetětice a Červená nad Vltavou, kde se nachází i poměrně rozsáhlá chatová osada, kde se nachází 75 chat (Charvát 2013). Stejně jak v obci Květov, tak i v obci Jetětice se nenachází žádná významná silniční komunikace, ale územím obce vede železniční trať spojující Písek a Tábor. Z kulturních památek se v obci nachází kaple Narození Panny Marie z počátku 20. století (milevskem.cz).

4.1.7 Podolí I

Nejlidnatější obcí v řešeném území je obec Podolí I, které mělo k 1. 1. 2015 celkem 358 trvale žijících obyvatel. V posledních letech je v obci menší populační úbytek (v roce 2013 měla obec 365 obyvatel) (mvcr.cz). Obec, administrativně spadající pod ORP Písek, se nachází na jihovýchodním okraji řešeného území a sousedí s obcemi Jetětice, Křenovice, Olešná a Slabčice. Katastrální výměra obce je 896 hektarů a její průměrná nadmořská výška je 457 m. n. m. (podoli1.cz). Obec se skládá z 3 místních částí Podolí I, Rastory a Podolsko. Na území obce se nacházejí dvě chatové osady, kde se dohromady nachází 106 chat (Charvát 2013). Obcí prochází významná dopravní komunikace první třídy I/29, spojující okresní města Písek a Tábor.

5. Presentace výsledků terénního šetření

V následující kapitole budou prezentovány výsledky terénního šetření. Jelikož jedním z cílů bylo srovnat obce na protilehlých březích řeky Vltavy, prezentace výsledků bude probíhat po jednotlivých obcích. Budou zde zařazeny dojmy a poznámky, které by mohly být užitečné z důvodu dosavadního života stráveného v této oblasti.

5.1 Obec Oslov

První rozhovor, v rámci obce Oslov, byl uskutečněn s místním panem starostou Františkem Haškem. Celý rozhovor probíhal ve velmi příjemné atmosféře na místním obecním úřadě. Z rozhovoru bylo na panu starostovi vidět, jak vykonává funkci starosty velmi rád a těší ho důvěra místních občanů. Funkci starosty vykonává v obci pátým rokem, tedy druhé volební období. Původně byl členem zastupitelstva, kam šel se svoji cílevědomou myšlenkou: „*Chtěl jsem něco změnit*“ (starosta obce Oslov), ovšem přímo do funkce starosty byl nejdříve přemluven od předchozí paní starostky, která v něm viděla svého zdařilého nástupce, který by mohl obec posunout dál. Tuto svoji myšlenku dá se říci starosta poměrně svědomitě plní a při vykonávání své funkce dbá na požadavky obce, což je vnímáno většinou obyvatel obce velmi kladně, kteří jsou rádi, že v čele je právě on. Dokazuje to i jeho vnímání obce: „*Jak v čem, v některých odvětvích jsme lepší, v některých pokulháváme. Je to dané tím, co zrovna obec potřebuje. Máme dobré odpadové hospodářství. Lidé se chovají ekologicky, zvýšilo se množství tříděného odpadu*“ (starosta obce Oslov).

Obec je všeobecně vnímána jako středně velká obec, obyvateli spíše jako průměrná. V dnešní době je tento názor zcela běžný, jelikož v moderní době je většina pozornosti a zejména financí soustředěna do centrálních míst daných oblastí, tedy spádových měst. Avšak vyskytly se zde i názory, které obec vnímají velmi kladně. K tomuto nahrává existence tří spolků na území obce, sboru dobrovolných hasičů, mysliveckého sdružení, který zároveň působí na území sousední obce Zvíkovské Podhradí, a sportovního klubu místních fotbalistů. Pozitivní názor na vnímání obce má i představitel místního sboru dobrovolných hasičů: „*Pozitivně, z důvodu existence sportovního klubu, protože hasiči a myslivecké sdružení jsou skoro v každé obci. Proto díky sportovnímu klubu převyšujeme ty ostatní obce, zejména ty okolní. Ale v rámci okresu vnímám obec průměrně*“ (starosta SDH Oslov). Silné stránky, ale také nedostatky vnímá předseda místního sportovního klubu: „*Co se týče kultury a sportu tak vyniká, ale např. oblast cestovního ruchu je zde slabá, není zde bazén nebo nějaké středisko*“ (předseda sportovního klubu). Z těchto názorů je vidět, že představitelé místních spolků

vnímají volnočasové spolky jako významnou přednost obce, ale zase si uvědomují oblasti, kde je možno zapracovat na zlepšení.

Tabulka 3 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Oslov

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Téměř soběstačná obec - Nepotřebuje podporu zvenčí, žije svým životem - Existence volnočasových spolků - Větší rozpočet než okolní menší obce - Podpora spolků od obce - Kultura, kulturní akce - Sport - Vedení obce - Dobré zázemí pro děti a sportovce - Dobrá lokalita, pěkné prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> - Soužití lidí – dříve lepší vztahy - Malý společenský ruch - Mezilidské vztahy - Mladá generace nemá potřebu se sdružovat - Slabý cestovní ruch - Občasná neaktivita všech členů spolku

Zdroj: vlastní výzkum

Dále probíhaly rozhovory s dalšími respondenty, čili místními občany a představiteli volnočasových spolků. Nejstarším volnočasovým spolkem, který působí na území obce už od roku 1890, je místní sbor dobrovolných hasičů SDH Oslov. Tento spolek má aktuálně 71 členů, s tím, že ročně přibude okolo 2 členů, ale zároveň nějací členové ubudou, zejména z důvodu úmrtí, proto počet členů zůstává prakticky pořád stejný. Ale jak tomu bývá, ne všichni členové se aktivně podílejí na činnosti spolku. Tuto zkušenost má i jeden dotázaný obyvatel, který se do obce přistěhoval z důvodu uzavření manželství a není členem spolku hasičů, na otázku zda je členem místního sboru odpověděl : „*Nejsem, byl jsem v předchozím bydlišti, když jsem byl mladý, tam jsme to dělali 2-3 lidé, zbytek se vezl, proto sem neměl potřebu se aktivně podílet na těch spolcích, ani sem nechtěl*“ (obyvatel 1 – Oslov). Kromě sboru dobrovolných hasičů v obci funguje také jednotka sboru dobrovolných hasičů, která pomáhá při hasičských zásazích profesionálním hasičům. Činnost sboru dobrovolných hasičů je pro obec velmi užitečná, jelikož se místní hasiči starají o svěřenou techniku, díky které mohou asistovat u zásahů, starají se o hasičskou zbrojnicu, pomáhají obci při sběru šrotu, při čištění požární nádrže, při výlovu rybníka a v neposlední řadě pomáhají místním obyvatelům při mimořádných situacích, jako jsou např. povodně. V této souvislosti pořádá sbor veřejně prospěšné brigády, při kterých pečuje o svěřený majetek nebo pracuje pro obec. Představitel

hasičů neboli starosta hasičů je u své funkce již 4. rokem a je podle svých slov s touto funkcí spokojen. Podle místních občanů je to člověk na svém místě, jelikož hasič je i jeho profesní povolání. Sbor dobrovolných hasičů se snaží angažovat v obci i po kulturní stránce s tím, že se snaží každoročně pořádat společenské akce pro místní občany. Každý rok pořádá v zimním období hasičský ples a spolu s mysliveckým sdružením myslivecký ples Hubertská a dětský den, dále stavění máje a okrskovou hasičskou soutěž. Všechny tyto společenské akce jsou mezi občany populární, jejich průměrná návštěva je 100 lidí. Dříve je navštěvovali i lidé z okolních obcí, ale poslední dobou převážně jen místní občané, kteří tvoří okolo 90% návštěvnosti. Činnost spolku je financována z vlastní činnosti, převážně ze sběru šrotu. Při větších finančních nákladech finance poskytuje samotná obec.

Obrázek 7,8: Úvodní stránky kroniky SDH Oslov   Obrázek 9: Budova SDH Oslov – v současné době v rekonstrukci

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 7. 6. 2015)

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Dalším volnočasovým spolkem v obci je místní sportovní klub – SK Oslov. Tento klub v současné době hraje III. třídu okresního přeboru Písek ve fotbale. V tomto relativně mladém sportovním klubu, který vznikl teprve v roce 1999, je registrováno 55 členů. Z důvodu, že v klubu fungují 3 týmy, muži, starší přípravek a mini přípravek. Každý rok přibudou 2-3 noví členové, zejména mladí fotbalisté z okolních obcí, v kterých sportovní celky nejsou. O činnost klubu se stará zejména úzký okruh lidí, sportovní výbor. Co se týče samotné aktivity klubu, tak podle názoru předsedy je v současné době klub aktivnější, než tomu bylo v minulosti, respektive v době po roce 2000. „Podle mého zejména díky generaci, která dorostla do věku, kdy se může podílet na činnosti klubu, neboť v jeho začátcích byla ještě v dětském věku“ (předseda sportovního klubu). Klub se snaží v obci angažovat zejména po kulturní stránce. Každoročně pořádá sportovní klub sportovní ples v místním hostinci. Dále se tu po dobu jarních a podzimních měsíců konají fotbalové zápasy, které navštěvují

místní obyvatelé, ať už se jedná o zápasy mužů nebo mužstev přípravek. Tyto společenské akce jsou poměrně navštěvované, navštěvují je i lidé z okolních obcí, nejenom místní. Fotbalové zápasy navštěvuje v průměru 60 lidí, sportovní ples kolem 80 lidí. Tento ples je v obci trochu v ústraní oproti jiným plesům, za prvé nemá tak velkou tradici jako plesy pořádané hasiči a myslivci, za druhé ostatní plesy navštěvují v hojném počtu i starší obyvatelé obce, na sportovní chodí spíš mladší generace. Spolek je na své možnosti velmi aktivní, tento názor má i předseda sportovního klubu: „*Myslím si, že spolek je aktivní, na čemž se podílí okruh pár lidí. Že si neodbudeme jen svoji sezonu a svoje zápasy, ale snažíme se být aktivní i přes rok, přihlašování turnajů nebo pořádáním sportovního plesu. Dobrá reprezentace obce*“ (předseda sportovního klubu). Činnost sportovního klubu je financována zejména z rozpočtu obce, která každoročně přispívá na chod klubu částkou 20 000 Kč a sponzorskými dary od místních podnikatelů.

Třetím volnočasovým spolkem působícím na území obce Oslov je myslivecký spolek, oficiálním názvem Myslivecký spolek Zvíkov – Soutok. Tento spolek hospodaří na katastru celkem 3 obcí, kromě obce Oslov ještě sousedních obcí Vlastec a Zvíkovské Podhradí. Začátky fungování spolku sahají až do roku 1967, kdy byl tento spolek založen. Spolek má celkem 37 členů, ale ti jsou ze všech 3 obcí, nejen z obce Oslov. Počet členů bohužel postupem času spíše klesá, než aby rostl. Je to zejména z generačního hlediska, průměrně ubyde 1 člen za 2 roky. Tento fakt je hlavně z důvodu moderní doby a jiných zálib mladé generace. Priority se mění a vykonávat užitečně myslivost stojí členy i dost vlastního volného času. Důvody, proč se většina členů spolků stala vůbec členem, jsou hlavně jejich záliba v přírodě a z tzv. dědičného hlediska, kdy je k tomuto koníčku přivedl otec. Aktuální předseda spolku je u funkce již 18. rok, je evidentní, že tato funkce je relativně stálá. Náplní činnosti spolku je ochrana přírody, péče o krajinu a zvěř, odlov zvěře, kynologie, předvádění sokolnictví (zařízení ukázky, členové nejsou sokolníky) a podpora kultury v obcích. Ke kultuře v obci myslivecký spolek přispívá pořádáním společenských akcí, kterými jsou den dětí a myslivecký ples Hubertská, které jsou pořádány spolu s místním sborem dobrovolných hasičů. Dále se zde konaly lesní zkoušky ohařů nebo v adventním období pořádá v místním kostele sv. Linharta Svatohubertskou mši, která je doprovázena trubením na lesní rohy od sboru studentů z Lesnické školy v Písku. O všechny tyto akce je nesmírný zájem, jelikož vždy se spolku podaří naplnit kapacitu ať už místního hostince nebo kostela, a návštěvníci jsou i z okolních obcí, nejen místní obyvatelé. Podle předsedy mysliveckého spolku je aktivita spolku jiná než v minulosti, nedá se přesně říci, zdali lepší či horší, ale dozajista je pořádáno více akcí pro veřejnost. Spolek se snaží pomoci obci i v podobě pořádáním brigád, které jsou

na žádost obce, nejčastěji v podobě budování oplocenek. Co se týče financování spolku, tak si spolek na svou činnost musí vydělat vlastní činností, z výtěžku z mysliveckého plesu či z prodeje masa z ulovené dveře nebo z příspěvku členů. Od obce spolek peníze nedostává, nesnaží se ani využívat finanční příspěvky ve formě dotací, ty byly naposled využity zhruba 10 let zpátky při pomoci na vysazení koroptví v honitbě.

Všechny tři spolky, které fungují na území obce, se snaží aktivně zapojovat do dění v obci, některé méně, některé více. Všechny tři spolky se vzájemně respektují a když je potřeba tak si navzájem i pomáhají. Mezi skupinami se tedy vyskytuje přemostující sociální kapitál, jak ho popsali ve své publikaci Šafr, Häuberer (2007) (bližší viz kap. 2.2.4). Za existenci spolků jsou rádi místní obyvatelé i vedení obce. Vztahy mezi spolky a vedením obce či jeho občany jsou na velmi dobré úrovni, proto se dá hovořit o výskytu kolektivního sociálního kapitálu ať už v pojetí Jamese Colemana (viz kap. 2.2.2), kdy ze sociálního kapitálu čerpá nikoliv pouze jedinec, ale celá komunita či spolek, ve kterém se jedinec nachází, tedy samy spolky, nebo v pojetí Roberta Putnama (viz kap. 2.2.3), kdy ze sociálního kapitálu prosperuje celá společnost, v našem případě celá obec. Jak uvedla drtivá většina respondentů, bez spolků by se v obci nic nedělo a jejich počet je dostačující k velikosti obce. Co se týče vlivu na rozvoj obce, je zde otázka, zda přispívají či nepřispívají k tomuto rozvoji. Materiálně k rozvoji obce přispívá jen myslivecký spolek, který při své činnosti dbá na ochranu přírody, její zvelebování, pečuje o krajinu a o zvěř, ale u všech spolků se dá hovořit o rozvoji v sociálním hledisku. Všichni dotázaní považují spolky za hybatele kultury v obci. Bez pořádání společenských akcí, by se lidé neměli při jakých příležitostech střetávat. V tomto ohledu si troufnu tvrdit, že největší podíl na tom má sportovní klub. Nejen že pořádá sportovní ples v zimním období, ale díky fotbalovým zápasům, které se zde konají skoro každý víkend po jarní a podzimní části roku. Dále tento klub reprezentuje obec za hranicemi obce, když vyjíždí k venkovním utkáním, tímto způsobem je o obci slyšet. Že spolky přispívají k rozvoji si myslí i místní obyvatelé, kteří při dotazu na příspěvek spolků k rozvoji obce odpověděli takto: „*Myslím, že ano, způsobem takovým, že tlačí obyvatele a celou obec do dalších kapitol, posouvají ji kupředu. Něco se v té vesnici děje*“ (obyvatel 2 – Oslov), „*určitě ano, lidé by se asi ani nijak nescházeli*“ (obyvatel 3 - Oslov). „*Materiálně k rozvoji asi ne, ale jelikož se tu díky spolkům něco děje, tak nabízí občanům možnost střetávat se. I když staráním se o své svěřené území, jeho udržováním a případně zvelebováním by se dalo mluvit o rozvoji*“ (obyvatel 4 – Oslov). Nedá se tedy hovořit doslovně o rozvoji, jako ho popisují ve své publikaci Horáková a Fialová (2014), chybí k tomu ekonomická složka, ale o jistém nástinu rozvoje se dá hovořit určitě.

5.2 Obec Zvíkovské Podhradí

Zřejmě nejatraktivnější obcí z hlediska cestovního ruchu je obec Zvíkovské Podhradí. Tato obec je celorepublikově známá díky svému hradu Zvíkov a soutoku řek Vltavy a Otavy. Zejména v době letních prázdnin je tato obec hojně navštěvována. O volnočasových spolicích, které působí na území obce, probíhal nejdříve rozhovor s místním starostou, panem Josefem Bártou. Pan starosta působí ve funkci představitele obce teprve prvním rokem, od loňských komunálních voleb, ale předtím byl 12 let ve funkci místostarosty obce, a jelikož bydlí v obci již od svého narození, velmi dobře obec zná. Důvodem, proč se vůbec stal členem zastupitelstva, byl jeho zájem o místní koupaliště, které se v tehdejší době potýkalo s problémy po nepovedené rekonstrukci. V obci kvůli tomuto tématu vznikaly problémy, proto se současný starosta rozhodl angažovat. Po zvolení do zastupitelstva se mu problémy s koupalištěm podařilo úspěšně vyřešit.

Co se týče vnímání obce, dalo by se rozdělit na letní období (od začátku května, do konce září) a zbytek roku. V letním období je obec vnímána velmi pozitivně z důvodu cestovního ruchu, protože hrad Zvíkov je velkým turistickým lákadlem. Tento hrad navštívilo v roce 2014 celkem 24 315 návštěvníků (nipos-mk.cz). Po zbytek roku je obec vnímána jako každá jiná malá obec. Tohoto faktu jsou si vědomi i dotázaní respondenti. „*Myslím, že průměr, přes léto nadprůměrná, přes zimu je to normální obec, kde se nic neděje. Občas to tu v zimě vypadá, jako že tu chcipl pes*“ (starosta SDH Zvíkovské Podhradí). „*Zvíkov má specifikum, že to je spíše rekreační obec, je tam hrad. Zvíkov byla vždy taková sezonní obec, přes sezonu rekreanti, přes zimu útlum. Ale k velkému prospěchu vesnice hovoří existence místního pivovaru, hotelu a již zmíněného hradu*“ (předseda MS Zvíkov-Soutok). I starosta obce si je vědom silné stránky obce v podobě nabídky cestovního ruchu: „*Jsme známi díky hradu Zvíkov, kdyby tu nebyl, nebyly bychom tím, čím jsme. Nahrává nám i přítomnost pivovaru i hotelu, jsme turistická obec*“ (starosta Zvíkovské Podhradí). Na životě v obci se ale snaží podílet také dva volnočasové spolky, které se nacházejí na území obce. Jsou jimi sbor dobrovolných hasičů Zvíkovské Podhradí a myslivecký spolek Zvíkov-Soutok, který působí i na katastru sousední obce Oslov.

Tabulka 4 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Zvíkovské Podhradí

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Cestovní ruch – přítomnost hradu, pivovaru, hotelu, koupaliště - Rekreační obec - Možnost ubytování - Okolní přírodní prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> - Poměrně dost právnických subjektů, ale nikdo zde nemá sídlo - Nerovný poměr léto/zima – absence zimního cestovního ruchu - Stagnace nové zástavby

Zdroj: vlastní výzkum

Prvním volnočasovým spolkem, který se na území obce nachází je místní sbor dobrovolných hasičů, SDH Zvíkovské Podhradí. O spolku probíhal rozhovor se starostou místního SDH. Tento spolek vznikl již v roce 1888 a v současné době má 51 členů. Tento počet se ročně rozroste v průměru o 1-2 členy. Ale jak tomu je ve většině obcí, aktivních členů je méně. Dle slov starosty místního SDH, záleží na volném čase členů, ale aktivnější jsou starší členové než mladší generace: „*Mladí na to nemají čas, aspoň to říkají, když je k tomu nepřitáhneme my starší, tak nejdou*“ (starosta SDH Zvíkovské Podhradí). Dotázání členové hasičského spolku, mladší i starší generace, jednotně odpověděli, že pokud mohou a čas jim to dovolí, snaží se aktivně podílet na chodu sboru. Dá se říci, že jeho činnost je aktivní, jelikož když je potřeba, snaží se pomáhat obci a jejím občanům. Spolek se snaží být aktivní i po kulturní stránce pořádáním společenských akcí, kterými jsou např. hasičský ples, okrsková hasičská soutěž, stavění máje, sportovní turnaje. Dále sbor pořádá veřejně prospěšné brigády, které nejsou pořádány pravidelně, ale dle slov starosty SDH, když je to potřeba. Sbor se snaží být i aktivní v hasičském sportu, když se pravidelně účastní Vltavského poháru. Soutěže se může účastnit celkem 15 obcí, které sídlí mezi řekou Otavou a Vltavou. Z řešeného území se jí ale pravidelně zúčastňuje jen SDH ze Zvíkovského Podhradí. Společenských akcí se pravidelně zúčastňuje v průměru 80 lidí. Návštěvníky nejsou jen místní občané, ale i lidé z okolních obcí. Jak přiznal starosta SDH, občas má sbor finanční i lidské problémy s pořádáním těchto akcí. Lidské problémy byly hlavně z hlediska, že tyto akce jsou pořádány pořád stejným okruhem lidí. Sbor je financován většinou z vlastní činnosti, kterou tvoří výdělek z pořádaného plesu a z pořádaných brigád, při větších finančních nákladech pomáhá sboru obec. Spolek svou činností je aktivnější, než tomu bývalo v minulosti a pořádá i více společenských akcí, ale aktivních členů by mohlo být více, jak by si přál starosta SDH:

„Mohlo by se zapojit více členů, mladé členy musí člověk ještě přemlouvat“ (starosta SDH Zvíkovské Podhradí).

*Obrázek 10: Budova OÚ a
SDH Zvíkovské Podhradí*

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

*Obrázek 11: Hotel Zvíkov - místo konání
plesů pořádaných spolky*

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Druhým volnočasovým spolkem, který se snaží angažovat v obci Zvíkovské Podhradí, je myslivecký spolek, MS Zvíkov-Soutok. Tento spolek je detailněji popisován v kapitole o obci Oslov, kde je jeho aktivita větší, protože většina honitby spolku je právě na katastru obce Oslov. Činnost spolku na území obce se skládá z pořádání veřejně prospěšných brigád a pořádáním mysliveckého plesu. Tento ples je pořádán v místním hotelu (viz. Obrázek 11) a o jeho popularitě hovoří i ten fakt, že se zatím podařilo pokaždé vyprodat kapacitu hotelu. Ples je navštěvován nejenom občany z obce Zvíkovské Podhradí a okolních obcí, ale také z okolních okresních měst, jakými jsou Písek a Příbram. Na činnost spolku obec finančně nepřispívá.

Oba volnočasové spolky, myslivecký spolek MS Zvíkov-Soutok i SDH Zvíkovské Podhradí, se podílejí na životě v obci Zvíkovské Podhradí. Aktivnější je sbor hasičů, jelikož myslivecký spolek většinu svých aktivit soustředí do sousední obce Oslov. Sbor dobrovolných hasičů se snaží udržovat kulturní život v obci pořádáním společenských akcí, kterých bývá kolem 10 za rok. Co se týče výskytu sociálního kapitálu v obci, dá se říci, že sbor dobrovolných hasičů se svou činností snaží přispívat k tvorbě kolektivního sociálního kapitálu, zejména ale v rámci starší generace občanů. Jak už vyplývá z rozhovoru se starostou místního SDH, v rámci mladší generace se tvoří sociální kapitál individuální (viz. Sedláčková, Šafr 2005, kapitola 2.2.6) a svazující (viz. Pileček 2010, kapitola 2.2.6), tedy utužování vztahů a přínos jedinci či v rámci skupiny nejbližších přátel, ne celé společnosti či komunity. Spolky se snaží pomáhat obci, zejména sbor hasičů, přispívat tedy k rozvoji obce. Tohoto názoru je většina dotázaných respondentů v obci. „Určitě přispívají, píše se o nás v novinách,

jsme vidět a dále náš sbor pomáhá obci“ (obyvatel 1 – Zvíkovské Podhradí). „Ano přispívají, díky kulturním akcím, i díky aktivitě je o obci slyšet“ (starosta SDH Zvíkovské Podhradí). Ale vyskytují se zde i názory, které o příspěvku k rozvoji nejsou přesvědčeny: „ K rozvoji? Tak to nevím, ale snaží se tu dělat nějaký plesy, drží tu kulturu. Lidi jsou za ně rádi, že je tu díky nim občas co dělat, ale za rozvoj bych to přesně neoznačovala“ (obyvatelka 4 – Zvíkovské Podhradí).

Dle názorů by někteří občané obce nebyli proti existenci dalšího spolku, zejména mladší by uvítali sportovní spolek, o který několik let zpátky usilovali, nakonec ale od tohoto záměru bylo upuštěno. Důvody osobně vidím ve dvou podstatných důvodech. Prvním je aktivita mladých členů ve sboru dobrovolných hasičů, z které je vidět pokles v angažování se ve spolkové činnosti. Proto kdyby se v obci vytvořil další spolek, dá se předpokládat, že aktivních jedinců by bylo málo a spolek by neměl dlouhého trvání. Druhým důvodem je existence sportovního spolku v pouze 3 kilometru vzdálené obci Oslov. V tomto spolku je registrováno několik občanů obce Zvíkovské Podhradí, ale jejich aktivita se v posledních letech rapidně zmenšuje. Proto se nezdá být pravděpodobné, že případné vytvoření nového sportovního spolku by obci prospělo. Na úspěšný provoz těchto spolků je třeba vytvořit širší základnu aktivních jedinců.

Není možné sboru dobrovolných hasičů upřít snahu aktivně se angažovat na životě v obci. Pořádají pro občany společenské akce, při kterých mají občané možnost se střetávat a případně navazovat nové kontakty, reprezentují obec navenek. Díky účasti na Vltavském poháru je o obci slyšet i za hranicemi obce a výsledky tohoto poháru jsou prezentovány v novinách vycházející v okresním městě Písek. Myslivci i hasiči v rámci brigád se snaží zvelebovat prostředí. Je tomu zde jako u jiných obcí, kdy přímo z aktivity volnočasových spolků nelze hovořit o rozvoji obce, ale je zřejmý jejich vliv na tento socioekonomický proces, který slouží k lepším životním podmínkám pro občany v obcích.

5.3 Obec Temešvár

Populačně nejmenší obcí v řešeném území je obec Temešvár. I zde probíhal nejdříve rozhovor s místním starostou, panem Jaroslavem Hanusem. Pan starosta je u funkce hlavního představitele obce teprve prvním rokem, tedy první volební období. Starostou se ve zdejší obci stal proto, že v komunálních volbách dostal spolu s kolegou nejvíce hlasů, ale jelikož kolega neměl na tuto funkci dostatek času, po dohodě se funkce ujal pan Hanus. I když není místním rodákem, v obci bydlí již 31 let, proto je evidentní že prostředí obce velice dobře zná.

Před funkcí starosty byl i členem zastupitelstva, kam šel s tím cílem, podílet se na řízení a kontrole obecních záležitostí. Tento cíl vypovídá o zájmu pana starosty o obec, který se ve svém volebním období chce pokusit zlepšit hlavně prostředí v obci, čím by přispěl ke spokojenosti občanů. Tento svůj cíl je evidentní i z jeho samotného názoru na obec, v které stojí čelem: „*Jsmé malá obec, kde se mi líbí, a doufám, že za mé volební období se mi ji podaří zvelebit. Potřebujeme zde dětské hřiště, pro starší děti, potřebujeme udělat něco, kde by se občané mohli sházet*“ (starosta obce Temešvár).

Obec, nacházející se na levém břehu řeky Vltavy, se může pyšnit několika silnými stránkami (viz tabulka), přesto nejsou názory obyvatel, kteří jsou si těchto silných stránek vědomi, tolik pozitivní, jak by se mohlo zdát. Obyvatele své vnímání obce popisují následovně: „*Poměrně špatně, jsme malá obec s relativně starým obyvatelstvem,*“ (obyvatel 1 – Temešvár) nebo „*obec s dobrou polohou, ale jinak myslím, že jsme podprůměrná obec, která postrádá takový ten vesnický život, dyť nemáme ani hospodu*“ (obyvatel 2 – Temešvár).

Tabulka 5 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Temešvár

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Poloha obce - Relativně dost mladých lidí - Přítomnost 2 zahrádkových osad - Samostatná obec - Pěkné prostředí - Starosta 	<ul style="list-style-type: none"> - Absence hostince - Neaktivita spolků - Neaktivita občanů - Absence ČOV - Malá obec

Zdroj: vlastní výzkum

Na území obce Temešvár se snaží aktivně angažovat jediný volnočasový spolek, kterým je místní sbor dobrovolných hasičů SDH Temešvár. Sbor na území funguje od roku 1942 a v současné době má pouhých 12 členů. Tento počet je konstantní, jelikož pravidelný přírůstek členů sbor nemá, ale jak v rozhovoru naznačil starosta místního SDH, aktuálně je šance přísunu nových členů, zejména mladých hasičů, kteří by v obci mohli vytvořit mládežnické družstvo. V minulosti bylo, dle slov starosty SDH, členů sboru daleko více, ale v dnešní době chybí u lidí zájem být členem spolku. Momentální starosta hasičů je u své funkce již před 20 let. O funkci starosty SDH nikterak cíleně neusiloval, ale poté co byl zvolen, tuto funkci přijal. K hasičům se přidal z důvodu, který dozajista má většina členů sborů dobrovolných hasičů vůbec: „*Jako mladý kluk jsem chtěl být jako ostatní, viděl jsem tu*

šanci být u hasičů a mě to lákalo“ (starosta SDH Temešvár). Činnost spolku se skládá, podobně jako je tomu i u jiných SDH, u ochrany majetku obce a pomoci místním obyvatelům. Dále se snaží sbor podílet na kulturním životě v obci, ale jen v rámci pomoci místnímu úřadu. Těmito akcemi jsou dětský den, stavění máje, vánoční posezení, výlety či pěší túry. Společenské akce, které by pořádal sám sbor dobrovolných hasičů, se bohužel nekonají. Hasiči se snaží svoji činnost financovat převážně ze sběru šrotu, výběrem peněz za členské známky, popřípadě finančním příspěvkem od obecního úřadu, který ho sboru poskytne za nějakou odvedenou práci. Ale jak vyšlo při rozhovoru najevo, v současné době žádné veřejně prospěšné brigády pro obec sbor nepořádá, ale do budoucna by se to mělo změnit.

Obrázek 12: Budova SDH Temešvár

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Obrázek 13: Společenské místo v obci Temešvár

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Co se týče volnočasových aktivit, obec Temešvár je na tom z řešeného území bohužel nejhůře. Na území obce se snaží aktivně podílet jen jeden volnočasový spolek, sbor dobrovolných hasičů. Nedá se říci, že by tento spolek svoji aktivitou přispíval k rozvoji obce. Tento názor sdílí i obyvatelé obce: „*Mohli by přispívat, ale nic nedělají, takže si myslím, že k rozvoji nepřispívají. Dříve se lidé scházeli, dříve to bylo jiné, teď už ne.*“ (obyvatelka 1 – Temešvár), či „*tak rád bych kdyby přispíval, ale momentálně si to nemyslím*“ (obyvatel 3 – Temešvár). Co se týče starosty sboru a jeho názoru na příspěvek spolku k rozvoji, dle něho spolek k rozvoji obce přispívá: „*Určitě, že se ti lidé sejdou a nějaká ta aktivita se vytvoří*“ (starosta SDH Temešvár). Dle všech uskutečněných rozhovorů v obci, aktivitu, díky níž se občané mohou sejít, vytváří sama obec, nikoli sbor dobrovolných hasičů. Nedá se hovořit o příspěvku k rozvoji obce tím způsobem, že se členové sboru vůbec sejdou. Je třeba vytvářet aktivitu např. v rámci veřejně prospěšných brigád, které by se v nadcházející době měly opět začít konat. K větší společenské aktivitě v obci by dozajista pomohlo přítomnost i nějaké budovy, kde by se mohly konat společenské akce, protože nepřítomnost hostince obci rozhodně neprospívá. Co se týče sociálního kapitálu, nedá se dle uskutečněných rozhovorů

mluvit o výskytu kolektivního sociálního kapitálu, převládá individuální sociální kapitál (viz. kapitola 2.2.). Dle mého názoru se v obci dá hovořit jen o komunitě sídelní, jak ji popisuje Hartl (1997) (viz. kap. 2.4.3), tedy že komunita v obci Temešvár je charakterizována vymezeným fyzickým prostředím. Nedá se hovořit o vymezení dle společného zájmu či aktivního členství, jak by tomu bylo u komunity morální.

Po celou dobu rozhovoru bylo evidentní, že starosta místního SDH je z aktuálního stavu činnosti sboru zklamaný, což naznačuje i jeho odpověď na otázku, jak on sám vnímá činnost sboru: „*Špatně, sejdem 3-4x do roka*“ (starosta SDH Temešvár). Otázkou je jak se bude vyvíjet spolek do budoucna, všichni dotázaní respondenti by uvítali zlepšení aktuálního stavu. Osobně si myslím, že obec má předpoklady k tomu, aby se tento stav zlepšil a spolek mohl aspoň částečně přispívat k rozvoji obce. Těmito předpoklady jsou dobrá poloha obce, pěkné prostředí, nová generace hasičů a cílevědomé osoby ve funkci představitelů obce i sboru dobrovolných hasičů. Ti budou mít dožijí zájem a snahu na zvýšení aktivity spolku. „*Pokud hasiči začnou fungovat tak jak mají, tak jejich přínos bude slušný. Vždy to byli takový tahouni v obci*“ (starosta obce Temešvár).

Obrázek 14: Budova bývalého hostince v obci Temešvár

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

5.4 Obec Kučeř

Další obcí v řešeném území, kde probíhal terénní výzkum, je malá obec na pravém břehu řeky Vltavy obec Kučeř. Funkci starosty zde vykonává majitel zdejšího hostince, pan Bohuslav Bartůněk. Ve své funkci je od roku 2002, letos je to tedy již 13. rok. Zajímavé je, že pan starosta bydlí v obci teprve 16 let, když se do obce přizemnil, a po pouhých 3 letech pobytu v obci byl již zvolen do funkce starosty. Jistě tomu dopomáhá jeho civilní zaměstnání, jak už bylo zmíněno o pár řádek výše, majitele hostince a zároveň jeho hostinského. V obci má od

většiny obyvatel podporu, i na základě toho, že funkci starosty nevykonává na plný úvazek, věnuje této funkci velké množství času. Že mu na obci záleží, dokazuje i jeho původní záměr kandidatury do místního zastupitelstva, kterým byl: „*Zájem o dění v obci, chtěl jsem, aby se to tu zlepšilo, aby se pro lidi něco dělalo*“ (starosta obce Kučeř). Funkci starosty přijal na základě dohody s bývalým starostou a usnesení zastupitelstva. Jeho názor na samotnou obec je nesmírně pozitivní a co se týká aktivity v obci, vnímá ji jako nadprůměrnou: „*Paráda, nám se daří. Nadprůměr. Obec dělá pro lidi, pro občany, pro mladé aby tu zůstávali, obec se snaží občanům pomoci v situacích, kdy to potřebují*“ (starosta obce Kučeř).

Obec Kučeř na první pohled působí jako tradiční menší obec.. Avšak jak naznačil již pohled pana starosty, uvnitř, z pohledu většiny místních obyvatel a dotázaných respondentů, je vnímána velmi pozitivně. „*Na to jak jsme velikostně malá obec, tak to tu dost žije a lidé se tu mají, tedy až na některé výjimky, dost rádi. To bych řekl, že ostatní obce nemají, tak dobré sousedské vztahy, jak máme my*“ (obyvatel 3 – Kučeř). K tomuto dozajista pomáhá zastupitelstvo obce, které se snaží občanům vyjít vždy vstříc, samotná osoba pana starosty a v neposlední řadě dva velmi aktivní volnočasové spolky, které v obci působí. „*Velmi pozitivně a jsem na ni hrdá, že tady v obci je většina lidí, kteří dokáží držet pohromadě. Je tu pár špatných jedinců, ale dohromady pořádáme akce, je tu velká soudržnost. Velmi pozitivně ji hodnotím*“ (předsedkyně Svazu žen).

Tabulka 6 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Kučeř

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Vedení obce - Mladé zastupitelstvo - Aktivita obce směrem k občanům - Komunikace mezi občany - Aktivita spolků – SDH a svaz žen (neoficiální) - Pěkné prostředí - Dobrá poloha 	<ul style="list-style-type: none"> - Obtížné získat dotace - Absence mateřské školy - Slabá dopravní obslužnost

Zdroj: vlastní výzkum

Prvním volnočasovým spolkem je místní sbor dobrovolných hasičů, SDH Kučeř, o kterém probíhal rozhovor se starostou hasičů. Zajímavé je, že starosta hasičů bydlí v sousední obci, ale jelikož většinu času tráví v obci Kučeř, stal se v roce 2000 členem sboru dobrovolných hasičů zde v Kučeři. Funkci starosty sboru vykonává 3 roky a důvodem ke vzetí funkce starosty byla hlavně jeho zkušenost s řízením jednotek z minulosti. Dle vlastních

slov: „*Nikdo se k tomu nehrnul, vycházím dobře s lidmi, kteří mě v tom podpořili, tak jsem tu funkci vzal*“ (starosta SDH Kučeř). Založení tohoto spolku se datuje až do roku 1891. Spolek má aktuálně 65 registrovaných členů, ale aktivních je kolem dvou desítek členů, ostatní členové se nezapojují pravidelně. Průměrně přibude do sboru za rok 1 člen. Činnost spolku je velmi bohatá, hlavní náplň popisuje starosta SDH následovně: „*Starost o svěřenou techniku a o hasičskou zbrojnicí, sbor vyjíždí k zásahu, když je potřeba, vypomáháme obci při mimořádných situacích, jako jsou např. povodně, pomáháme při výlovu rybníka, sběr železného šrotu, čištění požární nádrže*“ (starosta SDH Kučeř). Dále se sbor stará o kulturní život v obci, jelikož všechny zde pořádané společenské akce se konají ve spolupráci s hasiči. Těmi akcemi jsou hasičský ples, jednou za 3 roky okrskový ples, pochod kolem Kučeře, oslava MDŽ (mezinárodní den žen), pálení čarodějnic, okrskové hasičské cvičení, jednodenní výlety, výlov rybníka či pomoc při pořádání sportovních turnajů. Účast na těchto akcích je v průměru kolem 90-100 lidí, což je k populační velikosti obce poměrně velký počet (viz. kap. 4.1.4). Tyto akce navštěvují i lidé z okolních obcí. Jak už bylo zmíněno výše, spolek se snaží aktivně vypomáhat obci a na základě toho pořádá veřejně prospěšné brigády. Jelikož členové sboru jsou členové místního zastupitelstva obce a starosta hasičů se osobně zúčastňuje každé schůze zastupitelstva, případné aktuální situace se řeší ihned na schůzích. Sbor je financován z vlastní činnosti, z výdělku z hasičského plesu a ze sběru kovového šrotu, případně formou finančního daru od obce.

Obrázek 15: Budova SDH Kučeř

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Obrázek 16: Sportovní areál v obci Kučeř

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Druhým volnočasovým spolkem aktivně se angažujícím v obci je místní Svaz žen. Tento spolek je v dnešní době již neoficiální, dříve byl registrován jako oficiální spolek, ale po revoluci již zaregistrován nebyl a do dnešní doby funguje jako neoficiální na základě dobrovolnictví svých členek. Přesné datum vzniku spolku nebylo zjištěno. Představitelka obce

tuto informace neměla k dispozici, ale když se do obce přivdala v roce 1978, spolek již fungoval. Na základě řízených rozhovorů se domnívám, že pravděpodobný vznik spolku byl v 70. letech 20. století. Co se týče aktuálního počtu členek, spolek jelikož je neoficiální, nevede si evidenci členů, ale dle představitelky spolku tvoří „tvrdé jádro“ aktivních 15 členek spolku. Zbytek pomáhá jen občas, nepodílí se pravidelně. Dříve bylo členek spolku více, tedy aspoň podle evidence členek, ale co se týče aktivních členek, počet zůstává zhruba stále stejný. Činnost spolku spočívá hlavně ve spoluúčasti na organizaci společenských akcí v obci. Předsedkyně spolku popisuje činnost následovně: „*Hlavně spolupracujeme s obcí, která nás sponzoruje. Den dětí, pochod kolem Kučeře, pochod lesem, stavění májky, malování kraslic, rozsvěcování vánočního stromku. Ženy to vyprovokují, ale spolupracujeme s obcí, občas i s hasiči (př. dětský den)*“ (předsedkyně Svazu žen). Co se týče společenských akcí, tak spolek sám pořádá jen dětský karneval, na ostatních se spolupodílí s organizací, kdy spolupracuje s obcí a se sborem dobrovolných hasičů. Na všech společenských akcích je průměrná účast kolem 100 lidí, kdy se účastní kromě místních občanů i lidé z okolí. Spolek se snaží i pomáhat obci v rámci volnočasových brigád, které sám sice nepořádá, ale účastní se brigád pořádaných hasiči i obcí. Činnost spolku není nikterak finančně náročná, jde spíš o fyzickou pomoc a organizaci akcí. Ale co se týče výdajů na společenské akce, s tím pomáhá spolku obec. Svůj výdělek má spolek z dětského karnevalu a v současné době se v rámci spolku promýšlí nápad, kdy by členky sbíraly byliny a ty poté prodávaly. Veškeré finance, které spolek obdrží, ať už svou činností nebo příspěvkem od obce, jsou investovány do společenských akcí.

Obrázek 17: Hostinec v obci Kučeř

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Na životě v obci Kučeř se aktivně podílejí dva volnočasové spolky, oficiální spolek SDH Kučeř a neoficiální spolek Svaz žen. Dle zjištěných informací, v obci skvěle fungují vztahy a komunikace v rámci trojúhelníku, obec, sbor dobrovolných hasičů a svazem žen. Dá se hovořit o sociálním kapitálu přemostujícím (viz. Šafr, Häuberer 2007, kapitola 2.2.6), i sociálním kapitálu strukturálním (viz. Uphoff 1999, kapitola 2.2.6). Z těchto vzájemných interakcí čerpá nejvíce občan obce, kterému je díky těmto spolkům a obci nabízena velice pestrá škála volnočasových aktivit. Těchto vztahů si jsou všechny složky obce (občané, spolky, vedení obce) dobře vědomi, jsou za ně rádi a velice si jich cenní. Dle mého názoru se jedná v dnešní době svým způsobem o výjimečnou obec, jelikož spolupráce mezi obcí a spolky a spolky navzájem je vskutku ukázková. V obci tedy převládá kolektivní sociální kapitál (viz. kapitola 2.2.6.), jedinci mají, díky mnoha společenským akcím, mnoho šancí navazovat vzájemné vztahy. Ale jak plyne z odpovědí respondentů, pro občany, kteří se podílejí na aktivitách jednotlivých spolků, je hlavním cílem jejich snahy pomoc obci a životu v ní. Místní komunita tedy není jen komunita teritoriální, ale dá se hovořit i o komunitě morální, jak ji popisuje ve své knize Hartl (1997) (viz. kapitola 2.4.3).

Pokud se budeme chtít zabývat vlivem těchto dvou volnočasových spolků na rozvoj obce, dá se říci, že přispívají. I když spolky nějak významně nerozvíjí obec po materiální stránce (dalo by se hovořit o materiálních změnách, které se konají v rámci brigád), svou velkou aktivitou v nabídce společenských akcí vytváří velké množství šancí pro vzájemné interakce svých občanů po celý rok. Nejsou zde hluchá místa, kdy by se v obci nic nedělo. Osobně tento názor, že spolky k rozvoji obce přispívají, sdílejí všichni dotázaní respondenti. „Jsem přesvědčen, že ano, pořádáním kulturních akcí v průběhu celého roku, že se lidé scházejí po celý rok“ (předseda SDH Kučeř). „Určitě, prací s mládeží, ženy chodí hrát volejbal, účastní se her na hřišti s dětmi“ (předsedkyně Svazu žen). „Samozřejmě, přitáhnou sem více mladých lidí, pořádají akce, pomáhají obci“ (obyvatel 1 – Kučeř).

5.5 Obec Květov

V obci Květov probíhal rozhovor nejdříve s místní paní starostkou Alenou Veselou, jedinou ženou, která v řešeném území vykonává funkci představitele obce. Paní starostka v obci Květov bydlí již 35 let, poté co se do obce přivdala. Funkci starostky vykonává v současné době devátým rokem. Motivace, která ji před lety vedla ke kandidatuře do místního zastupitelstva, nebyla nikterak veliká ani podporovaná nějakým zvláštním důvodem,

momentální důvody byly nahodilé. Co se týče funkce starostky obce, tu přijala hlavně z důvodu výsledků hlasování při komunálních volbách. Dostala největší počet hlasů, což pro ni znamenalo veliký závazek vůči místním obyvatelům, proto tuto funkci přijala. Je třeba říci, že funkci starostky vykonává ve svém volném čase, jelikož zde není tato funkce na plný pracovní úvazek. Paní starostka si plně uvědomuje situaci obce, která není nikterak veselá a do budoucna není moc pozitivní. Při dotazu na vnímání obce odpověděla takto: „*Nevyčnívá asi ničím, spíš bych řekla, že jsme populačně hodně staří, takže jsme takoví dost pozadu. Těch aktivit se tady moc nedělá, protože ti důchodci nemají zájem a mladých tu moc není*“ (starostka obce Květov).

Z rozhovoru s paní starostkou bylo vidět, jak ji na obci opravdu záleží a snaží se funkci vykonávat velmi svědomitě s tím, aby dokázala zlepšit aktuální stav. Bohužel vzhledem k velikosti obce jsou tyto možnosti dosti omezené.

Obec Květov je malá obec, z hlediska společenského života by se dalo říci že podprůměrná. Tento fakt vnímají i samotní obyvatelé, kteří obec popisovali následovně: „*Špatně, jsme malá obec, která má málo obyvatel*“, (obyvatel 1 – Květov) nebo „*menší obec, ale v porovnání s ostatními obcemi jsem podprůměrná obec*“ (obyvatel 4 – Květov). Ale i přes skutečnost menší obce se starším obyvatelstvem se v obci vyskytl pozitivní názor na obec: „*Malá, ale pěkná obec s krásným okolím*“ (obyvatel 3 – Květov). Tento názor svědčí o tom, že místní obyvatelé jsou si vědomi i silných stránek obce (viz. kap. 4.1.5). Ovšem jako nejsilnější přednost obce vidí většina dotázaných místní paní starostku.

Tabulka 7 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Květov

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - OÚ a starostka obce - Blízkost silnice spojující Zvíkovské Podhradí a Milevsko - Pěkné prostředí vně i uvnitř obce, příroda 	<ul style="list-style-type: none"> - Komunikace mezi občany - Převážně starší obyvatelstvo, málo mladých lidí - Absence hostince - Malá občanská vybavenost - Absence významnější komunikace

Zdroj: vlastní výzkum

Jediným volnočasovým spolkem, který se aktivně angažuje na území obce Květov, je místní sbor dobrovolných hasičů SDH Květov, o kterém probíhal rozhovor se starostou místního sboru. Tento sbor má aktuálně 25 členů, s tím, že noví členové zpravidla nepřibývají, spíše ubývají ať už z důvodu úmrtí nebo odstěhování se z obce. Činnost spolku v obci není tak aktivní, jak by si starosta hasičů a asi i místní obyvatelé představovali, činnost

spolku popisuje následovně: „Úměrně tomu složení spolku, členové jsou tu přestárklý a pak mezi 40-60 roky. Drtivá většina jsou spíše tátové od rodin, tedy činnost není moc aktivní“ (starosta SDH Květov). Avšak i přesto se sbor snaží v obci aktivně zapojovat. Náplní činnosti sboru je ochrana majetku na území obce a pomoc místním obyvatelům, když je to potřeba. Kromě této činnosti se snaží kulturně angažovat v obci pořádáním společenských akcí, kterými jsou dětský den, okrsková hasičská soutěž a hasičský bál. Návštěvnost těchto akcí není nijak velká, průměrně je navštěvuje kolem 30 lidí a jsou to jen místní obyvatelé. Dále sbor pravidelně pořádá brigády, které pomáhají obci. V rámci těchto brigád je pečováno o vodní díla na území obce a konají se úklidové práce. Sbor je financován zejména z vlastní činnosti formou sběru šrotu či členských příspěvků, na společenské akce přispívají sponzoři a případně přispívá i obec. Nutno podotknout, že celý rozhovor probíhal v přátelské atmosféře a i když situace kolem sboru dobrovolných hasičů není až tak moc pozitivní, starosta hasičů je pevně přesvědčen, že po současné době útlumu zase přijdou pozitivní časy, v kterých bude spolek fungovat lépe.

Obrázek 18: Budova SDH Květov

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Aktivita jediného volnočasového spolku, který se angažuje na dění v obci, není nikterak velká, ale vzhledem k velikosti obce se nedá ani očekávat nějaký velký společenský ruch. Spolupráce s vedením obce, které je rádo za jakoukoliv aktivitu spolku, je na výborné úrovni. Co se týče vztahů s občany obce, jsou na dobré úrovni, i když dle slov starosty hasičů „nezavděčí se člověk každému“. Ale všeobecně řečeno, občané jsou rádi, že se sbor v obci nachází a snaží se aspoň nějakým způsobem angažovat. „Je to jediná hybná síla v obci. Odjakživa dělají kulturu i brigády. Něco se tu děje.“ (obyvatel 2 – Květov) „Určitě, svoji

aktivitou sdružují lidi, kteří se můžou tak potkat a popovídat si“ (obyvatel 4- Květov). Je vidět, že v obci nějaká aktivita spolku probíhá, ale že by tím přímo přispíval k rozvoji obce, se říci nedá. Jinak řečeno, tato aktivita nepřispívá k vyšší kvalitě života v dané lokalitě, jak by tomu při rozvoji mělo být (viz kap. 2). Jak uvedl starosta sboru dobrovolných hasičů, členové hasičů již nemají tolik času věnovat se sboru, kvůli rodině a jiným svým osobním aktivitám, dá se tedy hovořit o převaze individuálního sociálního kapitálu, který znamená přínos jedinci či uzavřené skupině jako je např. rodina (viz. kapitola 2.2.6, Sedláčková, Šafr, 2005).

5.6 Obec Jetětice

Další zkoumanou obcí v řešeném území je obec Jetětice. Nejprve opět proběhl rozhovor s místním panem starostou Ladislavem Novotným. Ze všech obcí v řešeném území má obec Jetětice ve své funkci nejdéle sloužícího starostu, pan Novotný stojí v čele obce již 25 let. Jak sám uvedl, důvodem, proč se vůbec začal angažovat na dění v obci formou zastupitele, bylo to, že se mu nelíbily poměry v obci, konkrétně kritizoval veřejné osvětlení. Do funkce starosty šel s cílem zlepšit stav nedostatku vody v obci a vybudovat zde vodovod, což se mu nakonec podařilo. Právě osoba samotného pana starosty je v očích místních obyvatel tou nejsilnější stránkou obce.

Celkově je obec Jetětice vnímána jako normální, středně velká, obec. Toto tvrzení sdílejí všichni dotázaní respondenti, starosta obce, občané obce a předsedové volnočasových spolků. Předseda mysliveckého spolku své vnímání obce popisuje následovně: *„Vnímám ji dobře, máme tu o drobátko větší plus oproti ostatním obcím díky poměrně velké rekreační oblasti, ale jinak jsme taková průměrná obec“* (předseda mysliveckého spolku). V obci se dají najít silné stránky, ale také nějaké slabé. Jak už bylo zmíněno, nejsilnější stránkou, dle respondentů, je osoba pana starosty. Dokazuje to i tvrzení předsedy místního mysliveckého spolku: *„Máme štěstí na starostu, nebyť jeho, tak jsme na tom hůře než teď“* (předseda mysliveckého spolku). Silné stránky ale sebou přináší občas i ty slabé, jako je v tomto případě chatařská oblast, kdy její přítomnost považují občané za silnou stránku, ale občasné chování chatařů, po kterých zůstávají odpadky, zase je považováno za slabou stránku. Další slabá stránka, kterou je absence hostinského, je pro společenský život v obci výrazně citelnější. V obci se nachází velmi pěkná budova hostince (viz. Obrázek 20), ale není osoba, která by ho provozovala. Lidé v obci postrádají nějaké místo, kde by se, s výjimkou společenských akcí, mohli potkávat. Hostinec je totiž ve většině obcí společenským centrem a v Jeteticích toto

centrum schází. Tuto slabou stránku silně vnímá i starosta obce, dle kterého právě společenský život nejvíce trpí absencí hostinského. „*Tenhle rok je špatný, není hostinský, tudíž se nekonají plesy ani dětský a maškarní*“ (starosta obce Jetětice).

Tabulka 8 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Jetětice

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Starosta obce - Rekreační oblast - Poptávka po stavebních parcelách – připravovaná infrastruktura pro 25 domů - Prostředí – blízkost řeky - Velký katastr - Dobrá infrastruktura 	<ul style="list-style-type: none"> - Chování chatařů – odpadky - Absence hostinského

Zdroj: vlastní výzkum

Prvním volnočasovým spolkem, který působí na území obce, je sbor dobrovolných hasičů, SDH Jetětice. Tento spolek vznikl již v roce 1900 a v letošním roce tak oslaví 115. výročí svého založení. V současné době má sbor 43 členů. V průměru přibude, dle starosty místního SDH, jeden člen ročně, ale občas taky nějaký člen ubyde, proto celkový počet zůstává stejný. Sbor se svou činností snaží v obci udržovat pohotovost, kdyby se stalo nějaké nebezpečí, dále se snaží starat o kulturní chod obce. Snaží se také pomáhat obci, nejčastěji ve formě nárazových brigád, které se konají na žádost obecního úřadu. Ale jak uvádí starosta místního SDH, na činnosti spolku se bohužel aktivně nezapojuje většina členů sboru. „*Náš spolek si vede celkem průměrně, určité jsou věci, které se dají zlepšit, ale aktivních členů je poměrně málo, slabší polovina*“ (starosta SDH Jetětice). Spolek se snaží také angažovat po kulturní stránce pořádáním společenských akcí. Těmito akcemi jsou dětský den, posvícenská akce a hasičský bál. Tyto akce, kterých se zúčastňují i obyvatelé okolních obcí, navštěvuje v průměru 80 lidí. Jak uvedl starosta hasičů, účast na těchto akcích s postupem času nepatrně klesá. Sbor je financován většinou z vlastní činnosti, kterou je především sběr šrotu, dále pak z členských příspěvků. Obec pravidelně nepřispívá na činnost spolku, ale když je potřeba, tak finanční příspěvek poskytne.

Obrázek 19: Budova SDH Jetětice

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Obrázek 20: Budova hostince v obci Jetětice

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Druhým volnočasovým spolkem, který se snaží aspoň částečně podílet na dění v obci Jetětice, je myslivecký spolek, oficiálním názvem myslivecký spolek Lišák – Jetětice. Spolek funguje v současné podobě od roku 1993, kdy došlo k odtržení spolku od sousední obce Podolí I. Aktuálně má spolek 16 členů a pravidelně členové nepřibývají. Dle slov předsedy spolku, momentální stav členů je naplněn, proto není třeba nabírat nové členy. Spolek se v rámci své činnosti zabývá myslivostí, ochranou přírody, stará se o zvěř. Spolek pořádá i veřejně prospěšné brigády, které se konají většinou na žádost obce nebo zemědělského družstva, případně i pro soukromé podnikatele. V minulosti byl spolek aktivnější než v současné době, kdy pořádá více aktivit. Vnímání činnosti předsedou spolku je následovné: „*Někdy by to mohlo být lepší, furt je co zlepšovat, ale je to dáno časovými možnostmi lidí*“ (předseda mysliveckého spolku). V aktuální době spolek bohužel nepořádá společenské akce. Pro společenský život obce je to určitě velká ztráta, dle informací od předsedy spolku, akce pořádané spolkem dříve navštěvovalo i 150 lidí, kteří byli i z okolních obcí. Předseda spolku popisuje důvody takto: „*V současnosti není, kdo by to pořádal, sehnat kapelu atd., momentálně lidi berou myslivost spíš jen jako lovení, nezajímají se o historii atd.*“ (předseda mysliveckého spolku). Zkušenosti s občany i s vedením obce má spolek velmi dobré, vztahy jsou a byly v přátelské rovině, poněkud horší zkušenosti mají členové mysliveckého spolku s chataři z místní chatové oblasti. Přírodě, o kterou se myslivci snaží pečovat, neprospívají volně pobíhající psi chatařů. Občas se vyskytly i případy, kdy chataři poškozovali přímo přírodu. Činnost spolku si myslivci financují ze své činnosti, kterou je v současné době jen prodej ulovené zvěřiny, obec na činnost spolku nepřispívá.

Na území obce Jetětice fungují dva volnočasové spolky, sbor dobrovolných hasičů Jetětice a myslivecký spolek Lišák – Jetětice. I když činnost těchto spolku není nikterak veliká, zejména činnost myslivců je poměrně malá, místní občané jsou rádi, že tyto spolky na

území obce fungují. Svědčí o tom i názory obyvatel: „*Tak dá se říci, že díky těmto spolkům se tu něco děje a lidé mají příležitosti se potkávat*“ (obyvatel 3 – Jetětice), „*je dobře, že tu jsou, i když aktivita není nějak velká, tak bez nich by tu nic nebylo*“ (obyvatel 4 – Jetětice). Jestli přispívají tyto spolky svou aktivitou k rozvoji obce je otázka. Respondenti dotázaní v obci Jetětice jsou přesvědčeni, že k rozvoji přispívají, o čemž svědčí jejich odpovědi na otázku ohledně příspěvku spolků k rozvoji obcí. „*Určitě, pomáhají obci, při výlovu rybníků, výstavba oplocenek, prořezávky atd.*“ (starosta obce Jetětice), „*tak myslím si, že ano, dělají různé brigády pro obec, čím jí pomáhají*“ (obyvatel 1 – Jetětice), či „*svým způsobem ano, pořádáním společenských akcí, že se lidé sejdou. Pokud něco neudělá obec nebo hasiči, tak v obci nic není*“ (starosta SDH Jetětice). Já osobně jsem názoru, že se o příspěvku k rozvoji obce dá hovořit, ale jen když shrneme aktivitu obou spolků dohromady. Kdyby se bral v úvahu jen jeden spolek, k rozvoji by nepřispíval. Myslivci se snaží zvelebovat prostředí a přírodu na území obce, hasiči pořádají společenské akce, i když jich není mnoho, obyvatelé si jejich příspěvku velmi cenní. Dozajista by obci pomohl funkční hostinec, kde by se lidé mohli scházet i mimo společenské akce. Ale přímo o tvorbě kolektivního sociálního kapitálu se hovořit nedá, spíše v obci bude převažovat tvorba individuálního sociálního kapitálu. I přes to, že si lidé cenní přínosu hasičů i myslivců, na spolkových činnostech se podílí menší počet členů. Dalo by se říci, že menší aktivní skupina lidí, kterým záleží na společenském životě v obci.

5.7 Obec Podolí I

Populačně největší obcí v řešeném území je obec Podolí I, obec rozkládající se na pravém břehu řeky Vltavy u Podolského mostu. I v této obci probíhal nejdříve rozhovor s místním představitelem obce, starostou panem Vladislavem Michalem. Starosta je u své funkce již devátým rokem, tedy třetí volební období. Jeho hlavním důvodem, proč se rozhodl kandidovat do obecního zastupitelstva, byl zájem již od mládí o komunální politiku a obec Podolí I. K vzetí funkce starosty ho vedla zejména podpora občanů z obce. Z celého rozhovoru bylo na panu starostovi vidět, že jeho pohled na obec je rozumný a nikterak přehnaný a je si vědom nejen silných stránek obce, které by chtěl za svého volebního období aspoň udržet v takové míře jako dosud, ale také těch slabých, které bohužel dle svých slov: „*Obec to nemá možnost moc ovlivnit*“ (starosta obce Podolí I). Absence mateřské školky, která se nachází v nedalekých obcích, proto by její zřizování bylo poněkud zbytečné, či hustá silniční doprava, díky dopravnímu tahu spojující města Písek – Tábor.

Obec Podolí I je vnímána dotázanými respondenty jako středně velká obec. „*Postavení je srovnatelné s obcemi stejné velikosti, není ničím výjimečné*“ (obyvatel 4 – Podolí I). „*Postavení obce mezi ostatními obcemi a v rámci okresu je podle mě průměrné*“ (obyvatel 2 – Podolí I). „*Běžná nestřediskovou obec, která si žije svým běžným vesnickým životem*“ (předseda mysliveckého spolku Jižiny Podolí I). Vyskytl se zde i názor, který si myslí, že postavení obce v rámci okresu je na dobré úrovni, zejména z důvodu kvalitní práce zastupitelstva: „*Neumím to dost dobře posoudit, ale myslím si, že velmi záleží na osobnosti starosty i práci celého zastupitelstva. Postavení naší obce si myslím, že je dobré*“ (obyvatel 1- Podolí I). Ve srovnání s okolními obcemi je zde ale zejména společenský život o poznání aktivnější. Hlavně k tomu přispívá existence 3 volnočasových spolků, sboru dobrovolných hasičů, mysliveckého spolku a sportovního celku, kteří se snaží podílet na dění v obci a nabízet místním občanům kulturní vyžití. Obec všechny tyto spolky finančně podporuje. Výše příspěvku na činnost je dle poměrného zastoupení členů ve spolku, kteří mají trvalé bydliště na území obce. Částky se pohybují od 5 do 20 tisíc Kč. Když má spolek více než 75 % členů s trvalým pobytem v obci, dostane 20 tisíc Kč, když 75-50 % tak 15 tisíc Kč, 50-25 % 10 tisíc Kč a když méně než 25 % tak 5 tisíc. Místní sbor dobrovolných hasičů spadá do první kategorie, myslivecký a sportovní spolek do kategorie třetí. Zároveň mají spolky k dispozici k pronajmutí kulturní prostory, jejichž nájem mají levnější, než je nabízen ostatním.

Tabulka 9 - Silné a slabé stránky obce dle respondentů v obci Podolí I

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Vedení obce - Dobrá poloha - Zájem o stavební parcely - Dobré dopravní spojení – Písek – Milevsko – Tábor - Rekreační oblast - Blízko do škol - Příroda - hodně zalesněná oblast - Aktivní obec - Dobrá občanská vybavenost vzhledem k velikosti obce - Příznivá věková struktura 	<ul style="list-style-type: none"> - Absence mateřské školy – nutnost dojíždět - Do okresních měst relativně daleko na denní dojíždění - Chybí kanalizace - Hustá silniční doprava - Nedostatek volných stavebních parcel - Absence pracovních míst

Zdroj: vlastní výzkum

Prvním volnočasovým spolkem na území obce je sbor dobrovolných hasičů, SDH Podolí I. Tento spolek byl již založen na konci 19. století, v roce 1895. V současné době má spolek celkem 85 členů. Toto poměrně velké číslo je dáno tím, že ve sboru fungují družstva mužů, žen ale i dětský sbor. Dle slov starosty hasičů, počet členů v poslední době spíše klesá, jelikož v poslední době zaznamenal sbor úbytek členů z důvodu úmrtí. Činnost sboru v obci je poměrně aktivní, snaží se pomáhat obci a místním občanům když je potřeba. Tato pomoc, když se nejedná o akutní situaci, je nejčastěji ve formě veřejně prospěšných brigád, které nejsou pořádány pravidelně, ale jen když je potřeba. Dále se sbor účastní okrskových hasičských soutěží, dětský sbor se 2x ročně účastní celostátní hasičské soutěže. Tato aktivní účast na hasičských soutěžích svědčí o dobré reprezentaci obce i na celostátní úrovni. Sbor také pořádá pro místní občany společenské akce. Těmito akcemi jsou hasičský ples, pouťové oslavy, posvícenská zábava, pořádání letního dětského tábora. Průměrná účast na těchto akcích je zde kolem 130 návštěvníků, kteří jsou i z okolních obcí, nejenom z obce Podolí I. I přes tuto aktivní činnost je starosta SDH názoru, že spolek byl v minulosti více aktivní než v současné době, z důvodu více volného času jeho členů. Spolek je financován z vlastní činnosti, kterým je pronájem hasičské hospody a sběr železného šrotu, a příspěvkem od obce, který je ročně 20 tisíc Kč. O budoucnost sboru starosta hasičů starost nemá, i z důvodu existence dětského sboru, jehož členové by měli být v budoucnu tahouny celého sboru.

Obrázek 21: Budova SDH Podolí I

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Obrázek 22: Kulturní dům v obci Podolí I

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Druhým volnočasovým spolkem na území obce je sportovní klub, oficiálním názvem Sportovní spolek Podolí I. Tento spolek je velmi mladý, protože jeho vznik byl teprve v roce 2007 a funguje tedy teprve 8 let. Spolek má v současné době 50 členů a každým rokem přibude kolem 2-3 nových členů. I když oficiální název spolku napovídá k registrované sportovní činnosti spolku, ve skutečnosti tomu tak není. Hlavní činností spolku či jeho účelem

je, dle slov předsedy spolku, stmelení obce dohromady. Avšak působnost sportovního spolku se soustředí zejména do místní části obce Rastory, tudíž se dá předpokládat, že slova předsedy spolku jsou mířena na stmelení obyvatel této místní části, nikoli celé obce. Činností spolku je hlavně pořádání společenských akcí pro občany. Těmito akcemi jsou pořádání pout'ové zábavy, dětský den, různé plesy (např. pyžamový ples), pálení čarodějnic či pořádání sportovních turnajů (např. pingpongový, nohejbalový turnaj). Akce jsou pořádány zejména v budově s názvem Koliba (viz. Obrázek 23), která má kapacitu 60 lidí, nebo v jejím blízkém okolí. Protože návštěvnost akcí je kolem 80 návštěvníků, i lidmi z okolních obcí, většinou kapacita budovy nestačí. I když je spolek velmi mladý, dle slov předsedy spolku byl spolek na začátku aktivnější než v současné době. Spolek se snaží i pořádat veřejně prospěšné brigády, které se orientují na část obce Rastory, kde se spolek snaží angažovat dle slov předsedy spolku následovně: „*Snažíme se udržívat místní náves, staráme se o kapličku a také o Kolibu*“ (předseda sportovního klubu Podolí I). Financování spolku je převážně z vlastních zdrojů, z výdělku z plesů, a také z příspěvku obce Podolí I.

Obrázek 23: Budova sportovního klubu tzv. Koliba

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Obrázek 24: Sportovní hřiště v obci Podolí I

Zdroj: vlastní foto (pořízeno 5. 6. 2015)

Třetím a zároveň posledním spolkem angažujícím se na území obce je myslivecký spolek, oficiálním názvem myslivecký spolek Jižiny Podolí I. Tento spolek vznikl v roce 1993, když byl rozdělen větší spolek na dva menší, na myslivecký spolek Jižiny Podolí I a myslivecký spolek Lišák Jetětice. Spolek má aktuálně 20 členů, což je počet stanoven spolkem na počet hektarů, které spolek spravuje. V současné době je tedy stav členů plně naplněn a ročně nemá spolek přírůstek členů. Spíše se v průměru 10 let promění 2 členové spolku. Náplní činnosti spolku je myslivost jako ochrana přírody a volně žijící zvěřiny, tedy všeobecně výkon práva myslivosti. Dále se na dění v obci spolek podílí pořádáním kulturních

akcí, kterými jsou myslivecký ples a sraz členů honebního společenstva. Zejména myslivecký ples je hojně navštěvován, účast na tomto plese je největší ze všech akcí pořádaných spolky. Návštěvnost se pohybuje od 160 do 200 návštěvníků, kteří jsou i ze širokého okolí. V neposlední řadě pořádá spolek veřejně prospěšné brigády pro obec, budování oplocenek, sběr kamene na obecních loukách či ošetřování lesních porostů a plodin. Činnost spolku vnímá předseda mysliveckého spolku Jižiny Podolí I následovně: *„Činnost vnímám jako spolkovou činnost lidí, kteří mají společného koníčka. Je to hodně práce, hodně časového zatížení, je to koníček. Stmeluje to určitou skupinu lidí, kteří mají stejný cíl a jsou kamarády.“* Činnost spolku je financována z hlavní činnosti spolku, což je prodej ulovené zvěřiny a výtěžek z mysliveckého plesu, dále z příspěvku od obce na činnost spolku.

Na území obce Podolí I působí celkem tři volnočasové spolky a všechny se snaží působit aktivně. Nabízí se zde podobnost s další obcí v řešeném území, obcí Oslov, kde se na území také nacházejí spolky, myslivecký, sportovní a hasičský. Avšak na rozdíl od obce Oslov, spolky v obci Podolí I mezi sebou většinou nespolupracují, spíše by se dalo říci, že hasičský a sportovní spolek si navzájem konkurují. Tento názor plyne z faktu, že sportovní klub soustředí svou činnost jen na území místní část obce Rastory, zato sbor dobrovolných hasičů na území obce Podolí I. Tato rivalita plyne i z názoru předsedy sportovního klubu: *„Sportovní klub působí především na území části obce Rastory a občas jsou boje mezi Podolím a Rastorou. Jediný děláme akce pro děti a že ceny zaplatíme ze svého, to už nikdo nevidí“*. Myslivecký spolek stojí mimo tuto rivalitu. Přesto se dá hovořit o sociálním kapitálu kolektivním, protože spolky se snaží svou činností přispívat k lepšímu životu všech místních obyvatel. O kolektivním sociálním kapitálu dle Putnama (viz kap. 2.2.3), dle mého, se dá hovořit v případě působnosti mysliveckého spolku. O sociální kapitál dle Coleman (viz. kap. 2.2.2) se jedná v případě sboru dobrovolných hasičů a sportovního klubu, které se sice mohou snažit dělat aktivity pro celé území obce Podolí I, ale přesto je evidentní rozdíl mezi obcí Podolí I, kde působí hasiči, a její místní částí Rastory, kde působí sportovní spolek. O tomto faktu svědčí také přesvědčivé zjištění, že někteří dotázaní respondenti v obci Podolí I ani o existenci sportovního klubu neví.

I když pomineme tuto rivalitu spolků, všichni dotázaní respondenti jsou názoru, že spolky přispívají k rozvoji obce. *„Určitě ano. Reprezentace obce např. v hasičském sportu. Spolky vytvářejí kulturního dění v obci. Dále si myslím, že spolky sblížují lidi“* (obyvatel 2 – Podolí I). *„Ano, podporují pospolitost a spolupráci mezi občany“* (obyvatel 3 – Podolí I). *„Ano, svoji činností, nebylo by tu takové kulturní vyžití a lidé by sem nejezdili. Čím víc lidí spolupracují a dělají spolu na nějakých akcích, tak spolu více drží“* (předseda Sportovního

klubu Podolí I). Přímě o doslovném rozvoji se hovořit se nedá, jelikož rozvoj by měl obsahovat všechny složky, které popisují ve své publikaci Horáková, Fialová (2014). Ale o příspěvek spolků k rozvoji obce se nepochybně jedná.

5.8 Srovnání obcí

Jak je z výše uvedených podkapitol zřejmé, ve všech 7 obcích hrají volnočasové spolky významnou roli. V každé obci se nějaký spolek aktivně angažuje, v drtivě většině se jedná o sbor dobrovolných hasičů. Tyto spolky jsou i z historického hlediska kulturním hybatelem v obcích. Co se týče celkové aktivity, která je organizována volnočasovými spolky, daly by se obce v řešeném území rozdělit do 3 skupin, nadprůměrné, průměrné a podprůměrné.

Tabulka 10 – Aktivita volnočasových spolků v řešeném území

Aktivita spolků	Obce
Nadprůměrná	Kučeř, Oslov, Podolí I
Průměrná	Jetětice, Zvíkovské Podhradí
Podprůměrná	Květov, Temešvár

Zdroj: vlastní výzkum

Do první skupiny by patřily obce Oslov, Podolí I a Kučeř. U obcí Oslov a Podolí I je to dáno existencí 3 volnočasových spolků, kterými jsou sbor dobrovolných hasičů, sportovní klub a myslivecký spolek. Všechny tyto spolky se aktivně podílejí na životě ve svých obcích. Aktivita se projevuje zejména pořádáním kulturních akcí, konáním veřejně prospěšných brigád a reprezentace obce při účasti na soutěžích. Do této kategorie spadá dozajista i obec Kučeř, i když se zde aktivně angažuje o jeden spolek méně než v předešlých dvou obcích. Těmito spolky jsou sbor dobrovolných hasičů SDH Kučeř, fungující jako oficiální spolek, a Svaz žen, který funguje jako neoficiální spolek. Mezi těmito spolky funguje, na základě pořízených rozhovorů, výborná spolupráce a občanům obce nabízejí pestré škálu kulturního využití v obci. Svaz žen se podílí zejména na organizaci a přípravě společenských akcí, sbor dobrovolných hasičů se také podílí na společenských akcích, pořádá veřejně prospěšné brigády, čímž se snaží pomáhat občanům i samotné obci. V této obci je evidentní kolektivní, přemostující sociální kapitál (viz. kap. 2.2.4)

Do druhé kategorie, kde se dá aktivita volnočasových spolků označit za průměrnou, spadají obce Jetětice a Zvíkovské Podhradí. V obou obcích se snaží aktivně podílet na životě v obci dva volnočasové spolky, a to sbor dobrovolných hasičů a myslivecký spolek. V obci Jetětice převládá aktivita místního sboru dobrovolných hasičů nad mysliveckým spolkem. Je to dáno zejména tím, že myslivecký spolek v současné době nepořádá společenské akce. Tuto absenci se obci snaží vynahrazovat pořádáním brigád, které přispívají k ochraně a zlepšování prostředí v okolí i uvnitř obce. SDH je v obci aktivnější zejména proto, že přidává ke své činnosti i pořádání společenských akcí pro občany. V obci Zvíkovské Podhradí je tomu podobně, jelikož místní SDH je aktivnější než druhý volnočasový spolek působící na území obce, kterým je myslivecký spolek Zvíkov – Soutok. Hlavním důvodem je soustředění většiny akcí mysliveckého spolku na území vedlejší obce Oslov. Na druhou stranu, největší akce, kterou spolek pořádá je myslivecký ples, je soustředěna na území obce Zvíkovské Podhradí. Místní SDH se snaží pořádat společenské akce, pomáhá obci v rámci nárazových veřejně prospěšných brigád a zároveň reprezentuje obec účastí v hasičských soutěžích, zejména účastí na Vltavském poháru. Spolku škodí ta skutečnost, že se na aktivitě spolku snaží aktivně účastnit zejména starší členové, mladší generaci, dle slov starosty SDH, musí k aktivitě často přemlouvat. Celkově se proto dá aktivita volnočasových spolků v obci shrnout jako průměrná.

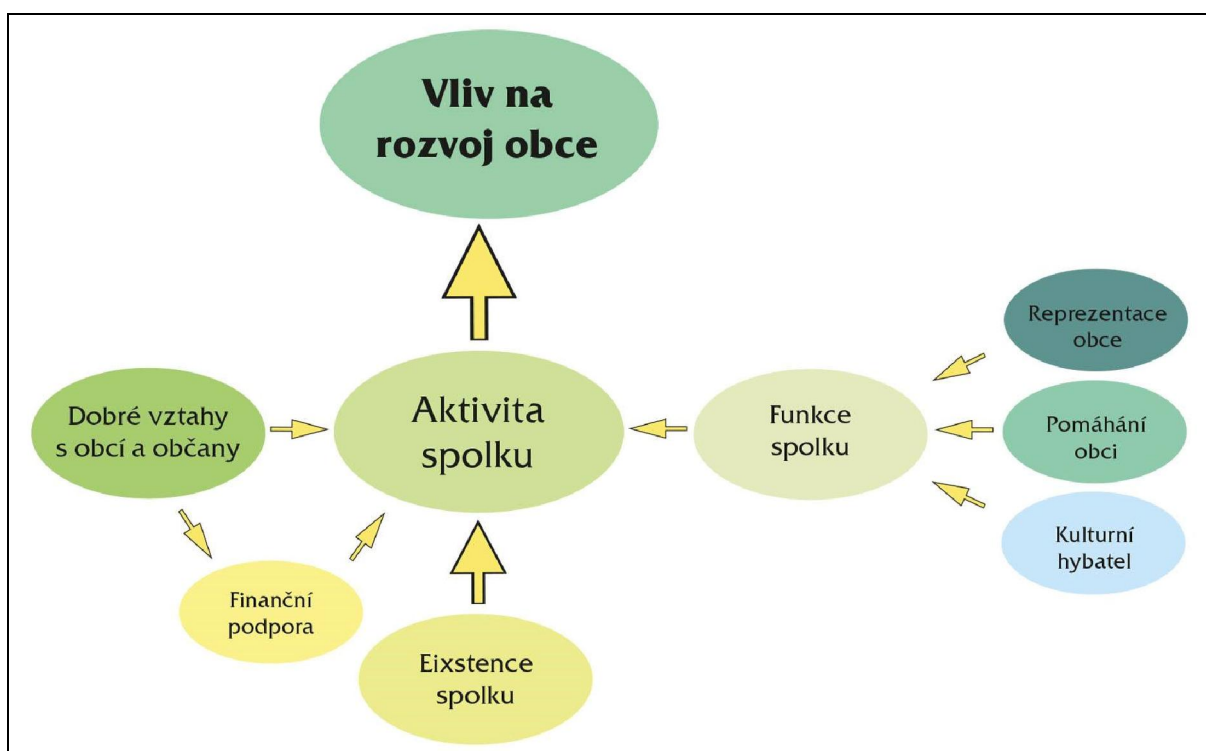
Do poslední kategorie spadají obce, které jsou v řešeném území populačně nejslabší, Květov a Temešvár. V obou těchto obcích se snaží angažovat jenom jeden volnočasový spolek, sbor dobrovolných hasičů. Bohužel aktivita těchto spolků výrazně zaostává za ostatními obcemi v řešeném území. V obci Temešvár se spolek snaží angažovat aspoň tím, že pomáhá obecnímu úřadu při organizování společenských akcí pro obyvatele. Spolek sám společenské akce nepořádá, nepořádá ani veřejně prospěšné brigády. Spolek má pouze 12 členů, u obyvatel chybí zájem o to být členem spolku. U obce Květov je situace o něco lepší. Místní SDH se snaží pomáhat obci ve formě brigád a snaží se pořádat i nějaké společenské akce pro občany. Akcí není mnoho a jejich návštěvnost také není příliš vysoká. Členové sboru nejsou tak aktivní jak by bylo potřeba, ale starosta SDH věří, že po současné době útlumu sboru, bude v budoucnu činnost sboru větší a aktivnější než je tomu nyní.

5.9 Schéma vlivu spolkových aktivit na rozvoj obce

Výsledné schéma (viz. Obrázek 25) znázorňuje vliv spolkových aktivit na rozvoj obce. Toto schéma vzniklo na základě výsledků terénního šetření. Je zřejmé, že spolek musí prokazovat nějakou aktivitu, aby mohl mít vliv na rozvoj obce. Jen samotná existence spolku nevypovídá o jeho aktivitě. Neaktivní spolek bude jen stěží ovlivňovat dění v obci a její budoucí vývoj, neboť jak říká staročeské pořekadlo, bez práce nejsou koláče.

Obrázek 25: Schéma vlivu spolkových aktivit na rozvoj obce

Zdroj: vlastní výzkum

Aktivita volnočasového spolku v obci se skládá z několika složek. První a zároveň nejdůležitější složkou je existence spolku. Pokud by spolek neexistoval, nemohl by být aktivní.

Druhou složku tvoří funkce samotného spolku. Tyto funkce jsou celkem tři. První funkcí je reprezentace obce. Spolek svou činností reprezentuje obec navenek, dává o ní vědět za hranice katastrálního území obce. Příkladem reprezentace obce je např. účast sboru dobrovolných hasičů na hasičských závodech nebo utkání sportovního klubu mimo svou obec. Druhou funkcí spolku je pomoc obci. Touto pomocí se rozumí pomoc obci jako celku či jejím občanům. Ta může být v rámci veřejně prospěšných brigád (např. sběr šrotu, sběr

kamene na obecních pozemcích, úklid obecních prostor) či pomoc občanům v nouzových situacích (např. při povodních). Třetí, zřejmě nejdůležitější, funkcí spolku je funkce kulturního hybatele v obci. Spolky se starají v obcích o kulturní život, nejčastěji pořádáním společenských akcí. Jak se vyslovila většina respondentů při terénním šetření, bez činnosti spolků by se v obcích nic nedělo a bylo by zde mrtvo.

Třetí složkou, která pomáhá k aktivitě spolku v obci, jsou dobré vztahy s vedením (starostou a zastupitelstvem) a občany obce. Vedení obce má na činnost spolků velký vliv. Ve většině případů vlastní pozemky, na kterých spolky provozují svou činnost, a prostory, ve kterých spolky mají své sídlo a kde pořádají společenské akce pro obyvatele obce. Spolky se snaží udržovat i dobré vztahy s občany obce, kteří jim často pronajímají své pozemky, jako např. pozemky mysliveckým spolkům. S touto složkou souvisí i poslední složka, finanční podpora. V současné době jde těžko vykonávat spolkovou činnost bez finanční podpory od obcí. Ve většině případů obce pravidelně na činnost spolků nepřispívají, spíš jde o jednorázové příspěvky, zejména při větších finančních nákladech. Finanční podporu spolkům občas poskytnou i samotní občané ve formě sponzorského daru. Ale je evidentní, že bez dobrých vztahů by spolkům byl jen těžko poskytnut nějaký finanční dar.

Přítomnost všech těchto složek u činnosti spolku vypovídá o jeho velmi dobré aktivitě. Je tedy zřejmé, že tato činnost bude mít vliv na potenciální rozvoj dané obce.

6. Závěr

Diplomová práce se zabývala vlivem volnočasových aktivit na rozvoj nejmenších sídelních jednotek, obcí ve středním Povltaví. Stěžejní částí celé diplomové práce bylo terénní šetření a prezentace výsledků tohoto šetření, které jsou uvedeny v kapitole 5.

Hlavním cílem diplomové práce bylo pokusit se nalézt souvislosti mezi úrovní společenského života a dalšími socioekonomickými jevy na úrovni vybraných obcí.

Diplomová práce naznačuje, jak význam volnočasových aktivit s postupem času klesá a společnost jim už nepřikládá tak velkou váhu, jako tomu bylo dříve, kdy účast a aktivita ve spolcích byla považována až za prestižní. Lidé se soustředí spíše na své zájmy. Hlavních důvodů neangažovanosti je hned několik. Prvním důvodem je velké pracovní vytížení. Lidé tráví ve svém zaměstnání stále více a více času a na angažování se na činnosti spolku jim dle svých slov již nezbyvá žádný čas. Dalším důvodem je, že členové svůj volný čas věnují své rodině. Jak je patrné i z terénního šetření, mladá generace již většinou nemá takový zájem podílet se na spolkové činnosti. Členové starší generace, která spolky podporovala v minulosti, jsou již v dnešní době většinou rodiči na plný úvazek a snaží se svůj volný čas strávit s rodinou. Dalším důvodem je fakt, že členové mají i jiné koníčky a zájmy, než je činnost ve spolku. V dnešní době moderních technologií již u mladé generace převládá spíše pasivní trávení volného času (Arai, Pedlar 2003), jako je například hraní počítačových her, „boom“ poslední doby komunikace na sociálních sítích či sledování televize. Posledním důvodem je dle mého názoru všeobecná ztráta zájmu o spolkovou činnost, společnost se individualizuje. Podle autorů Smutek, Smutková (2015) s tím souvisí rozpad institucí sociability, tedy mechanismů sloužících k přizpůsobení životu ve společnosti, které jsou založeny na schopnosti se sdružovat. V dřívější době byla sociabilita založena na primárních mechanismech (rodina, přátelství), ale s nástupem moderní doby se tyto mechanismy začínají vytrácet (Smutek, Smutková 2015). Člověk má již ze své lidské podstaty potřebu se sdružovat a i přes technologické a společenské změny by tato potřeba neměla zmizet (Pokorný 2005). Moderní doba ale způsobuje, že člověk tuto svoji lidskou potřebu často uspokojuje v rámci vztahů virtuálních, čímž ale dochází k erozi přátelství z toho důvodu, že stovky virtuálních přátel nenahradí vztahy reálné, které člověku umožní využít vzájemné služby v těžké životní chvíli (Smutek, Smutková 2015).

Trend posledních let, tedy úpadek spolkové činnosti zejména v nejmenších sídelních jednotkách, může mít pro některé obce až fatální důsledky, jelikož spolky vždy byly na vesnici kulturním hybatelem zajišťující kulturní život v obci. S postupným útlumem těchto

aktivit bude společenské dění v obcích stále menší a menší a život na obci bude z tohoto důvodu upadat. Tento fakt bude mít za následek postupný úpadek celých obcí, které již nebudou mít lidem co nabídnout, zájem o ně bude nulový a bude zde velké riziko jejich vymírání. Proto si osobně myslím, že je v zájmu samotných obcí a jejich obyvatel angažovat se na spolkovém životě a podporovat tyto spolky. Udržovat v obci nějaký život je zejména v režii volnočasových spolků, jelikož to vyžaduje účast většího množství lidí, kteří se na tom budou podílet. Jedinec sám nic nezmůže. Zde si dovolím opět zmínit Hanifana (1916), který tvrdil, že jedinec ponechaný jen sám sobě, je společensky bezmocný. Život v obci by měl být aktivní, protože právě aktivní společenský život v obci by mohl být atraktivní pro potencionální nové rezidenty, díky kterým by obec mohla populačně růst.

V této práci bylo stanoveno několik dílčích cílů:

- *Zmapovat nabídku volnočasových aktivit v obcích středního Povltaví.*

Nabídka volnočasových aktivit v řešeném území byla úspěšně zmapována. V řešeném území je celkem 13 volnočasových spolků, které se snaží nějakým způsobem aktivně podílet na dění v obci (viz. Tabulka 10). Nejvíce těchto spolků působí na území obcí Oslov a Podolí I. V těchto obcích jsou tři volnočasové spolky, místní sbor dobrovolných hasičů, myslivecký spolek a sportovní klub. Nejméně aktivních spolků mají v obcích Temešvár a Květov, v každé této obci funguje pouze jediný spolek, a to sbor dobrovolných hasičů. Počet těchto spolků v jednotlivých obcích je také graficky znázorněn v mapě, která se nachází v příloze práce (viz. Příloha 5).

- *Posoudit, jaký vliv mají volnočasové aktivity na rozvoj jednotlivých obcí.*

Z výsledků diplomové práce lze vyvodit, že vliv na rozvoj obcí volnočasové spolky dozajista mají. Samostatná činnost jednotlivých spolků se ale označit za rozvoj obcí nedá. Dle definice rozvoje od Horákové, Fialové (2014) by měl rozvoj zahrnovat více komponentů dohromady, a to ekonomické, sociální, psychologické a environmentální. Činnost jednotlivých spolků má vliv na jednotlivé komponenty, ale ne na všechny z nich. Činnost spolků má vliv na sociální, psychologickou i environmentální složku, naopak schází složka ekonomická. Ta se ovšem u spolků zpravidla nepředpokládá, jelikož funkcí spolků je zejména reprezentace obce, pomoc obci a být kulturním hybatelem v obci (viz. Obrázek 25). Vliv jednotlivých volnočasových aktivit na rozvoje daných obcí byl interpretován v rámci kapitoly 5. V této kapitole byl na konci analýzy každé obce posouzen vliv jednotlivých spolků na rozvoj dané obce.

Je ovšem důležité si uvědomit, že i případná velká aktivita spolků nemusí automaticky znamenat rozvoj obce. Spolky jsou sice v obci podstatnou a důležitou součástí téměř většiny

obcí, ale nejsou tím hlavním hybatelem, který by určoval směr vývoje obce. Na lokálních úrovních je tímto aktérem starosta a zastupitelstvo obce, kteří rozhodují o způsobu hospodaření obce (Bernard 2011, v Horáková, Fialová 2014). Velmi podstatné je také složení zastupitelstva obce, jak jeho členové vnímají danou obec, jakým směrem chtějí rozvoj směřovat a co si představí pod slovem rozvoj. Zda v něm jsou lidé, kteří usilují o modernizaci prostředí nebo ti, kteří preferují tradiční spíše zemědělský způsob života. Toto jsou vše podstatná fakta, která rozhodují o budoucnosti dané obce (Horáková, Fialová 2014). Volnočasové spolky jsou důležitou součástí obce a jejich činnost může přispívat k rozvoji obce, ale jak již bylo řečeno, hlavním aktérem jsou volení představitelé obce.

- Zjistit, jak se volnočasové spolky angažují v jednotlivých obcích. Samotná existence volnočasového spolku nevypovídá o jejich aktivitě.

V diplomové práci se podařilo zjistit, jak se jednotlivé volnočasové spolky aktivně podílejí na životě v jednotlivých obcích (viz. kap. 5). Jak již bylo napsáno v popisu tohoto cíle, samotná existence volnočasového spolku nevypovídá o tom, jak je spolek aktivní. Můžeme si uvést příklad na obcích Kučeř a Temešvár. V každé obci funguje jeden oficiální volnočasový spolek a to sbor dobrovolných hasičů. Nebudeme brát v úvahu neoficiální spolek žen v Kučeři, který se účastní přípravy společenských akcí. Sbor dobrovolných hasičů v Kučeři se snaží velmi aktivně podílet na dění obci, pořádá poměrně velké množství společenských akcí a pořádá veřejně prospěšné brigády v obci. V obci Temešvár sbor dobrovolných hasičů sám společenské akce nepořádá, maximálně se spolupodílí na akcích pořádaných obcí a v současné době ani nepořádá brigády, které by pomáhaly zvelebovat prostředí v obci. Je zde sice rozdíl v počtu členů, ale rozdílnost v aktivitě příkládám zejména snaze členů aktivně se účastnit na činnosti spolku. Ve srovnání těchto dvou spolků je snaha jejich členů diametrálně odlišná.

- Zjistit, zda se liší vliv volnočasových aktivit na obou březích Vltavy? Zda v řešeném území funguje řeka Vltava jako bariéra.

Co se týče rozdílnosti volnočasových aktivit na obou březích Vltavy, z výsledků práce vyplývá, že z tohoto hlediska v řešeném území řeka Vltava nemá funkci bariéry. Vliv volnočasových aktivit v jednotlivých obcích se spíše liší v porovnání jednotlivých obcí, ale že by byl pozorovatelný rozdíl ve srovnání obou břehů Vltavy, se říci nedá. Spíše jsou oba břehy poměrně srovnatelné. Na obou se nachází obec s nadprůměrnou aktivitou volnočasových spolků (Oslov, Podolí I) i obec s podprůměrnou aktivitou volnočasových spolků (Temešvár, Květov). Nebyla zjištěna spolupráce, která by panovala mezi volnočasovými spolky, které

sídlí na rozdílných březích řeky Vltavy. O spolupráci mezi spolky se dá hovořit jen na úrovni samotných obcí.

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit roli volnočasových spolků na rozvoj malých venkovských obcí. Tyto spolky zde mají velkou a dá se říci, že i nezastupitelnou funkci. Z výsledků práce je vidět rozdíl na společenském životě a spokojenosti občanů v obcích, kde je spolková aktivita na vysoké úrovni a kde spolková aktivita prakticky neexistuje. Výsledky této práce mohou být přínosné pro samotné obce i volnočasové spolky. Byly zde nastíněny pohledy na samotné volnočasové spolky, silné a slabé stránky obce z pohledu místních obyvatel. Tyto výsledky práce mohou sloužit jako eventuální inspirace při úvahách o budoucím rozvoji obce, tak i případnému zlepšení činnosti volnočasových spolků.

Seznam literatury a zdrojů

- AKÇOMAK, I. S.** (2011): Social Capital of Social Capital Researchers. Review of Economics and Institutions, Middle East Technical University, Ankara, 2, č. 2, 28 s. Dostupné na: WWW: <http://www.rei.unipg.it/rei/article/view/32/47> [cit. 22. 10. 2014]
- ARAI, S., PEDLAR, A.** (2003): Moving beyond individualism in leisure theory: a critical analysis of concepts of community and social engagement. Leisure Studies, 22, č. 3, s. 185 – 202.
- BINEK, J. A KOL.** (2009): Synergie ve venkovském prostoru: Aktéři a nástroje rozvoje venkova. GaREP Publishing, Brno, 96 s.
- BOURDIEU, P.** (1986): The forms of capital. In: Richardson, J. G.(eds.): Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Greenwood Press, New York, s. 46 – 58.
- BRAMOULLÉ, Y., SAINT-PAUL, G.** (2004): Social Networks and Labor Market Transitions. IZA Discussion Paper, č. 1215, 36 s. Dostupné na: WWW: http://idei.fr/doc/wp/2004/social_networks.pdf [cit. 12. 11. 2014]
- COLEMAN, J. S.** (1988): Social Capital and the Creation of Human Capital. American Journal of Sociology, 94, s. 52 – 120.
- COLEMAN, J. S.** (1990): Social capital. In: Coleman, J. S. : Foundations of Social Theory. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, London, s. 300 – 321. Dostupné na: WWW: <http://sisphd.wikispaces.com/file/view/Coleman-Foundations+of+Social+Theory-ch+12.PDF> [cit. 22. 8. 2014]
- CONRAD, D.** (2007): Defining social capital. Electronic Journal of Sociology, č. 1. Dostupné na: WWW: http://sociology.org/content/2007/___contrad_social_capital.pdf [cit. 22. 8. 2014]
- HANIFAN, L. J.** (1916): The rural school community center. Annals of the American Academy of Political and Social Science, 67, s. 130 – 138. Dostupné na: WWW: <http://www.jstor.org/stable/1013498> [cit. 7. 10. 2014]
- HARTL, P.** (1997): Komunita občanská a komunita terapeutická. Sociologické nakladatelství, Praha, 222 s.

- HILLERY JR., G. A.** (1955): Definitions of Community: Areas of Agreement. *Rural Sociology*, 20, č. 2, s. 111 – 123. Dostupné na: WWW: http://chla.library.cornell.edu/cgi/t/text/pageviewer-idx?c=chla&cc=chla&idno=5075626_4306_002&node=5075626_4306_002%3A4.3&frm=frameset&view=image&seq=23 [cit. 15. 1. 2015]
- HENDL, J.** (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Portál, Praha, 408 s.
- HODAŇ, B., DOHNAL, T.** (2008): Rekreatologie. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 282 s.
- HOFBAUER, B.** (2004): Děti, mládež a volný čas. Portál, Praha, 174 s.
- HORÁKOVÁ, H., FIALOVÁ, D.** (2014): Transformace venkova. Turismus jako forma rozvoje. Aleš Čeněk, Plzeň, 398 s.
- CHARVÁT, V.** (2013): Chataření v okolí Vodní nádrže Orlik – územní struktura, rozvojové problémy a jejich řešení. Bakalářská práce, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 89 s.
- KŮSOVÁ, T.** (2013): Volný čas a sociální kapitál: prostorová diferenciace spolkové aktivity v Česku. *Geografie*, 118, č. 4, s. 372 – 391.
- LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H.** (1996): Velký sociologický slovník. Karolinum, Praha, svazek 1. A – O. 747 s., svazek 2. P–Ž. s. 749 – 1627.
- MAJEROVÁ, V., KOSTELECKÝ, T., SÝKORA, L. a kol.** (2011): Sociální kapitál a rozvoj regionu: Příklad kraje Vysočina. Grada Publishing, Praha, 224 s.
- PATOČKOVÁ, V.** (2014): Volný čas jako kulturní fenomén. Disertační práce, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 131 s.
- PERLÍN, R.** (2015): Jak přistupovat k rozvoji venkova. Příspěvek na semináři Venkov 2015. Dostupné na: WWW: <http://geography.cz/wp-content/uploads/2015/02/Perl%C3%ADn-venkov-2015.pdf> [cit. 21. 4. 2015]
- PILEČEK, J.** (2010): Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. *Geografie*, 115, č. 1, 64 – 77 s.
- PEHE, J.** (2000): Participace občanů na věcech veřejných. In Halík, T. (eds): *Filantropie v České republice a účast občanů na věcech veřejných: soubor esejí*. Open Society Fund, Praha, s. 31 – 40. Dostupné na: WWW: <http://www.pehe.cz/clanky/2000/participace-obcanu-na-vecech-verejnych> [cit. 21. 11. 2014]

- POKORNÝ, L.** (2005): Jak informační technologie působí na vztahy mezi lidmi. KIVI: Knihovnictví a Informační věda informuje. Dostupné na: WWW: <http://www.phil.muni.cz/kivi/clanky.php?cl=51> [cit. 20. 6. 2015]
- PUTNAM, R. D.** (1995): Bowling alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6, s. 65 – 78
- PUTNAM, R. D.** (2000): *Bowling Alone: The Collapse and revival of American community*. Simon and Schuster, New York, 541 s.
- RAKUŠANOVÁ, P.** (2003): Třetí sektor a občanská participace v České republice. *Naše společnost* 1, č. 3 – 4, s. 31 – 34.
- ŘIHÁČEK, T., HYTYCH, R.** (2013): Metoda zakotvené teorie. In: Řiháček, T., Čermák I., Hytych, R. (eds.): *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*, Masarykova univerzita, Brno, s. 44 – 74.
- SEDLÁČKOVÁ, M., ŠAFR, J.** (2005): Měření sociálního kapitálu. Koncepce, výzkumné projekty a zdroje dat. *SDA Info*, Sociologický ústav AV ČR, Praha, 1, s. 4 – 11
- ŠAFR, J., HÄUBERER, J.** (2007): Měření přemostujícího sociálního kapitálu: Baterie PSK zjišťující odlišnosti v okruhu přátel. *Data a výzkum – SDA Info*, 1/ 2, Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 85 – 108. Dostupné na: WWW: http://dav.soc.cas.cz/uploads/b5a677659da3940e7aa5a29ff073b96c047ad806_DaV0702_p85_108.pdf [cit. 5. 11. 2014]
- ŠAFR, J., SEDLÁČKOVÁ, M.** (2006): Sociální kapitál. Koncepty, teorie a metody měření. *Sociologické studie*, 7, Sociologický ústav AV ČR, Praha, 93 s.
- SMITH, M. K.** (2007): Robert Putnam, social capital and civic community, the encyclopaedia of informal education. Dostupné na: WWW: <http://infed.org/mobi/robert-putnam-social-capital-and-civic-community/> [cit. 19. 9. 2014]
- SMUTEK, M., SMUTKOVÁ, L.** (2015): Individualizace a racionalizace moderní společnosti jako faktor eroze zabezpečovací funkce rodiny. *Prohuman*. Dostupné na: WWW: <http://www.prohuman.sk/socialna-praca/individualizace-a-racionalizace-moderni-spolecnosti-jako-faktor-eroze-zabezpecovac-funkce-rodiny> [cit. 20. 6. 2015]
- STRAUSS, A., CORBINOVÁ J.** (1999): *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*, Nakladatelství Albert, Brno, 203 s.
- ŠUBRT, J.** (2001): Dramaturgický přístup Ervinga Goffmana. *Sociologický časopis*, 37, č. 2, Praha, s. 241 – 250.
- TAIČMANOVÁ, P.** (2015): *Rozvojový potenciál nejmenších obcí*. Diplomová práce, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 82 s.

- VAHOVSKÁ, H.** (2011): Efektivní trávení volného času. Diplomová práce, Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice, 75 s.
- VÁNĚ, J.** (2012): Komunita jako nová naděje? Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 188 s.
- VESELÝ, A.** (2007): Sociální kapitál v teorii J. Coleman. Socioweb. Dostupné na: WWW: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=296&lst=115> [cit. 28. 8. 2014]
- UPHOFF, N.** (1999): Understanding social capital: learning from the analysis and experience of participation. In: Dasgupta, P., Serageldin, I. (eds.): Social capital: A multiperspective approach. The World Bank, Washington, s. 215 – 249. Dostupné na: WWW: http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic980025.files/Wk%206_Oct%207th/Uphoff_2000_Understanding_Soc_Capital.pdf [cit. 5. 10. 2014]
- ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M.** (2012): Výkladový slovník cestovního ruchu. Linde, Praha, 776 s.
- ZIMA, P.** (1999): Komunita a komunikace = Community and communications. Sofis, Praha, 212 s.

Internetové zdroje

- BOHEMIA YACHT** (2015): Hrad Zvíkov. Dostupné na: WWW: <http://www.bohemiayacht.com/index.php?site=static&staticID=7> [cit. 7. 5. 2015]
- CENTRUM VÝZKUMU GEOGRAFIE VOLNÉHO ČASU.** Volný čas. Dostupné na: WWW: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/geovoc/index.php?scn=read&id=1278024586> [cit. 8. 9. 2014]
- ČESKO JEDE** (2014): Definice: Volný čas. Dostupné na: WWW: <http://www.ceskojede.cz/rubriky/obecne-informace/definice/> [cit. 3. 9. 2014]
- HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY.** Jednotky požární ochrany. Dostupné na: WWW: <http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-sdh-obci.aspx> [cit. 14. 4. 2015]
- INFORMACE O OBCÍCH A MĚSTECH** (2015): Obec Kučeř. Dostupné na: WWW: <http://www.obceamesta.info/obec-mesto/549541/Obec-Kucer.html> [cit. 11. 3. 2015]
- MĚSTA A OBCE** (2015): Obec Oslov. Dostupné na: WWW: <http://mesta.obce.cz/zsu/vyhledat-11322.htm> [cit. 11. 3. 2015]
- MILEVSKEM. CZ** (2014): Jetětice. Dostupné na: WWW: <http://www.milevskem.cz/turistika/nabidka-atraktivit-regionu-milevsko/pametihodnosti-v-obcich-regionu/jetetice> [cit. 11. 3. 2015]

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Volnočasové aktivity. Dostupné na: WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/volnocasove-aktivity.aspx> [cit. 1. 9. 2014]

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Počet obyvatel v obcích ČR. Dostupné na: WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx> [cit. 11. 3. 2015]

NATURA 2000 (2006): Ptačí oblasti. Dostupné na: WWW: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=1804> [cit. 11. 3. 2015]

OFICIÁLNÍ WEBOVÉ STRÁNKY OBCE KVĚTOV (2015): Základní informace. Dostupné na: WWW: <http://obeckvetov.cz/> [cit. 11. 3. 2015]

OFICIÁLNÍ WEBOVÉ STRÁNKY OBCE PODOLÍ I (2015): O obci. Dostupné na: WWW: <http://www.podoli1.cz/obec/o-obci/> [cit. 11. 3. 2015]

OFICIÁLNÍ WEBOVÉ STRÁNKY OBCE TEMEŠVÁR (2015): Základní informace. Dostupné na: WWW: <http://www.temesvar.cz/> [cit. 11. 3. 2015]

OFICIÁLNÍ WEBOVÉ STRÁNKY OBCE ZVÍKOVSKÉ PODHRADÍ (2015): Informace o obci. Dostupné na: WWW: <http://www.zvikovskepodhradi.cz/informace-o-obci/> [cit. 11. 3. 2015]

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADESKÉ STŘEDISKO PRO KULTURU (2014): Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2014. Dostupné na: WWW: http://pisecky.denik.cz/zpravy_region/zamek-orlik-opet-bodoval-letni-operou-na-zvikove-se-filmovalo-20131107.html [cit. 11. 3. 2015]

PŘÍBRAMSKO. EU (2013): Řetězový most u obce Stádlec. Dostupné na: WWW: <http://www.pribramsko.eu/retezovy-most-u-obce-stadlec-pohled-do-historie-4658> [cit. 11. 3. 2015]

SUBURBANIZACE. CZ (2014): Občanská participace. Dostupné na: WWW: http://www.suburbanizace.cz/slovnicek/obcan_participace.htm [cit. 17. 10. 2014]

SVAZ KNIHOVNÍKŮ A INFORMAČNÍCH PRACOVNÍKŮ ČESKÉ REPUBLIKY (2015): Komunita. Dostupné na: <http://www.skipcr.cz/odborne-organy/sekce-verejnych-knihoven/skupina-pro-komunitni-aktivity/komunitni-knihovna> [cit. 13. 2. 2015]

Přílohy

Příloha 1: Otázky k rozhovoru – představitel obcí

- Jak dlouho bydlíte v obci?
- Kolik Vám je let?
- Máte rodinu?
- Jaké byly důvody vašeho přistěhování do obce? (pokud nebydlí v obci od narození)
- Jak dlouho vykonáváte funkci představitele obce?
- Jaké byly vaše důvody ke kandidování do zastupitelstva obce?
- Jaké byly vaše důvody ke vzetí funkce starosty?
- Jak vnímáte vaši obec celkově, v rámci okresu Písek?
- V čem vidíte silné stránky obce? Slabé stránky?
- Jaký je, podle vašeho názoru, společenský život v obci?
- Kolik a jaké volnočasové spolky v obci máte?
- Jak vnímáte aktivitu, činnost těchto spolku? V čem vidíte jejich přínos obci?
- Přispívají k rozvoji obce? Jestli ano, tak jak?
- Podporujete finančně tyto spolky?
- Jakým způsobem probíhá komunikace mezi vedením obce a spolky? Jak často?
- Máte nějaké špatné zkušenosti s funkcí a činností spolků? (témata, na nichž se se spolky neshodnete)
- Má obec z existence a činnosti těchto spolku nějaký profit? (finanční, spokojenost občanů, atd.)
- Účastníte se osobně akcí, které spolky pořádají?

Příloha 2: Otázky k rozhovoru – představitel volnočasového spolku

- Jak dlouho bydlíte v obci?
- Jaké byly důvody vašeho přistěhování do obce? (pokud nebydlí v obci od narození)
- Kolik Vám je let?
- Máte rodinu?
- Jak vnímáte obec v rámci okresu? A jak ve srovnání s okolními obcemi?
- Jaké si myslíte, že má obec silné/slabe stránky?
- Jak dlouho vykonáváte funkci představitele spolku?
- Čím se váš spolek zabývá?
- Kdy váš spolek vznikl?
- Kolik má váš spolek členů?
- Kolik ročně přibude do spolku členů?
- Proč jste se stal členem spolku?
- Co vás vedlo k tomu, že jste vzal funkci předsedy spolku?
- Jak se podílí váš spolek na dění v obci?
- Pořádá váš spolek nějaké společenské akce? Jestli ano, tak jaké a kolikrát ročně?
- Jaká je občanská účast na těchto akcích?
- Účastní se těchto akcí i lidé z okolních obcí?
- Byly někdy problémy (finanční, lidské) s uspořádáním těchto akcí?
- Jak spolupracujete se zastupitelstvem obce?
- Jak, vy sám osobně, vnímáte činnost vašeho spolku?
- Jak si myslíte, že váš spolek vnímají obyvatelé obce?
- Má váš spolek nějakou negativní zkušenost s vedením obce?
- Má váš spolek nějakou negativní zkušenost s občany obce?
- Myslíte si, že váš spolek přispívá k rozvoji obce? Jestli ano, tak jakým způsobem?
- Pořádá váš spolek veřejně prospěšné brigády pro obec?
- Myslíte si, že z vaší existence a činnosti má obec nějaký profit? (finanční, spokojenost občanů, atd.)
- Jak je financována činnost vašeho spolku?
- Jak byste porovnal aktivitu spolku, když srovnáte současný stav s minulostí?
- Jak se domníváte, že se bude spolek vyvíjet do budoucna?

Příloha 3: Otázky k rozhovoru – obyvatel obce

- Jak dlouho bydlíte v obci?
- (pokud nebydlí od narození) Jaké byly důvody vašeho přistěhování do obce?
- Kolik Vám je let?
- Máte rodinu?
- Jaké je vaše povolání?
- Snažíte se aktivně podílet na dění v obci?
- Jak vnímáte postavení obce v rámci okresu? A jak ve srovnání s okolními obcemi?
- Jaké si myslíte, že má obec silné/slabé stránky?
- Myslíte si, že je obec aktivní, co se týče volnočasových aktivit?
- Jste členem nějakého spolku v obci? Jestli ano, tak z jakého důvodu?
- Jak vnímáte přínos spolku, kterého jste členem?
  - / Pokud není členem, zajímáte se o jejich činnost?
- Jaký máte názor na činnost ostatních spolků v obci?
- Účastníte se akcí pořádaných spolky?
- Myslíte, že tyto spolky přispívají k rozvoji obce? Jestli ano, tak jak?
- Měli jste někdy problém s tímto spolkem? (myslí se tím, jestli dotazovanému někdy vadila činnost spolku)
- Myslíte si, že obec (myslí se tím celá vesnice, ne jen obecní úřad) má z existence a činnosti těchto spolků nějaký profit? (finanční, občanská spokojenost atd.)
- Jaké máte zkušenosti se spolky z minulosti?
- Účastníte se osobně akcí, které spolky pořádají? (Jestli ne, proč?)
- Jak myslíte, že se bude činnost spolků vyvíjet do budoucna?
- Jaký, podle vás, má vedení obce názor na aktivitu obcí?
- Chybí vám nějaký spolek v obci? (jehož existence by byla reálná v rámci obce)

Příloha 4: Přehled respondentů v terénním šetření.

Obec Zvíkovské Podhradí:

- Starosta obce: Josef Bárta, 40 let
- Představitel SDH Zvíkovské Podhradí: muž, 44 let
- Obyvatel 1: muž, 26 let
- Obyvatel 2: žena, 42 let
- Obyvatel 3: muž, 51 let
- Obyvatel 4: žena, 66 let

Obec Oslov:

- Starosta obce: František Hašek, 40 let
- Představitel SDH Oslov: muž, 34 let
- Představitel MS Zvíkov – Soutok: muž, 50 let
- Představitel SK Oslov: muž, 26 let
- Obyvatel 1: muž, 54 let
- Obyvatel 2: muž, 27 let
- Obyvatel 3: žena, 60 let
- Obyvatel 4: muž, 30 let

Obec Temešvár:

- Starosta obce: Jaroslav Hanus, 60 let
- Představitel SDH Temešvár: muž, 43 let
- Obyvatel 1: žena, 76 let
- Obyvatel 2: muž, 39 let
- Obyvatel 3: žena, 46 let
- Obyvatel 4: muž, 35 let

Obec Kučeř:

- Starosta obce: Bohuslav Bartůněk, 43 let
- Představitel SDH Kučeř: muž, 43 let
- Představitelka Svaz žen: žena, 56 let
- Obyvatel 1: žena, 39 let
- Obyvatel 2: žena, 60 let

- Obyvatel 3: muž, 36 let
- Obyvatel 4: muž, 53 let

Obec Květov:

- Starosta obce: Alena Veselá, 55 let
- Představitel SDH Květov: muž, 58 let
- Obyvatel 1: muž, 63 let
- Obyvatel 2: muž, 85 let
- Obyvatel 3: žena, 39 let
- Obyvatel 4: žena, 43 let

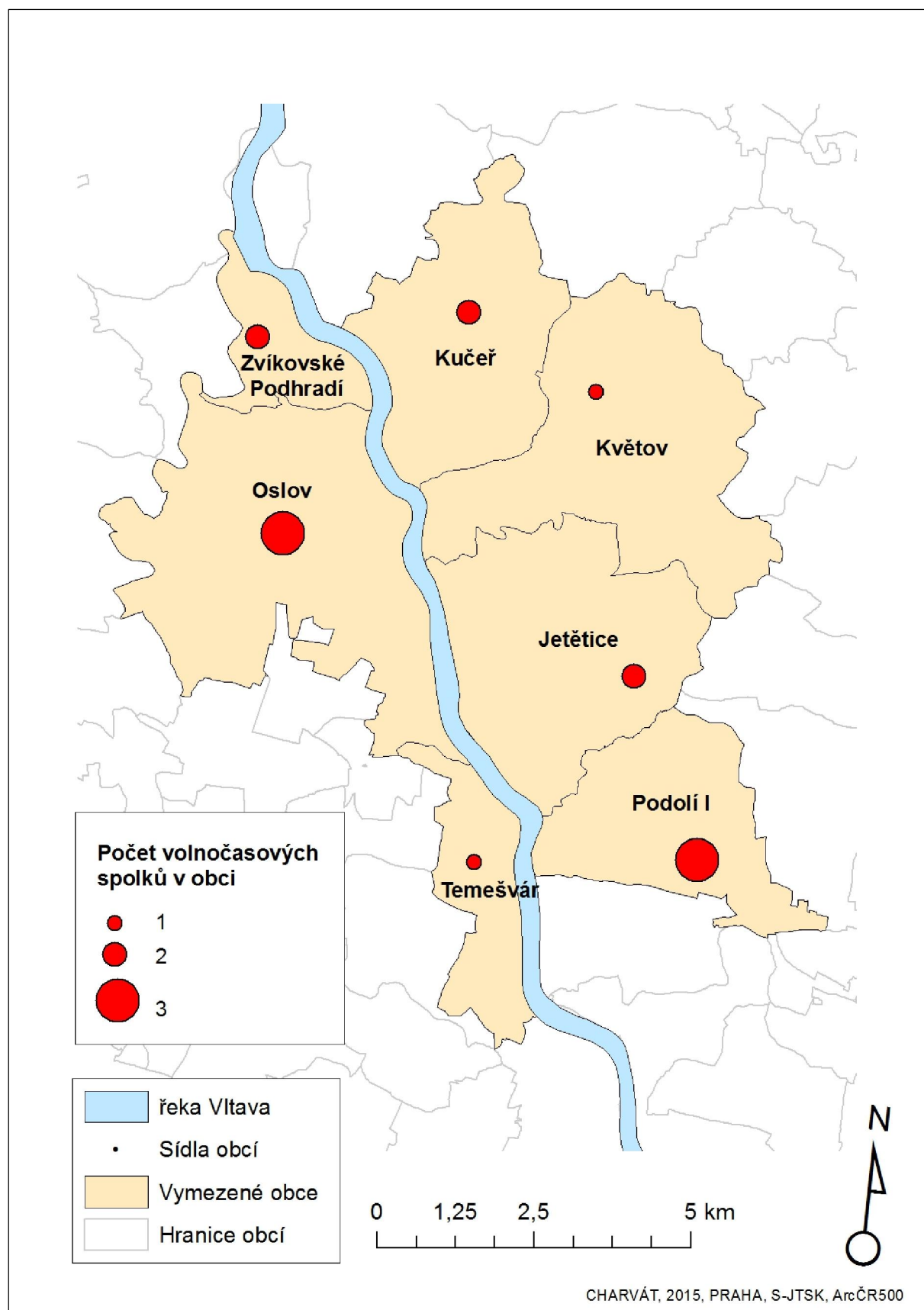
Obec Jetětice:

- Starosta obce: Ladislav Novotný, 63 let
- Představitel SDH Jetětice: muž, 35 let
- Představitel MS Lišák Jetětice: muž, 60 let
- Obyvatel 1: žena, 55 let
- Obyvatel 2: žena, 79 let
- Obyvatel 3: žena, 58 let
- Obyvatel 4: muž, 45 let

Obec Podolí I:

- Starosta obce: Vladislav Michal, 39 let
- Představitel SDH Podolí I: muž, 32 let
- Představitel MS Jižiny Podolí I: muž, 43 let
- Představitel Sportovního klubu Podolí I: muž, 61 let
- Obyvatel 1: žena, 60 let
- Obyvatel 2: žena, 24 let
- Obyvatel 3: muž, 28 let
- Obyvatel 4: žena, 38 let

Příloha 5: Mapa počtu volnočasových spolků v obcích

Příloha 6: Příklad otevřeného kódování

The screenshot displays the ATLAS.ti software interface. The main window shows a text document titled "Rozhovor - obyvatel obce". The text is in Czech and discusses the activities and challenges of a local community. Various codes are applied to different parts of the text, indicating open coding. The codes are listed in the right-hand pane, which is titled "Codes". The codes include:

- aktivní členové
- aktivní spolek
- aktivní spolek
- organizace akcí
- kulturní vybavení
- representace obce

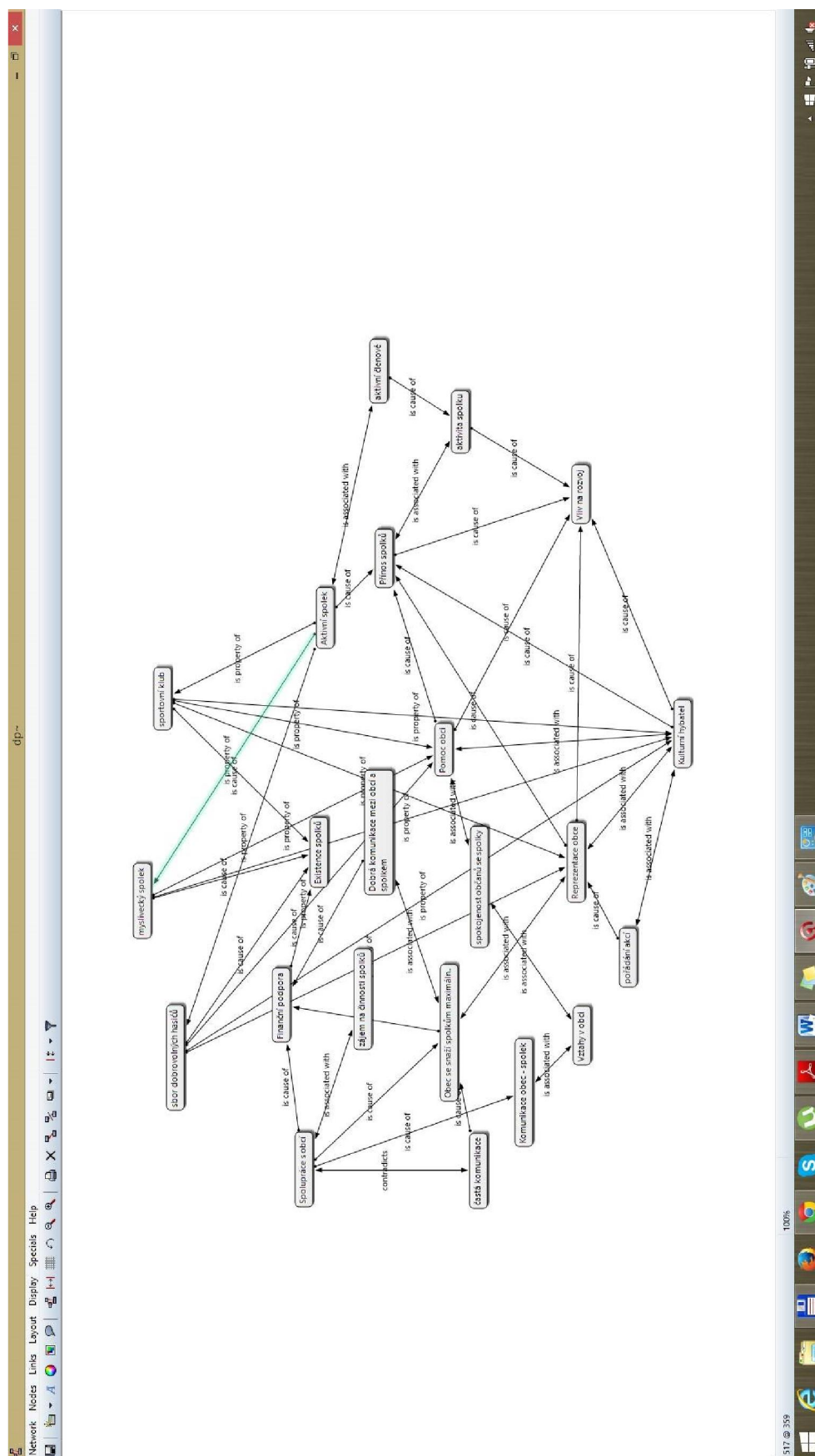
The text in the main window includes the following paragraphs:

Jak dlouho bydlíte v obci? V obci Podolí i bydlím od narození tedy 24 let.
(pokud nebydlíte od narození) - Jaké byly důvody vašeho přistěhování do obce?
Kolik Vám je let? v dubnu jsem oslavila 24 narozeniny.
Máte rodinu? Zatím ne, pouze přítel.
Jaké je vaše povolání? Jsem vedoucí baru.
Snažíte se aktivně podílet na dění v obci? Ano snažím se aktivně podílet na dění v obci. Jsem členkou zastupitelstva obce a mám na starost kulturní výbor. Dále jsem referentkou žen u hasičského sboru. Chodím gratulovat našim spoluobčanům, vedu obecní kroniku, pomáhám zajišťovat pořádání hasičského plesu, jsem aktivní členkou hasičského sboru (účastním se soutěží v okolních vesnicích), připravuji vítání našich nových občánků, prostě jsem u každé akce, kterou obec pořádá...
Jak vnímáte postavení obce v rámci okresu? A jak ve srovnání s okolními obcemi? Domnívám se, že postavení obce je srovnatelné s okolními obcemi.
Jaké si myslíte, že má obec silné/slabé stránky? Silné stránky myslím si dobrá občanská vybavenost pro obec naší velikosti (350 obyvatel). Máme zde dětské hřiště, nohejbalové hřiště, fotbalové hřiště, knihovnu, malý a velký kulturní sál, obchod, tři hospody, hasičskou zbrojnicí, připravuje se obecní muzeum, dobré dopravní spojení Písek-Milevsko, příznivá věková struktura obyvatel, blízkost Orlické přehrady - rekreace, činnost místních spolků,
Slabé stránky- absence mateřské školky, hustá sílniční doprava, nedostatek volných stavebních parcel, které by přivedly nové občany do naší obce. Nedostatek pracovních míst.
Myšlíte si, že je obec aktivní, co se týče volnočasových aktivit? Myšlím si, že ano.
Jste členem nějakého spolku v obci? Jestli ano, tak z jakého důvodu? Jsem členkou dobrovolný hasčů. Hlavní důvody jsou trávení volného času se svými kamarády při tréninkách, soutěžích. Dále prostřednictvím hasčů pořádáme akce v obci. (pálení čarodějnic, nohejbalové turnaje, sběr zeleného šrotu, turnaje v píšťkarkách, pořádání dětského hasičského tábora, různá zábavná odpoledne pro děti...pořádání plesu, pořádání hasičských soutěží v katastru obce.) A protože mne to prostě baví ☺
Jak vnímáte přínos spolku, kterého jste členem? Přínos spolku sekvám se s lidmi se kterými bych jinak nepřišla do styku.
Representace obce v hasičském sboru na okresních a krajských soutěžích. Jsem ráda, když mohu prostřednictvím akcí, které pořádá náš sbor udělat něco pro obec ve které jsem se narodila a pro naše občany. Také jsem ráda, když mladší generace tráví čas venku mezi kamarády a ne sezením doma u televize.
Pokud není členem, zajímá se o její činnost?
Jaký máte názor na činnost ostatních spolků v obci?
Účastníte se akcí pořádaných spolky? Ano účastním a u většiny akcí figuruji jako spolupředatel.
Myšlíte, že tyto spolky přispívají k rozvoji obce? Jestli ano, tak jak? Určitě ano. Representace obce např. v hasičském sboru jak jsem již

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha 7: Příklad schématu vztahů mezi kódy

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha 8: Ukázka transkripce rozhovoru s obyvatelkou obce Podolí I

- **Jak dlouho bydlíte v obci?** V obci Podolí I bydlím od narození, tedy 24 let.

- **(pokud nebydlí od narození) – Jaké byly důvody vašeho přistěhování do obce?**

- **Kolik Vám je let?** V dubnu jsem oslavila 24. narozeniny.

- **Máte rodinu?** Zatím ne, pouze přítele.

- **Jaké je vaše povolání?** Pracuji jako vedoucí baru.

- **Snažíte se aktivně podílet na dění v obci?** Ano, snažím se aktivně podílet na dění v obci. Jsem členkou zastupitelstva obce a mám na starost kulturní výbor. Dále jsem referentkou žen u hasičského sboru. Chodím gratulovat našim spoluobčanům, vedu obecní kroniku, pomáhám zajišťovat pořádání hasičského plesu, jsem aktivní členkou hasičského sboru (účastním se soutěží v okolních vesnicích), připravuji vítání našich nových občánků, prostě jsem u každé akce, kterou obec pořádá.

- **Jak vnímáte postavení obce v rámci okresu?** A jak ve srovnání s okolními obcemi? Domnívám se, že postavení obce je srovnatelné s okolními obcemi.

- **Jaké si myslíte, že má obec silné/slabé stránky?** Silné stránky: myslím si dobrá občanská vybavenost pro obec naší velikosti. (350 obyvatel). Máme zde dětské hřiště, nohejbalové hřiště, fotbalové hřiště, knihovnu, malý a velký kulturní sál, obchod, tři hospody, hasičskou zbrojnici, připravuje se obecní muzeum, dobré dopravní spojení Písek-Milevsko, příznivá věková struktura obyvatel, blízkost Orlické přehrady – rekreace, činnost místních spolků,

- **Slabé stránky-** Absence mateřské školky, hustá silniční doprava, nedostatek volných stavebních parcel, které by přivedly nové občany do naší obce. Nedostačující počet pracovních míst.

- **Myslíte si, že je obec aktivní, co se týče volnočasových aktivit?** Myslím si, že ano.

- **Jste členem nějakého spolku v obci? Jestli ano, tak z jakého důvodu?** Jsem členkou dobrovolný hasičů. Hlavními důvody jsou trávení volného času se svými kamarády při tréninkách, soutěžích. Dále prostřednictvím hasičů pořádáme akce v obci. (pálení čarodějnic, nohejbalové turnaje, sběr železného šrotu, turnaje v piškvorkách, pořádání dětského hasičského tábora, různá zábavná odpoledne pro děti...pořádání plesu, pořádání hasičských soutěží v katastru obce..) A protože mne to prostě baví.

- **Jak vnímáte přínos spolku, kterého jste členem?** Díky spolku se setkávám s lidmi se kterými bych jinak třeba nepřišla do styku. Reprezentace obce v hasičském sportu na okresních a krajských soutěžích. Jsem ráda, když mohu prostřednictvím akcí, které pořádá náš

sbor udělat něco pro obec, ve které jsem se narodila a pro naše občany. Také jsem ráda, když mladší generace tráví čas venku mezi kamarády a ne sezením doma u televize.

- **Jaký máte názor na činnost ostatních spolků v obci?** Určitě mají v obci své postavení a svou aktivitou rozšiřují škálu možností, které mají naši občané.

- **Účastníte se akcí pořádaných spolky?** Ano, účastním, a u většiny akcí figuruji jako spolupořadatel.

- **Myslíte, že tyto spolky přispívají k rozvoji obce? Jestli ano, tak jak?** Určitě ano. Reprezentace obce např. v hasičském sportu jak jsem již zmínila. Spolky vytvářejí kulturního dění v obci. Dále si myslím, že spolky sblížují lidi.

- **Měli jste někdy problém s tímto spolkem? (myslí se tím, jestli dotazovanému někdy vadila činnost spolku)** Nikdy jsem problém neměla s žádným spolkem v naší obci.

- **Myslíte si, že obec (myslí se tím celá vesnice, ne jen obecní úřad) má z existence a činnosti těchto spolků nějaký profit? (nemusí se tím myslet jen finanční profit, také občanská spokojenost atd.)** Myslím si, že ano, slouží k aktivnímu vyplňování volného času občanů.

- **Jaké máte zkušenosti se spolky z minulosti?** Převažují pozitivní zkušenosti.

- **Účastníte se osobně akcí, které spolky pořádají? (Jestli ne, proč?)** Ano účastním se, ať již jako organizátor či návštěvník akce.

- **Jak myslíte, že se bude činnost spolků vyvíjet do budoucna?** Domnívám se, že kladně a doufám, že se budou zapojovat noví občané a tím poroste počet členů spolků.

- **Jaký, podle vás, má vedení obce názor na aktivitu spolků?** Domnívám se, že kladný. Obec se snaží spolkům maximálně vyjít vstříc. I komunikace je na relativně dobré úrovni. Obec každoročně přispívá na činnost spolku ať už sportovního, hasičského či mysliveckého. Spolky mohou požádat o finanční příspěvek až do výše 25 tisíc korun podle počtu členů spolku.

- **Chybí vám nějaký spolek v obci? (jehož existence by byla reálná v rámci obce)**

Dříve jsme zde měli spolek „ŽENY“ které se podílely na pořádání plesů a společných akcích. Tak by možná stálo za to ho obnovit. Nebo nějaké sdružení pro děti např. jako mají v sousedních Křenovicích.

Zdroj: vlastní výzkum